

VREME

25. novembar 2010.

broj 1038

Intervju

Serž
Bramerc

СУДНИЦА 1
УЛОЖИ ЗА ПУКОВИЈЕ
И АДВОКАТЕ

TAJKUNI I VLAST

RAT PROTIV BOGATIH I POKRET OTPORA

Organizovani kriminal ► Italijanska veza Darka Šarića

Uz svaki postpaid, prepaid na poklon!

Samo u Vipu
Samsung Pine

Postpaid 60

1 din

Nokia 2730

Postpaid 150

1 din

Samo u Vipu
Samsung S5230

Postpaid 325

1 din

Samo u Vipu
Alcatel OT 209

Poklon

Samo u Vipu, izaberi neki od fantastičnih telefona iz Vip postpaid ponude i dobijaš prepaid paket na poklon! Sezona poklona počinje!

Alcatel OT 209 je poklon uz tarife Postpaid 60 i 150. Uz tarife Postpaid 325, 600, 1000 i 2000 poklon je telefon Vip Music. Prikazane naknade za aktivaciju od 1 din, važe samo uz određene tarife. Korišćenje telefona u tarifi je min. 24 meseca. Važi dok traju zalihe.

060 1234 www.vipmobile.rs

Tvoje reči vrede više

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Mišarska 12-14, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnik glavnog urednika

Aleksandar Ćirić

sekretarijat

Mirjana Kalezić

redakcija

Dejan Anastasijević, Duška Anastasijević,
Aleksandar Anđić (foto@vreme.com),
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Sonja Ćirić, Jovan Dulović,
Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević,
Nebojša Grujić (kultura@vreme.com),
Andrej Ivanji (svet@vreme.com),
Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov,
Tatjana Jovanović, Jasmina Lazić
(medjuvreme@vreme.com),
Zoran Majdin, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milan Milošević, Teofil Pančić, Ana Radić,
Saša Rakezić (strip@vreme.com),
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com)
Jelena Mrđa (foto@vreme.com)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinić,
Tanja Stanković, Vladimir Stankovski,
Slobodan Tasić; korektori: Stanica
Milošević, Marija Halupka;

lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković,
Ivana Smolović; daktilograf: Zorica Nikolić

internet izdanje

http://www.vreme.com

Marija Vidić (urednica)

Marjana Hrašovec

prodaja i preplata

(prodaja@vreme.com)

Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

(marketing@vreme.com)

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

08 Intervju: Serž Bramerc

14 Intervju Milana Beka na TV B92:
Rat protiv bogatih i pokret otpora

16 Lik i delo: Milan Beko, biznismen

18 Srpska pravoslavna crkva:
Monah Artemije i njegov slučaj22 Organizovani kriminal:
Italijanska veza Darka Šarića24 Otvaranje dosijea tajnih službi:
Pročišćenje, oslobođenje ili haos?26 Pravosuđe i jemstvo:
Mira, Joca i ostale poštenjačine

30 Intervju: Manuel Neitsch

32 Nuspojave: Slučaj fajla 2483

33 Vreme Beograda

41 Lisica i ždral: Znaci upozorenja

42 Ljudi i vreme

KULTURA

44 Film i biznis: Snimati u Srbiji

48 Veče sevdalinki: Do poslednjeg sevdaha

50 Intervju: Nebojša Bradić, ministar kulture

51 Manijak: Čuvam ovce na sred aerodroma

SVET

52 Sukob Severne i Južne Koreje: Na ivici rata

54 Irska kriza: Grčka bolest keltskog tigra

60 Lični stav, Predrag Simić:
Posle samita NATO-a u Lisabonu

62 Srpsko-evropska posla: Ratifikacija

63 Meridijani

MOZAIK

64 Povodom otvaranja Muzeja Narodnog pozorišta:
U punom ornatu

67 Vreme nauke (20): Nebeska tela na Zemlji

75 Pošta

76 Strip: Radost telefoniranja

78 Vreme uživanja: Konopac

Kako "Vreme" saznaje, u raspravi na sednici Sabora Srpske pravoslavne crkve, tada još umirovljenog vladiku Artemija branili su vladika banjalački Jefrem, vladika kanadski Georgije i vladika banatski Nikanor. Na tajnom glasanju koje je usledilo bilo je prisutno 34 arhijereja. Šest arhijereja je bilo protiv, sedam uzdržanih, a 21 je glasao da se bivši vladika vrati u red monaha.

Piše: Jelena Jorgačević

U potrazi za povoljnim i jeftinijim uslovima, Holivud je odavno deo produkcije preselio u Istočnu Evropu. Srbija je tek od prošle godine zvanično pozvala strane producente da snimaju kod nas. Šta im se ovde nudi?

Piše: Sonja Ćirić

Četiri jahača apokalipse (MMF, Evropska banka, Brisel i čelična kancelarka Angela Merkel) pregledaju najdraže čedo liberalne ekonomije, koje se našlo u lošem društvu, u grupi PIIGS – Portugal, Italija, Irska, Grčka i Španija, i nude mu gorki lek od desetina milijardi evra, uz dijetu

Piše: Milan Milošević

Reč od 57 slova ispisana na ploči postavljenoj na železničkoj stanici na ostrvu Anglesi, u severnom Velsu, u stvari je ime mesta u kome će nakon venčanja živeti princ Vilijam i njegova lepša polovina Kejt Midlton. Za odabir prve "baze" budućih mladenaca "kriv" je upravo Vilijam, koji u tom mestu služi vojku.

foto: Reuters

25/11/10 - 01/12/10

proгноza vremena

24/11/10
<http://www.meteos.rs>

min°C	max°C	četvrtak		petak		subota		nedelja		ponedeljak		utorak		sreda							
Beograd	1		6	1		8	3		7	0		9	4		12	8		14	7		15
Vojvodina	1		7	0		7	2		5	-2		8	3		11	5		12	5		14
centralna i južna Srbija	2		9	4		10	4		12	2		12	4		14	6		16	6		18

U većini dana nepovoljna biometeorološka situacija uzrokuje povremene tegobe kod meteoropata i hroničnih bolesnika, pa im se savetuje pridržavanje saveta lekara. Prva 3-4 dana biće hladno i neophodno je adekvatno odevanje.

politička proгноza

Stanje teške naoblake i dalje je nad Srbijom. Uprkos prognozama, padavine uporno izostaju. Ipak, visok pritisak i moguća poledica loše se odražavaju na političko zdravlje. Delovanje anticiklona vezanog za rekonstrukciju vlade je na izmaku, a satelitski snimci najavljuju rast budžetskog ciklona. Vlast ubeđuje građane da raspolaže sa dovoljnom količinom antigradnih raketa.

FESTINA
WATCHES

info tel: 380 98 98 ; www.bpmsatovi.com

SLUČAJ "OBILIĆ"

Spreman nacrt optužnice

Folk pevačica Svetlana Ražnatović uveliko se priprema za decembarsku turneju po Australiji. Koliko se tangira oko podizanja optužnice protiv nje i njene sestre Lidije Očokoljić koja ih (bar kako, navodno, stoji u nacrtu) tereti da su od 2000. do 2003. godine od prodaje više igrača fudbalskog kluba "Obilić" nezakonito prisvojile četiri miliona nemačkih maraka i 3,5 miliona dolara, nije poznato. Istini za volju, još uvek se ne zna da li će optužnica na kojoj se radi već sedam godina uopšte biti i podignuta, a kako stvari stoje, postoji i mogućnost da Tužilaštvo odustane od njihovog gonjenja. Da je istraga protiv Svetlane Ražnatović dugo trajala (sedam godina), konstatovao je i portparol Republičkog tužilaštva Tomo Zorić. Kako je rekao 22. novembra, spisi predmeta se i dalje nalaze u Višem tužilaštvu i još se razmatraju. Tužilaštvo je od 2003. godine (kada je istraga počela) do danas dva puta tražilo proširenje istrage i pet puta njenu dopunu. Saslušano je tridesetak svedoka, a Ražnatovićeva je po hapšenju u akciji "Sablja" u pritvoru Centralnog zatvora provela četiri meseca. Iako je u početku bila osumnjičena da je pružila sklonište beguncima iz "zemunskog klana", istraga je ubrzo prebačena na zloupotrebu službenog položaja dok je bila na čelu "Obilića", kao i za nezakonito držanje oružja, i to 11 pištolja, koji su pronađeni u njenoj vili u Ulici Ljutice Bogdana. Tužilaštvo je za pomaganje u zloupotrebi položaja osumnjičilo njenu sestru Lidiju Očokoljić, koja je u spornom periodu bila sekretarica FK "Obilić". Sve navodne zloupotrebe vezane su za transfere 15 igrača fudbalera "Obilića", a sestre Svetlana i Lidija se, prema nacrtu optužnice, na koji se pozivaju beogradski mediji, sumnjiče da su novac od prodaje fudbalera uplaćivale na lične privatne račune, tj. zadržavale za sebe, umesto da ih prebace na račun FK "Obilić". Preciznije, novac od transfera je, kako se tvrdi, završavao na privatnim računima Svetlanine sestre Lidije. Ona ih je, kako se navodi, otvorila u Rafafajzen banci u

Segedinu i Popularbanci na Kipru. Lidija je, kako se dalje navodi, pare podizala i predavala ih sestri.

Tokom vođenja istrage u Viši sud je stigla obimna dokumentacija iz inostranstva vezana za sporne transfere. Potrebni papiri stigli su iz Rusije, Bugarske, Turske, Austrije, Francuske, a poslednji, u decembru prošle godine iz Grčke. Pored toga prikupljena je i dokumentacija iz Fudbalskog saveza Srbije i Beograda, kao i originalni ugovori koje su potpisivali igrači prilikom prelaska iz "Obilića" u strane klubove. Sredinom februara tužilaštvo je zatražilo da se analizira već obavljeno knjigovodstveno veštačenje dokumentacije koja je stigla iz inostranstva. Smatrali su da je analiza neophodna da bi se pribavilo stručno mišljenje o svemu što je prikupljeno o transferima fudbalera. Konačno, pet meseci kasnije, predmet je treći put vraćen u tužilaštvo na odluku o podizanju optužnice. Zanimljivo je da za punih sedam godina nadležno tužilaštvo nije zahtevalo da se Svetlani Ražnatović i Lidiji Očokoljić oduzmu putne isprave, kao ni da im se izrekne zabrana napuštanja zemlje. Ukoliko bi u trenutku podizanja optužnice Svetlana Ražnatović ili Lidija Očokoljić bile van Srbije, postoji realna opasnost da odluče da slede primer Marka Miloševića, Mirjane Marković i Bogoljuba Karića, koji već godinama izbegavaju krivičnu odgovornost pred domaćim pravosuđem.

R. V.

novogovor

Demokratski deficit

Izraz *demokratski deficit* nedavno se ponovo pojavio u javnom saobraćanju, baš u tekstovima u kojima se raspravlja o Evropskoj uniji. Ona je obično u prilici kada dođe u priliku da konsultuje ljude. To se videlo na irskom, francuskom i holandskom referendumu o Lisabonskom ugovoru (2005–2009). Prošle godine izlaznost na izbore za Evropski parlament bila je samo 43 odsto, najniža od kada se ti izbori održavaju.

U jednoj studiji zagrebačkog Centra za evropske studije skicira se "standardna verzija" demokratskog deficita: jačanja izvršne vlasti, slabljenja parlamentarne kontrole, slab Evropski parlament, nepostojanje "evropskih" izbora...

BBC objavljuje izveštaj o tome da institucije EU pokušavaju da odgovore na prigovor onih glasača koji dovode u pitanje njihov legitimitet i započinju razgovor o evropskim građanskim inicijativama. Lisabonski ugovor preporučuje da EU omogući neki oblik direktne demokratije po striktnim pravilima: da inicijative budu panevropske, nikako lokalne, ne manje milion potpisa iz "značajnog" broja članica EU, da bi se na primer moglo inicirati donošenje nekog zakona u Briselu. Problem je, sudeći po izveštaju BBC-ja, i to kako da se zaštite liberalne i antidiskriminacione vrednosti garantovane EU ugovorima. Neki desni Austrijanci potpisima hoće, na primer, da spreče da se Turska pridruži Uniji.

Te peticije se skraćeno zovu *ECI*, po engleskom *the European Citizens' Initiative*. U briselskom novogovoru se inače gotovo sve obeležava skraćenicama, kao što su se boljševici nekad služili kovanicama, pa je *prolet-kult* bio proleterska kultura, a demokratski deficit bi bio *dem-def*. Mi smo, vo vremena ono, sa *SIZ*-ovima (samoupravna interesna zajednica) bili izgleda bliži evropskoj nego boljševičkoj praksi. Takvih inicijativa već ima prilično. U jednoj internet kampanji pokušavaju da onemoguće Brisel da nameće direktne poreze. Danski socijaldemokrata Dan Jorgensen skuplja potpise i traži da se vreme u kome žive životinje moraju biti transportovane skratiti sa nekoliko dana na osmočasovni limit. Početkom oktobra ekološka grupa Grinpis sakupila je milion potpisa protiv sejanja genetski modifikovanih (opet skraćenica) GM useva u Evropi, što je odgovor na odobrenje Evropske komisije da se seje *GM krompir*. Kod Vojnovića je bio izraz *puks*, za biljku s korenom paradajza i cvetom krompira, a po zakonima naučnog progressa, trebalo je da ispadne obrnuto...

Tako to često biva i s demokratijom. MILAN MILOŠEVIĆ

(Ne) tvituj kao što govoriš

S vremena na vreme dolazim u sukob sa korisnicima socijalnih medija i blogerima oko toga da li ih treba smatrati novinarima ili ne. Za neredovne čitaoce ove rubrike, da pojasnim. Ja mislim da ne treba.

Sada se stvari malčice menjaju jer se kod tviteraša pojavljuje jedna vrlo novinarska kategorija, odgovornost za izgovoreno, pardon, otkucano. Ok, možda toga još nema u Srbiji zbog nerazvijenosti Twitter zajednice, ali u Velikoj Britaniji se ta odgovornost baš razmahala.

Evo kako.

Izvesni Pol Čejmbers, mladi računovođa, iznervirao se 6. januara zbog toga što je njegov lokalni aerodrom "Robin Hud" kod Šefilda iz nekog razloga bio (ponovo) zatvoren, te je istvitovao nešto kao: "Bedak. Robin Hud ne radi. Imate nedelju dana da se dovedete u red inače dižem aerodrom u vazduh!" Neko od zaposlenih na Aerodromu nabasao je na ovu poruku pretražujući Twitter po kriterijumu "Robin Hud, aerodrom" i, opala, iskočila mu je poruka pretećeg sadržaja do čijeg je pošiljaoca moguće doći.

Sud u Britaniji procenio je da je Pol poslao zlonamernu elektronski poruku kažnjivu po 127. članu Zakona o informisanju i kaznio ga je sa 385 funti kazne i još 600 za sudske troškove. Pol se sada žali Višem sudu, što je izazvalo pravu revoluciju na Twitteru.

Za početak, na hiljade korisnika retvitovalo je njegovu poruku u znak solidarnosti. Sud nije pokazao interesovanje. Dovoljan mu je Pol, za sada. Njegov advokat izložio je zanimljivu odbranu. Objasnio je da je Pol sa tog aerodroma 15. januara trebalo da odleti u susret devojci koju je upoznao preko Tvitera. Pomisao da Aerodrom tog dana bude zatvoren ga je, kaže, unervozila. Takođe, poruka je bila namenjena krugu njegovih prijatelja koji prate njegove tvitove. Ali nije uzeo u obzir da je Twitter pretraživ i da može da dođe do osetljivijih očiju. A ko je skoro putovao avionom po Evropi, daleko bilo Americi, zna da aerodromsko obezbeđenje nema nimalo smisla za humor. Napravite malu šalu i skidaju vas do gola, gurajući vam potom štošta u sve rupe na telu.

Na internetu se sada razvila široka debata o slobodi govora. Amerikanci kažu da je kod njih ona zaštićena Prvim amandmanom i da tamo možete da tvitujete šta god hoćete bez straha od hapšenja. U zemljama gde se izgovoreno procenjuje od slučaja do slučaja (a to je većina zemalja Evrope) raspravlja se da li je Pol preterao pa je zaslužen kažnjen, ili je ovo što je uradio ekvivalent nekadašnjem pričanju političkih viceva u kafani svom društvu za stolom, pa vas je čula neka drukara za susednim.

Pol Čejmbers je još i dobro prošao u odnosu na Gerija Komptona, konzervativnog političara nižeg ranga, koji je iznerviran radijskim nastupom jedne spisateljice muslimanske vere tvitovao "da li bi neko, preklinjem vas, mogao da je kamenuje do smrti, obećavam da neću prijaviti Amnesti internešene-lu". Iako se pravdao da je u pitanju bila tek neumesna šala, uhapšen je već sutradan, pod optužbom da je izazivao rasnu netrpeljivost.

Sada se postavlja pitanje da li se tvitovi mogu smatrati javnim obraćanjem i da li za njih treba da važe ista pravila kao i za, recimo, pisanje u novinama? Rado bih napisao šta ja mislim o tome, ali, hm, nećemo o tome preko Tvitera...

Računarski kabinet za svaku školu

Do kraja ove školske godine biće završeno opremanje modernih računarskih kabineta u svim osnovnim školama u Srbiji, najavila je ministarka za telekomunikacije i informaciono društvo Jasna Matić. Ministarka Matić i predstavnici nekoliko konzorcijuma domaćih kompanija koje se bave informacionim tehnologijama potpisali su ugovor o nabavci hardvera i softvera za 2910 obrazovnih ustanova u vrednosti od čak 1.207.734.863,58 dinara. Taj novac biće iskorišćen za nabavku računara i opremanje školskih kabineta, a firme potpisnice su beogradska ComTrade grupa, Informatika, Saga, niški Pakom, kao i lokalni Microsoft, koji će obezbediti softver.

Projekat Digitalna škola tek počinje, pa će u decembru biti opremljeni kabineti u prvih 15 škola. One će, kao i ostalih gotovo 3000 osnovnih škola u Srbiji dobiti digitalni kabinet koji uključuje do 30 mesta za rad učenika na računarima, kao i ostatak opreme potrebne za učenike i nastavnike, prateći softver i povezanost računara u kabinetu i na internet. Sve škole će ujedno postati i deo jedinstvene obrazovne mreže Srbije (AMRES), izgrađene za potrebe domaće akademske zajednice i obrazovnih ustanova.

Sredstva za nabavku računara obezbedilo je Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo, i ona su dobijena od godišnjih naknada za licence telekomunikacionih operatera, kao i naknada za radio i TV frekvencije koje su mediji plaćali Republičkoj agenciji za elektronske komunikacije (RATEL). Prema zakonu, višak sredstava koji na ovaj način pristigne namenjen je za razvoj telekomunikacija i informacionog društva. "Naše Ministarstvo će pomoći nastavnicima da lakše odgovore na izazov održavanja savremene nastave, time što ćemo im omogućiti da razmenjuju obrazovne sadržaje koje pripremaju za izvođenje časa. Tako će se učenicima širom Srbije omogućiti da prate interaktivne prezentacije i da, na njima zanimljiv način, lakše usvajaju nastavne sadržaje", rekla je na potpisivanju ugovora ministarka Matić.

M. V.

broj nedelje

12.000

U Borskom kombinatu u poslednje četiri godine
u krađi je uhvaćeno 12.000 osoba i oduzeto im je 17,5 tona
otpadnog bakra i 32 tone sekundarnih sirovina.

lgbt
SOS

(011)
3290 846
utorkom i četvrtkom 19-22h

Ženska moć i solidarnost

Simboličnom šetnjom po centru Beograda, 20. novembra obeležen je početak projekta "Podeli svoje znanje – postani mentor-ka". Cilj projekta je da okupi uspešne dame iz različitih profesija koje su voljne da svoja znanja i iskustva prenesu odba-
nim mladim ženama koje su na početku karijere. Pozivu da učestvuju u programu odazvalo se više od 40 mentorki među kojima su: novinarka Antonela Riha i Brankica Stanković, direktorka Kancelarije za evropske integracije Milica Delević, narodna poslanica Gordana Čomić, glumice Mirjana Karanović i Ana Sofrenović, i druge uspešne žene iz sveta biznisa, javnog i civilnog sektora. Istog dana, globalna ženska mreža Mentoring walk organizovala je susrete uspešnih žena i u Argentini, Ekvadoru,

Gani, Indoneziji, Egiptu, Nigeriji, Svazilendu i Ugandi. Projekat u Srbiji pokrenuli su Ambasada SAD, Erste banka i Evropski pokret u Srbiji. Andrea Brbaklić, iz Erste banke, jedna od inicijatorki projekta, kazala je da šetnja ima za cilj da pokaže moć koju žene imaju u transformaciji društva širom sveta kada deluju ujedinjeno i solidarno. Ona je 2008. bila i učesnica programa "Globalno žensko mentorsko partnerstvo" u organizaciji Vlade SAD, nevladine organizacije Vital Voices i magazina "Fortune". Do maja 2011. godine, kada je planiran završetak projekta, mentorke i odabrane učenice povremeno će se sastajati i razgovarati o uspesima i izazovima sa kojima se susreću u profesionalnom i privatnom životu. U planu je održavanje i pet tribina na kojima će

sve učesnice razmeniti svoje veštine, stavove i iskustva u vezi sa različitim temama. Ideja za žensku mentorsku šetnju potekla je od bivše vlasnice Oksigen media, Džeraldine Lejborn, koja je ovu praksu uspešno raširila po Americi i inspirisala učesnice programa "Globalno žensko mentorsko partnerstvo" da učine isto u svojim zemljama. Tako su prve šetnje koje je 2008. organizovala nigerijska liderka Lusi Kanu rezultirale učešćem u projektu nekoliko stotina žena na četiri kontinenta. Danas organizacija Vital Voices,

u partnerstvu sa članicama svoje Globalne liderske mreže, koordinira ženska mentorstva u nekoliko država. Sve mentorske šetnje održavaju se istog dana, kao podrška posvećenosti žena razvoju globalnog liderstva i njihovih dostignuća. Da je svest o važnosti solidarnosti između uspešnih žena i u Srbiji sve veća, svedoči podatak da je prva šetnja održana 2008. u Beogradu i Nišu okupila 15 mentorki, dok ih je danas skoro tri puta više.

ANA RADIĆ

www.festivalnaukers

GENERALNI SPONZOR

POKROVITELJ

3 4 5
decembar 2010

oči u oči
sa naukom

R.K. KLUZ masarikova 4
SKC Kralja Milana 48
GALERIJA NBS Nemanjina 17

PRIJATELJ FESTIVALA

MEDIJSKI SPONZOR

SPONZORI

Foto: Reuters

Kritike u izveštaju zbog Mladića i Hadžića

“U junu smo dali niz preporuka, i s obzirom na to da se ne radi o nečemu što se može uraditi za jedan dan, vlasti još uvek rade na njihovoj primeni. To je proces koji ćemo sledećih nedelja i meseci vrlo pažljivo nadgledati. Međutim, ne radi se samo o našim preporukama već o potrebi da srpska strana deluje više proaktivno. Treba, pre svega, brže reagovati na primljene informacije i posvetiti više resursa hvatanju begunaca”

Kada je Serž Bramerc pre nešto manje od tri godine nasledio Karlu del Ponte na mestu glavnog tužioca Međunarodnog krivičnog tribunala za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji, očekivanja nisu bila prevelika. Tužilaštvo je do tada, u skladu sa “strategijom završetka” koju je nametnuo Savet bezbednosti UN, prestalo da radi na novim optužnicama, a tekuće postupke je, prema toj strategiji, trebalo okončati do kraja 2010. U skladu s tim, od Bramerca, za koga je rečeno da je pre administrator nego pravnik, očekivalo se da mirno i dostojanstveno otprati Tužilaštvo u zasluženu penziju.

Ispostavilo se da su očekivanja bila preniska. Najpre je hapšenje Radovana Karadžića u julu 2008. godine udahnilo novi život Tribunalu i donelo mu početak mandata, a zatim je Tužilaštvo početkom ove godine dobilo

poklon-iznenađenje u vidu dnevnčkih beleški Ratka Mladića, čitavu jednu riznicu dokaza za nekoliko tekućih predmeta, od Karadžića i Jovice Stanišića do hrvatskih generala. I sam Bramerc, koji se po stilu i temperamentu znatno razlikuje od svoje prethodnice, uskovitlao je političku prašinu kada je prošlog meseca, pred odluku da se Srbiji odobri novi korak ka učlanjenju u Evropsku uniju, javno prozvao srpske vlasti zbog toga što ne čine dovoljno na pronalaženju dvojice preostalih haških begunaca – Ratka Mladića i Gorana Hadžića – i još je zatražio od EU da nastavi politiku uslovljavanja Srbije saradnjom sa Haškim tribunalom.

To mu nije stvorilo prijatelje ni u Beogradu ni u Briselu. Koordinator Akcionog tima za okončanje saradnje sa Haškim tribunalom Vladimir Vukčević poručio je Bramercu da, ako već zna gde je Mladić, dođe u Srbiju i uhapsi ga lično,

dok se predsednik Nacionalnog saveta za saradnju sa Tribunalom Rasim Ljajić dobrovoljno ponudio za taoca. “Ako nam ne veruju, sedeću ja u Hagu dok ne stignu Mladić i Hadžić”, rekao je novosadskom “Dnevniku”. Istovremeno, diplomatski izvori u Briselu su preneli ovom novinaru da je stav većine članica EU neslaganje sa Bramercovom ocenom da Srbija ne čini sve što je u njenoj moći da pronađe begunce, kao i mišljenje da bi dodatno uslovljavanje Srbije destabilizovalo proevropski kurs Beograda.

Atmosfera se malo stišala nakon što je Evropska komisija odlučila da prosledi kandidaturu Srbije na razmatranje Savetu, mada uz uslov pune saradnje sa Hagom. Srbija je tako stekla sedam meseci “fore” (sledeći Bramercov izveštaj je u junu 2011) da pronađe begunce, ili rizikuje novu blokadu na putu za EU. Tokom Bramercove posete Beogradu 15. novembra ni sa ▶

jedne strane nisu se čuli povišeni tonovi. Štaviše, Ljajić i Vukčević izrazili su očekivanja da će polugodišnji izveštaj glavnog tužioca Savetu bezbednosti UN-a koji je već prosleđen, a razmatraće se početkom decembra, biti pozitivan. Ovaj intervju vođen je u Hagu, par dana nakon Bramercove posete Beogradu.

“VREME”: Možete li da sažete svoje utiske nakon posete Beogradu?

SERŽ BRAMERC: Bila je to veoma intenzivna poseta – svi sastanci su održani istog dana. Mislim da su sastanci dobro prošli, u uobičajeno konstruktivnoj i pozitivnoj radnoj atmosferi. Ta pozitivna atmosfera uključuje i otvorenost i direktnu razmenu mišljenja, uključujući i kritičke tonove.

Kritički tonovi čuli su se sa obe strane, preko medija, i pre vašeg dolaska u Beograd. Može li se reći da su nesuglasice i nesporazumi sada izgladeni?

Nisam siguran da li se radilo o nesporazumima ili neslaganjima. Desilo se da sam na svom uobičajenom brifingu za medije, ovde u Hagu, na vrlo direktan način objasnio šta sam hteo da kažem u svom junskom izveštaju. Ako se sećate, bilo je izvesnih sumnji da li je taj izveštaj bio pozitivan ili negativan. Ja sam pojasnio da se može i mora raditi više kako bi se begunci priveli pravdi. To, međutim, nije bila nova ocena, niti nešto o čemu i ranije nisam govorio.

Vi ste, sem toga, kritikovali operativne radnje koje srpske vlasti primenjuju u traganju za beguncima. Jesu li te kritike usvojene?

Jesu. U junu smo dali niz preporuka, i s obzirom da se ne radi o nečemu što se može uraditi za jedan dan, vlasti još uvek rade na njihovoj primeni. To je proces koji ćemo sledećih nedelja i meseci vrlo pažljivo nadgledati. Međutim, ne radi se samo o našim preporukama, već o potrebi da srpska strana deluje više proaktivno. Treba, pre svega, brže reagovati na primljene informacije i posvetiti više resursa hvatanju begunaca. Dakle, to je nešto na čemu se još radi.

Dan nakon što ste otišli iz Beograda, šef akcionog tima Vukčević rekao je da ne sumnja da će vaš izveštaj Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija o saradnji Srbije biti pozitivan. Hoće li?

Kao što znate, taj izveštaj je već prosleđen u Njujork. On uvek ima dva dela, jedan koji se

odnosi na opštu saradnju, i to se tiče gospode Rasima Ljajića i gospodina Dušana Ignjatovića. S njima imamo vrlo tesnu i intenzivnu saradnju koja se tiče zahteva za pomoć, zaštite svedoka i slično. Ta saradnja ide sjajno. Međutim, kada je reč o delu izveštaja koji se odnosi na begunce, tu ima kritika u odnosu na Srbiju. Ponavljam da srpske vlasti treba ohrabriti da više rade, primene naše preporuke i zauzmu proaktivan pristup.

Tokom posete Beogradu, rekli ste da je “radna pretpostavka” da se Mladić krije u Srbiji. Deo javnosti je to odmah protumačio kao priznanje da postoji osnovana sumnja da je on možda van Srbije. Možete li da kažete kada je Mladić potvrđeno viđen u Srbiji?

Poslednji put je Mladićevo prisustvo u Srbiji ustanovljeno 2006, a tu informaciju potvrdile su i srpske vlasti. Tada je pokrenuta operacija za njegovo hvatanje, ali on je uspeo da pobegne. S obzirom da se u međuvremenu nisu pojavili dokazi da je napustio Srbiju, ostaje, kao što sam rekao, radna hipoteza da je on još uvek tamo.

Naravno, treba imati u vidu mogućnost da je prešao granicu. Kao što znate, nedavno ga je austrijska policija tražila u Beču, a nešto ranije belgijska policija u Belgiji. Dakle, ne treba unapred odbaciti nijednu mogućnost. Ono što sam hteo da naglasim jeste da nema sumnje da je ključ za hvatanje odbeglih optuženika u Srbiji. Očigledno je da se mreža za podršku begunaca, kao i odgovor na pitanje gde su oni, nalazi u Srbiji.

Srbija je, osim što je udesetostručila nagradu

za hvatanje Mladića, nedavno zatražila pomoć Interpola...

Znam da je u prošlosti bilo političkih problema između Srbije i Interpola u vezi sa nekim poternicama koje je Srbija izdavala, i drago mi je što se odnosi između Srbije i Interpola popravlja. Međutim, kad je reč o hvatanju begunaca, malo sam iznenađen da se zahtev za izdavanje Interpolove poternice vidi kao nešto novo. Interpolova poternica za Mladićem izdata je još pre petnaest godina, na zahtev Tribunala, i to je lako potvrditi uvidom u Interpolovu internet stranicu. Dakle, zahtev Interpolu od strane Srbije ne donosi ništa novo kad je reč o hvatanju begunaca.

A podizanje nagrade sa jedan na deset miliona evra?

Mi, naravno, podržavamo sve mere koje mogu da podstaknu pronalaženje Mladića i Hadžića. Ne znam da li će to imati nekog efekta na terenu. Videćemo.

Srbija nije jedina zemlja od koje se zahteva puna saradnja sa Tribunalom. Da li je pitanje artiljerijskih dnevnika iz operacije “Oluja” još uvek aktuelno, s obzirom da je dokazni postupak protiv hrvatskih generala uglavnom završen?

Da, postupak je završen, a sudsko veće je odlučilo da zbog niza nejasnoća ne uputi sudski poziv u vezi sa tim dnevnicima. Konkretno, mi još uvek tražimo od Hrvatske da dostavi te dokumente, u tu svrhu je prošle godine oformljen akcioni tim koji još uvek radi. Meni je drago što hrvatske vlasti i dalje tragaju za dnevnicima,

Foto: Tanjug

Tužilac i diplomata

Serž Bramerc je rođen 1962. u Ojpeni, kao pripadnik male belgijske zajednice čiji je maternji jezik nemački. Diplomirao je pravo u Luveni, kriminalistiku u Liježu, a doktorirao na nemačkom univerzitetu "Albert Ludvig". Jedno vreme je radio kao profesor u Liježu, i autor je više stručnih radova o terorizmu i međunarodnom organizovanom kriminalu. Počevši od 1989, radio je kao tužilac u Belgiji, gde je bio zamenik državnog tužioca za Lijež, Nacionalni magistrat, i konačno šef Saveznog državnog tužilaštva. Istovremeno je bio konsultant Međunarodne organizacije za migracije i Evropskog saveta za pitanja organizovanog kriminala i terorizma. Međunarodnu karijeru Bramerc je počeo kao zamenik tužioca pri Međunarodnom krivičnom sudu, gde je bio zadužen za Ugandu, Kongo i Darfur. Sem toga bio je šef Međunarodnog istražnog tima koji se bavio atentatom na libanskog premijera Rafika Haririja. Glavni tužilac u Međunarodnom tribunalu za zločine u bivšoj Jugoslaviji postao je 1. januara 2008.

a tek ćemo videti da li se do izricanja presude nešto može postići. U principu, mi te dnevničke još uvek možemo predočiti sudu, sve dok se ne donese presuda.

Neposredno pre posete Srbiji putovali ste u Rusiju, zemlju iz koje je dosad stizalo mnogo kritika na račun Tribunala. Kako je protekla ta poseta?

Mi često idemo u posete prestonicama unutar i izvan Evrope, gde razgovaramo uglavnom sa ministrima spoljnih poslova, tako da tu nema ničeg neobičnog. Logično je i da pridajemo posebnu pažnju zemljama koje su članice Saveta bezbednosti, s obzirom da to telo odobrava naš budžet itd.

Meni je ovo bila druga poseta Moskvi. Ruski partneri su, kao i ranije, izrazili zabrinutost zbog odugovlačenja, ali sve u svemu, bili su to konstruktivni razgovori. Vratio sam se sa pozitivnim utiscima, s obzirom da sam u otvorenom razgovoru sa zamenikom ministra spoljnih poslova Jakovenkom i ostalim sagovornicima bio u prilici da razjasnim neka pitanja vezana za tajming, budžet i probleme sa kojima se suočavamo. Od svojih sagovornika dobio sam jasan signal da Rusija očekuje da se pridržavamo plana o okončanju rada Tribunala, kao i da privedemo kraju tekuće procese.

Šta će biti ako Mladić i Hadžić ne budu uhvaćeni pre okončanja rada Tribunala?

Svakako bi najbolje rešenje bilo da begunci budu uhvaćeni i da im se sudi za života Tribunala, s obzirom da su ovde i stručnjaci i istorije i sve što je potrebno za pravično suđenje. E sad, u najgorem slučaju, ako ih uhvate nakon 2014, do kada bi Tribunal trebalo da se zatvori, Savet bezbednosti priprema takozvani rezidualni mehanizam. To bi bila institucija sa strogo ograničenim resursima koja bi preuzela na sebe neke funkcije Tribunala koje ostaju i nakon suđenja. To su stvari kao što je zaštita

svedoka, zahtevi za pomoć koji dolaze iz regiona i slično. Dakle u okviru tog rezidualnog mehanizma zadržala bi se sudska komponenta koja bi se aktivirala samo u slučaju da neko od begunaca bude uhapšen. To je izuzetno važno, jer se time šalje jasna poruka da se strategija čekanja na zatvaranje suda ne isplati, i da će suđenja pred međunarodnim sudom biti, bez obzira gde i kad begunci budu uhapšeni.

U Tribunalu su nedavno pokrenute predistražne radnje koje treba da utvrde da li je, kao što tvrde pojedini svedoci u postupku protiv Vojislava Šešelja, bilo maltretiranja i ucenjivanja svedoka od strane pojedinih istražitelja.

Da, sudsko veće je odlučilo da imenuje prijatelja suda koji će ispitati takve navode Šešelja i pojedinih svedoka. S moje strane bi bilo neprilično da to komentarišem, osim da kažem da ćemo maksimalno sarađivati sa prijateljem suda i podržati napore da se utvrdi istina. Lično, uopšte ne sumnjam da je osoblje koje radi za moju kancelariju uvek postupalo u skladu sa najvišim pravnim principima.

Tribunal za zločine u bivšoj Jugoslaviji prvi je međunarodni krivični sud nakon Nirnberškog procesa, i moglo bi se reći da je njegovo osnivanje predstavljalo veliki eksperiment u međunarodnom pravu. S obzirom da se taj eksperiment sada bliži kraju, zamolio bih vas da, ne kao tužilac, već kao stručnjak za međunarodno pravo ocenite koliko je uspeo.

Znate, kad sam bio u Moskvi, nakon zvaničnih razgovora učestvovao sam na konferenciji koju je Ruska akademija sazvala povodom šezdesetpetogodišnjice Nirnberškog procesa. Tamo sam govorio koliko je Nirnberški proces uticao na *ad hoc* sudove kao što je MKSJ. Postoje očigledne sličnosti između statuta Nirnberškog suda i Haškog tribunala. U Nirnbergu je prvi put utvrđivana individualna krivična odgovornost za kršenje međunarodnog prava,

prvi put je šefovima država ukinut imunitet, prvi put je izvršavanje naređenja tretirano ne kao opravdanje, već samo kao olakšavajuća okolnost. To su veoma važni principi koji su iz Nirnberga preneti u Hag.

U statut MKSJ-a uneti su i drugi važni principi iz oblasti ljudskih prava: odbrana ima mnogo više prava, a žalbeni postupak je, za razliku od Nirnberga, dozvoljen. Naravno, nema ni smrtnu kaznu, što odražava nov standard kad je reč o ljudskim pravima. Mislim da je, nakon pola veka neaktivnosti, osnivanje sudova za ratne zločine u Jugoslaviji i Ruandi predstavljalo izuzetno važan korak. Ti tribunali su, zatim, uticali na osnivanje drugih međunarodnih sudova, na primer u Kambodži i Sjera Leoneu. Dakle, ako bi se Nirnberg shvatio kao deda, onda bi tribunali za Jugoslaviju i Ruandu bili roditelji stalnog Međunarodnog krivičnog suda koji, na žalost, još nema opštu međunarodnu podršku, ali se nadam da će je vremenom dobiti. Kad se uzme u obzir da se od 1946. do osnivanja MKSJ-a nije događalo gotovo ništa, očigledno je da je u međuvremenu učinjen ogroman napredak.

Rad Tribunala primiče se kraju, a s njim i vaš mandat tužioca. Imate li predstavu šta će biti vaš sledeći posao? Hoćete li se vratiti u Belgiju, ostati u međunarodnim vodama ili ćete se posvetiti univerzitetskom radu?

Ne znam. Preko dvadeset pet godina sam bio tužilac, i mada sam usput radio i na fakultetu i kao konsultant Evropskog saveta, tužilaštvo je oduvek bilo moj prioritet, a sve drugo je bilo na margini. Kao tužilac sam se najviše bavio međunarodnim terorizmom i organizovanim kriminalom, a u poslednjih sedam godina ratnim zločinima. Često sam u prilici da ljudima koji misle da su organizovani kriminal i ratni zločini sasvim različite stvari objašnjavam da to uopšte nije tako. Mi znamo da se uoči, za vreme i nakon oružanog sukoba organizovani kriminal i ratni zločini stalno prepliću.

Da se vratim na vaše pitanje: moj mandat traje do decembra sledeće godine i nadam se da će mi ga Savet bezbednosti produžiti i nakon toga, jer je ovo veoma zahvalan i interesantan posao. Šta će biti posle, ne zavisi od mene, ali voleo bih da nastavim u pravcu u kome sam dosad išao.

◀
Dejan Anastasijević

POKLON ZA VAS...

Televizija

Telefon

Internet

4X BRŽI INTERNET!

+ TELEFON + 12 MESECI TELEVIZIJA PO 1 DINAR

3 USLUGE

Najbrži EUnetADSL Internet do 16 Mb/s

open **IPTV** televizija nove generacije

EUnetPhone besplatno telefoniranje sa inostranstvom

3 MESECA

Zabava za celu porodicu u toplini vašeg doma

Akcija traje do 31.12.2010.

0800 300 400 | Tel: 011 330 56 55 | Fax: 011 328 2760
www.EUnet.rs | prodaja@EUnet.rs

EUnet

Voda u cipelama

Porodice žrtava nazivaju presudu sramnom, Tužilaštvo za ratne zločine priprema žalbu, dok se po Srbiji baškare najbliži Karadžićevi saradnici kojima je zabranjen ulazak i u rodnu Bosnu

SLIKA UŽASA: Zvornik, 1992. foto: N. Petrović

SA NEVERICOM NA licu silazio je niz stepenice Specijalnog suda u Beogradu Hakija Smajlović iz Zvornika, nakon što je saslušao presudu Veća za ratne zločine kojom je ratni predsjednik opštine tog grada Branko Grujić dobio šest, a bivši komandant Teritorijalne odbrane Branko Popović petnaest godina zatvora zbog ubistva i mučenja sedamsto Bošnjaka sredinom 1992. godine, među kojima je bilo i nekoliko članova njegove porodice. "Šta da vam kažem...", širio je Smajlović nemoćno ruke u sivoj jakni zakopčanoj do grla dok su ga zaoibilazili užurbani prolaznici u Ustaničkoj ulici, ponavljajući da je presuda sramna, i da ne može da poveruje da se za ubistvo tolikog broja ljudi dobije tako mala kazna, žaleći se što je proveo pet godina prateći suđenje koje je bilo najobičnija farsa. I dok se Smajlović polako udaljavao od zgrade, na mestu gde je stajao već je besedio Popovićev advokat, objašnjavajući krutim birokratskim jezikom kako presuda predstavlja "presedan u smislu novih elemenata krivično-pravne odgovornosti" za "radnju propuštanja". Sekretaru Udruženja porodica nestalih i zarobljenih lica opštine Zvornik preostalo je jedino da se pokupi i sa osećanjem poraza krene put Bosne, gde će rasutim Zvorničanima preneti ono što je video u Beogradu, tamo gde je došao da potraži pravdu o svojim bivšim sugrađanima.

KOMŠIJSKA IZDAJA: Oni nisu više živi jer su srpske snage prvog dana juna 1992. godine kršeći dogovor koji su prethodnog popodneva postigli u kući Vinka Radovića u zabitim Petkovcima opkolile tenkovima i "pragama" svoje komšije u obližnjem Klisu, Đulićima i Jusićima, i umesto da ih puste da odu prema Tuzli kako se prethodno saglasili, poterali kolo- nu prestrašenih ljudi preko brda put Zvornika. Usput su ubijali one koji su se usprotivili nenadanoj promeni plana, da bi u sumrak decu, žene i starce odvojili na livadi pored puta, a nekoliko stotina muškaraca potrpali u teretne

kamione kojima su ranije prevozili stoku i šut i krenuli put Tehničko-školskog centra u obližnjem Karakaju.

Tamo ih je čekao postrojeni špalir "teritorijalaca" Branka Popovića sa motkama, palicama, lancima i kundacima, koji su besomučno tukli izmučene ljude dok su gazili jedni druge gurajući se ka prostoriji pored ulaza, ne sluteći da neki od njih neće ni dočekati jutro jer su se ugušili u tom malom, klaustrofobičnom prostoru. U očajničkoj borbi za vazduh, nekoliko stotina zatvorenika provalilo je zid susedne prostorije, nakon čega su ih pripadnici Karakajske čete odveli do velike školske sale, gde su ih narednih dana tukli i terali da pevaju četničke pesme, streljajući one koji nisu uspevali da poprime onaj mutni pogled koji prati pijano zavijanje stihova "...drma mi se, drma mi se na šubari cveće...".

KLANICA: Proveli su tako izmučeni seljani četiri dana u školi, da bi se u jednom trenutku pojavio predsednik Privremene vlade Srpske opštine Zvornik Branko Grujić i počeo da ubeđuje zarobljene Bošnjake kako će biti razmeñeni za Srbe koji su bili pritvoreni na stadionu u Tuzli, samo da prethodno odu autobusima "Drinatura" do Pilice gde će malo popričekati u lokalnom Domu kulture pre nego što nastave put ka Živinicama. Oronuli zidovi ovog trošnog zdanja sa kojih se ljuštila farba i otpadao malter, bili su poslednje što su videli, pošto su ih pripadnici Teritorijalne odbrane posle tri dana uterali u teretne kamione i u nekoliko tura odvezli do Gerine klanice, mestu gde se pre rata klala stoka, i počeli besomučno da ih ubijaju onako kako su dolazili, u malim grupama. Njihova tela pronađena su nakon što je rat prošao na Crnom vrhu i Grbavici.

Tračak nade da barem krivci neće proći nekažnjeno vratio se porodicama ubijenih kada je u maju 2005. uhapšen u Beogradu stano- viti Marko Pavlović iz Sombora, za koga se

ispostavilo da je reč o Branku Popoviću, koji je uporno ponavljao da ga je u Zvornik dovela tajna policija, a ubrzo nakon toga iza rešetaka se našao i ratni predsednik opštine Zvornik Branko Grujić. Suđenje je počelo traljavo i sa kašnjenjem poslednjih dana 2008. godine. Nizale su se potom danima potresne izjave svedoka o "pari koja je kuljala iz prostorija Tehničko-školskog centra od vreline nabijenih ljudi"; svađama onih koji su sačuvali zrnice ljudskosti sa ostalima oko "pogažene reči zarobljenicima da će izaći prema Saplji"; hrani koja je ubacivana u Pilici "kroz otvor na zidu iznad bine"; baštenskom crevu za vodu koje je dotureno nakon dva dana, a kojim su zatvorenici, umesto čaša, punili cipele i držali ih potom, koliko su to ruke i donovi mogli da izdrže, pre nego što je voda počela da se sliva na prljavi betonski pod, visoko iznad glava; divljanju lokalnih teritorijalaca, Dželata koji je hodao naokolo sa šajkačom i bradom i vojnih policajaca iz Karakaja Pipe i Boška; "pu- canju zatvorenicima u leđa" koje su šutirali iz kamiona.

TIHI SUSEDI: Ostali koji su učestvovali u ovom zločinu verovatno negde mirno sede i slušaju na vestima kakva je sudbina zadesila njihove stare saborce Grujića i Popovića, i žalbama koje sprema Tužilaštvo za ratne zločine na ovu presudu, zajedno sa ostalom Karadžićevom kamarilom koja se baškari po Srbiji. Na njihovo prisustvo podsetila je odluka Saveta ministara BiH o produženju zabrane ulaska i tranzita preko teritorije ove zemlje za 34 osobe za koje se sumnja da aktivno pomažu u skrivanju haških optuženika. Neki od njih su upravo oni tihi susedi koji se svakodnevno sreću u hodnicima zgrada, i dok ti fini ljudi ne prave probleme u državi koja im je ukazala gostoprimstvo, nema ni razloga da sudi- je traže trun u oku onima koji su zauvek pre- selili zvornička sela na Crni vrh.

Slobodan Kostić

Intervju Milana Beka na TV B92

Rat protiv bogatih i pokret otpora

Predsednik Tadić je u više navrata naglasio da “oni koji su se obogatili devedesetih godina” treba da se ugledaju na američke bogataše koji pola svog bogatstva u teškim vremenima poklanjaju za humanitarne svrhe. Na te tvrdnje Beko je odgovorio da mu nije jasno šta se i koliko od njih traži i da bogati ljudi iz Demokratske stranke zbog toga treba svojim primerom to da pokažu.

Zatim da su naši bogatuni toliko Gejtsi koliko je Srbija Amerika. No, glavna poenta, ipak, bila je u oceni da oni nisu moćniji od Tadića, već da je on kao predsednik Srbije najmoćniji. Ergo, Beko je zapravo poručio Tadiću da ne prebacuje odgovornost na “klasnog neprijatelja”

Milan Beko

Biznismen

Osnovni podaci: Oskudni. Nema podataka o njegovim roditeljima. Zna se da je rođen 1961, negde na moru, u Boki. Posle srednje škole, upisao je Saobraćajni fakultet u Beogradu, smer vazdušni saobraćaj, na kojem je i diplomirao 1997. na temu "Uticaj profila i režima leta na operativne troškove aviona za regionalni saobraćaj". Nikad, međutim, nije radio u struci. Hobi mu je plivanje. Oženjen je i ima dva sina.

Karijera: Počeo je u "Spektra grup Beograd", privatnoj promotivnoj firmi gde je ubrzo postao direktor marketinga. "Tu sam naučio da slušam, a ko nauči da sluša ume i da naređuje", priznao je. Kasnije su mu prebacivali da je "Spektra" pod njegovim vođstvom vodila izbornu kampa-nju DS-a, a on odgovorio: "Tačno. To je dokaz demokratizacije Srbije." Zlobnici su tvrdili da je to više stvar poštovanja kumstva, naime, Milan Beko i Zoran Đinđić su kumovi. Beko je krstio Đinđićevog sina Luku. Na tim izborima 1993. godine DS je dobio 27 poslaničkih mandata. Kad je "Spektra" upala u finansijske teškoće, otkupio ju je. (Kasnije je Vladimir Popović Beba pre-uzeo vlasništvo nad "Spektrom" od Milana Beka.) Širi posao, otpočinje saradnju sa strancima i osniva trgovačku firmu "Dibek". "Uspešno trgujemo robom široke potrošnje, proizvodima od drveta i agrara, distribucijom mnogih poznatih farmaceutske kuća", hvalio se pre nego što je, kako ističe, iz patriotskih razloga ušao u Vladu Srbije, u kabinet Mirka Marjanovića.

Ministar: Kao nestranački stručnjak, 1994. godine postao je ministar za ekonomsku i vlasničku transformaciju. Bio je uključen u mnoge važne poslove, koordinaciju gasa i nafte, Fond za razvoj, prodaju "Telekoma". Autor je Zakona o privatizaciji. "Ovako ozbiljan zakon, koji nepovratno opre-deljuje tok nacionalne ekonomije, uvek se donosi uz ekonomski i politički kompromis." Iz vlade Mirka Marjanovića 13. avgusta 1999. prebačen je u saveznu vladu Momira Bulatovića, na funkciju ministra za privredu. Iste godine dospao je i na listu građana SRJ kojima je, zbog bliskosti sa Milo-ševićim režimom, zabranjen ulazak u EU.

Mešetar: Naslovi: "Čovek iz senke", "Biznis iz senke", "Kupac iz senke", "Milan Beko bizni-smen iz senke" govore o Beku kao srpskom poslovnom mešetaru, koji se u tom poslu dokazao onoliko: prilikom privatizacije spoljnotrgovinske firme "Rapid", prilikom Miloševićeve pro-daje srpske telefonije (1998), prilikom privatizacije srpskih mlekara (2003–2005), prilikom kupovine akcija arandelovačkog "Knjaza Miloša" (2005), prilikom privatizacije beogradskih "Večernjih novosti" (2006), prilikom preuzimanja C-marketa (2005–2006) i prilikom kupovine akcija "Luke Beograd" (2005)...

Stranački angažman: Nije član nijedne stranke, mada je bio ministar u vladama (SPS, ND i JUL). Povezan je sa mnogima i raznim: Zoranom Đinđićem, Vladimirom Popovićem Bebom, Jo-vicom Stanišićem, Miloradom Vučelićem, Dankom Đunićem, Slobodanom Radulovićem... Beko posle 5. oktobra vraća skupštinski mandat koji je zadobio na listi JUL-a (bio je prvi na listi JUL-a u izornoj jedinici u Kragujevcu za izbor poslanika u Veću građana savezne skupštine); napušta zemlju i živi negde između Beograda, Crne Gore, Milana i Azurne obale. Otišao je iz Srbije 2001. kada je njegov kum Zoran Đinđić postao premijer. "Otišao sam u atmosferi progona, kad su neki dušebrižnici smatrali da će uspeh društva zavisiti od broja poslovnih ljudi koje će žrtvovati."

Zaštitar: Inače, Šumadinci Beka pamte i po tome što je, kao predsednik Upravnog odbora "Za-stave", predložio formiranje "živih štitova", to jest pozvao radnike "Zastave" da svojim telima štite fabriku koju je bombardovao NATO 1999. Zbog finansijskih malverzacija 2000. je sme-njen sa funkcije predsednika Upravnog odbora "Zastave".

Ekstraprofit: DOS-ova Komisija za istraživanje zloupotreba u privredi nije uspela da mu na-plati porez na ekstraprofit od 1,1 milion nemačkih maraka i da sudski ospori njegovo učešće u vlasništvu nad "Rapidom" (jer, navodno, privatizaciju nije platio).

Savetnik: Kako je Čedomir Jovanović tvrdio u svojoj knjizi *Moj sukob s prošlošću*, Beko i Željko Mi-trović su razgovarali sa Miloševićem posle 5. oktobra i savetovali mu da preda vlast.

Poslovna deviza: "Kapital diktira pravila igre."

Životni moto: "Što se može dosegnuti, probaj."

Intervju biznismena Milana Beka u emisiji Jugoslava Ćosića “Između redova” (TV B 92, 21. novembar) mogao je postati događaj sedmice, s obzirom da je na njegovu prozivku predsednika Srbije da objasni šta bogati treba opet da plate zato što je narodu teško, odmah preteći reagovao sam Boris Tadić, da ga ne provociraju, jer to im neće biti korisno – ali su, čini se, oni koji usmeravaju srpski medijski sistem, u poslednjem času shvatili da su stvari otišle predaleko. Zbog toga je aktiviran “kočioni sistem”, pa je “stišavanje” priče o vanrednom finansijskom doprinosu tajkuna razvoju zemlje u ovim kriznim vremenima izvedeno munjevito. No, duhovi “rata protiv bogatih” i njihove “spremnosti na otpor” pušteni su iz boce, pa je nerealno očekivati da se oni u tu bocu tek tako vrate.

Iako je svakome već jasno o čemu se ovde radi, da, za trenutak, grubo podsetimo na osnovnu anegdotu ove priče. Hoteći da deo socijalnog gneva koji generira ekonomska kriza preusmeri sa političke klase na elitu novih bogataša Srbije, predsednik Tadić je u više navrata naglasio da “oni koji su se obogatili devedesetih godina” treba da se ugledaju na američke bogataše koji pola svog bogatstva u teškim vremenima poklanjaju za humanitarne svrhe (Gejts i drugovi), da priskoče investicijama siromašnom jugu Srbije, da izgrade neki most u Beogradu, da ne računaju da će preko Kipra prilikom preprodaje svojih poslova u Srbiji izbeći naše poreske makaze, itd.

Na te tvrdnje Beko je u spomenutom intervjuu odgovorio vešto. Da mu nije jasno šta se i koliko od njih traži i da bogati ljudi iz Demokratske stranke zbog toga treba svojim primenom to da pokažu. Zatim da su naši bogatiji toliko Gejtsi koliko je Srbija Amerika. No, glavna poenta, ipak, bila je u oceni da oni nisu moćniji od Tadića, već da je on kao predsednik Srbije najmoćniji. Ergo, Beko je zapravo poručio Tadiću da ne prebacuje odgovornost na “klasnog neprijatelja”.

Očigledno, Beko je lakši deo posla – da iznese tezu da ovde vladaju legitimno izabrani organi i zakonom utvrđene institucije – obavio vrlo dobro, ali mu se zbog toga, na drugoj strani, otvorio krupan problem da mora da ustvrdi da ti organi i te institucije doista efektivno deluju. Kako je celo gledalište ovog intervjuja steklo utisak da Milan Beko ima i znanja, i inteligencije, tako su njegove tvrdnje da ovde sudovi dobro rade (osim što ne gone one koji imaju drugačija iskustva), te da su državne institucije

Foto: Tanjug

▶ **Kako je celo gledalište intervjuja steklo utisak da Milan Beko ima i znanja, i inteligencije, tako su njegove tvrdnje da ovde sudovi dobro rade, te da su državne institucije nadležne za privatizaciju obavljale posao striktno po zakonu – delovale groteskno**

Povratak poreza na ekstraprofit?

Ministarstvo finansija krenulo je sa pripremom dva zakona kojima će tajkuni i preduzeća registrovana u “ofšor zonama” dodatno biti oporezivana. “Zakoni nisu protiv nikoga pojedinačno, to je samo oporezivanje onih pravnih lica čiji je centar poslovnog interesa Republika Srbija”, izjavila je Diana Dragutinović, ministarka finansija. Prema izvesnim najavama, inicijativa za izradu ova dva zakona potekla je od predsednika Srbije Borisa Tadića.

nadležne za privatizaciju obavljale posao striktno po zakonu i da je iz njih uzimao kadrova tek posle obavljenih poslova, samo zbog toga što ih je zapazio kao stručnjake – delovale groteskno.

U stvari, Beko može da bude zadovoljan i policijom, i sudovima i agencijama, ali mnogi drugi nisu. Uostalom, zar nije svaka treća privatizacija već poništena od “legitimnih organa” i zar dve-tri milijarde evra ostvarenih prihoda u privatizaciji nije suviše daleko od tržišnog kapaciteta Srbije, sa osam miliona potrošača (trenutno vrlo siromašnih). A o efikasnosti i kredibilitetu sudskog sistema i sama Evropska unija je dala veoma kritičko mišljenje (a naše javno mnjenje i mnogo gore).

Možda je šteta što je kolega Ćosić tako koncipirao svoju emisiju “Između redova” da ona podrazumeva svojevrstan “istražni postupak”, što može da prođe kod nespornih gostiju, ali ne i kod prevejanih mešetara. Jednostavno, oni žive od nesavršenosti sistema (što je sistem nesavršeniji, njima bolje), pa ih je zbog tih nesavršenosti zaludno okrivljivati. Pri svemu tome, Ćosić je u igru ubacio i grubu optužbu da su Beko i Mišković uklanjali svakoga ko im je stao na put – šaljući najtvrdoglavije u zatvor ili pred tužilaštvo, pa se ljudi, navodno, i plaše da im se suprotstave. Da biografije Radulovića i Subotića (koje je Ćosić stavio u taj kontekst) izgledaju nešto bolje, možda bi se mogla konstruisati neka indicija za toliko tešku optužbu. Ako je i prema Beku, mnogo je.

U celoj ovoj krupnoj medijskoj epizodi najgore su prošle “Večernje novosti”. Prvo, ispostavilo

se da je Beko tu ispao “najtanji”, jer nikako nije uspeo da objasni kako su “Novosti” njegove (za 18 i plus miliona evra), ako ih je kupio za Vac i to Vacovim novcem, uz saglasnost Koštunice, koji o tome ništa nije znao, ali je tražio da se to ne radi pre izbora, a bez saglasnosti Antimonopolske komisije, koju nikako da pogura Tadić. Dakle, Beko tvrdi da to nije učinio novcem Caneta Subotića, mada ne isključuje mogućnost da je Cane dao Vacu novac da mu valjda Vac kupi “Novosti”? Zapravo, Beko nema odgovor na osnovno pitanje: zašto “Večernje novosti” uopšte kriju ime svog stvarnog vlasnika?

Drugo, da sve to na kraju doista dobije i gotovo tragikomičan efe, potrudile su se same “Večernje novosti”. Onaj ko je puštao u novine njihov izveštaj o značajnom intervjuu njihovog vlasnika jednom drugom glasilu, smatrao je da je upravo deo o “Večernjim novostima” nezanimljiv čitaocima “Večernjih novosti”. Tako da ti čitaoci još nisu obavešteni o dve Bekove tvrdnje: da je on vlasnik njihovog lista i da on ne utiče na njihovu uređivačku koncepciju.

Na kraju, postavlja se i pitanje zašto se Milan Beko odlučio da posle pet godina izbegavanja televizijskih kamera prihvati da odgovara na pitanja Jugoslava Ćosića, baš uoči sedmice za koju je najavljeno da će Štefan File u Beograd doneti paket sa 2483 pitanja Srbiji (uz Izveštaj o napretku u procesu pridruživanja EU za 2010. godinu)? Možda je to prvi efekat famoznog “Evropskog upitnika”. ◀

Dimitrije Boarov

Две године културе и уметности 24 сата дневно

PTC | D | G | T A L

26. новембар 2010.

Monah Artemije i njegov

Kako “Vreme” saznaje, u raspravi na sednici Sabora Srpske pravoslavne crkve, tada još umirovljenog vladiku Artemija branili su vladika banjalučki Jefrem, vladika kanadski Georgije i vladika banatski Nikanor. Na tajnom glasanju koje je usledilo bila su prisutna trideset četiri arhijereja. Šest arhijereja je bilo protiv, sedam uzdržanih, a dvadeset jedan je glasao da se bivši vladika vrati u red monaha. Javnost se iscrpno bavila tumačenjem rezultata glasanja, smatrajući da šest podržavalaca bivšeg vladike u Saboru znači novi kamen spoticanja. Međutim, unutar Crkve smatraju da taj rezultat nije nimalo obeshrabrujući. Na kraju Sabora svi episkopi su potpisali odluku o raščinjenju

Veče uoči sednice na kojoj je Sabor Srpske pravoslavne crkve (SPC) namera-
vao da pozove tada umirovljenog vladiku Artemija i raspravlja o njegovom statusu, bivši episkop raško-prizrenski je sa svojim pristalicama otišao da “osvaja” manastire na Kosovu i Metohiji. Bio je to pokušaj puča, izjavio je novoizabrani episkop raško-prizrenski Teodosije. “Odlučio sam da pokažem da sam ja zakonski vladika. Eparhija raško-prizrenska je moja”, izneo je svoje viđenje bivši vladika Artemije, još jednom naglasivši da ne prihvata odluke Sabora. U trenutku kada je izgovarao ovu rečenicu, nalazio se u Kraljevu u hotelu “Rojal”. Do tamo ga je dopratila policija. Sveti arhijerejski sabor je već doneo odluku o njegovom vraćanju u red monaha, uz komentar da je on stupio na put otvorenog raskola. Ministar policije Ivica Dačić izjavio je da je krivična prijava protiv bivšeg vladike prosleđena tužilaštvu. U manastirima na Kosovu i Metohiji bilo je mirno, a pokušaj upada u Crnu Reku monaha odanih bivšem vladici nije uspeo. Deo odbeglog monaštva vratio se u selo Loznicu na planini Jelici gde i živi od jula ove godine. Dan pre toga sve se događalo brzo i zvučalo neverovatno.

HRONOLOGIJA “NEUSPELOG PUČA”: U četvrtak veče (18. novembra) u 20.30 sati bivši episkop Artemije i njegove pristalice, pobunjenno monaštvo koje ga smatra jedinim kanonskim vladikom, zauzeli su manastir Duboki Potok na severu Kosova. Među “vojskom” bivšeg vladike našli su se i pripadnici Srpskog nacionalnog veća kao i četiri klirika Sremske eparhije. Za sutradan je najavljena liturgija koju će voditi vladika Artemije (Sabor mu je još ranije zabranio sveštenodejstvo). Iguman Dubokog

slučaj

(Ne)priznavanje

Kada je bivši vladika Artemije ušao u manastire na Kosovu, laička javnost se pitala da li će se Crkva obratiti policiji. Naime, delovalo je da je došlo do pat-pozicije. Međutim, SPC je ipak pozvala Kosovsku policijsku službu. Ubrzo je stigla optužba iz "Artemijevog tabora" da je time Crkva posredno priznala jednostrano proglašenu nezavisnost KiM tako što se obratila pripadnicima KPS-a. Neki mediji su javili da su u akciji "izbacivanja bivšeg vladike i njegovih pristalica" učestvovali i specijalci KPS-a "Rosa", što je ubrzo demantovano. Pojedini monasi odani bivšem episkopu procenili su da je broj ljudi zadužen za izbacivanje bivšeg vladike i njegovih monaha bio oko sto a da su bile prisutne i NATO trupe. Na zvaničnom sajtu Eparhije raško-prizrenske stoji da su pripadnici policije bili isključivo Srbi, a stepen njihove opreznosti i pažljivosti vide se u tom što je "deložacija raskolničke družine trajala puna tri sata, od 1.30 do 4.30 ujutru".

PUČ U CRKVI: Manastir Banjska (Foto: A. Anđić),
sabor SPC (Foto: Fonet)
i raščinjani vladika Artemije (Foto: Tanjug)

Potoka Romilo odbio je ujutru da preda ključeve od crkve, pa je liturgija održana u manastirskoj trpezariji. Zavisno od procena, prisustvovalo je između pedesetak i dve stotine vernika. Za to vreme otac Romilo, prema zvaničnom saopštenju Eparhije raško-prizrenske, držan je kao taoc. Ako je suditi po izjavama "Artemijevih monaha", sa igumanom manastira svi su se odnosili lepo, pitali ga da sasluži njima, ali je on to odbio.

U besedi nakon liturgije, vladika Artemije je rekao da su došli da vrate mir i jedinstvo u Eparhiju koja prolazi kroz golgotu prethodnih devet meseci. Kazao je još: "Mi se nismo odvojili ni od koga. Mi nismo nikakvi raskolnici, mi ne stvaramo ništa novo, mi se samo trudimo da održimo ono što su nam naši slavni i sveti preci predali."

Nakon toga, oglasio se Sveti arhijerejski sabor pozivom vernicima da ne prihvate neistine "sektaški nastrojenih pristalica episkopa Artemija". Ukoliko neko učestvuje u anticrkvanim aktivnostima ove grupe, uzeće odgovornost za cepanje jedinstva Crkve.

Oko 13 časova, grupa "lutajućih" monaha upala je u muški manastir Devine Vode. Bivši episkop Artemije proglasio je taj manastir ženskim. Ubrzo je došla bivša igumanija manastira Končul Sara sa još nekoliko monahinja i smestila se u Devinim Vodama.

Zatim je stigla vest: "Banjska nije osvojena." Naime, monasi koji su sebe nazivali hajducima, a sada su više nego upečatljivo potvrdili taj naziv, otišli su do manastira Banjska kod Zvečana. Inače, bivši iguman tog manastira je raščinjani Dejan Vilovski (tada otac Simeon), optužen za proneveru 350.000 evra iz blagajne Eparhije sa trenutnim prebivalištem u Grčkoj.

Pred manastirom Banjska narod je pomogao bratiji i onemogućio grupi poslušnoj bivšem episkopu da uđe. Slično se desilo i u još nekoliko manastira.

Oko 18.30 usledio je pokušaj "preuzimanja" manastira Crna Reka. Tamo se već nalazila ▶

policijska patrola u pripravnosti, pa su dva monaha-uzurpatora privedena.

U pet po podne nastavilo se zasjedanje Sabora, a nešto ranije episkop raško-prizrenski Teodosije hitno je otišao na Kosovo. Prvo se uputio u Devine Vode gde je naredio monahinjama da smesta napuste manastir. Uz verbalno koškanje, one su krenule ka Dubokom Potoku gde se nalazio Artemije. Vladika Teodosije je potom ušao u manastire zajedno sa pripadnicima Kosovske policijske službe (KPS). Pošto je u pitanju severni deo Kosova, te policijske jedinice čine Srbi. Oko osam uveče vladika Artemije je na zasjedanju Sabora velikom većinom glasova arhijereja lišen episkopskog čina i vraćen u red monaha.

Policija je izvela sve prisutne iz Dubokog Potoka. Bivši vladika se zaključao u sobu i nago-varanje da izađe trajalo je nekoliko sati. Nakon blagoslova igumana Romila, policajci su obili bravu. U 4.30 ujutru bivši episkop Artemije i njegovi monasi su, u pratnji policije, napustili Eparhiju raško-prizrensku. U izjavi za Radio-televiziju Srbije iguman Romilo je rekao: "Svi sažaljevamo, svi krajnje ljudski gledamo celu deceniju, ali ovo je prevršilo svaku meru."

Monah Artemije se trenutno nalazi u svojoj kući, u Bistričkoj ulici u Beogradu.

OBJAŠNJENJE "NEUSPELOG PUČA": Sabor SPC-a delovao je brzo i oštro. U izjavama koje su kasnije davali episkopi, na taj način je sačuvano jedinstvo Crkve.

Prema informacijama koje je "Vreme" dobilo od izvora bliskih vrhu SPC-a, pomenuti rasplet događaja skoro niko nije očekivao. Čak ni oni koji su smatrali da će doći do raskola nisu verovali da će se stvari odvijati tom dinamikom niti da će bivši episkop Artemije povući tako drastične korake.

Kao što je mnogo puta isticano, govoreći o kanonskoj krivici, bivši vladika Artemije je kriv. Za nepunih devet meseci uspeo je da prekrši skoro svaku odluku Sabora koja ga se ticala. A početkom godine mu i jeste privremeno oduzeta eparhija zbog već postojeće, ranije kanonske krivice. Izričito je više puta naglasio da ne priznaje odluke najvišeg crkvenog tela, a odlaskom u svoju bivšu Eparhiju ostao je više nego dosledan iskazanom nepoštovanju. Oko njega

NOVI EPISKOP:

Teodosije

Foto: VREME

je 80 pripadnika monaštva od kojih nekoliko ima (prekršenu) zabranu sveštenodejstva. Svi su samovoljno izabrali mesto svog stanovanja ne dobivši otpust nadležnog episkopa niti pri stanak onog na čijoj su eparhiji.

Na jesenjem zasjedanju Sabora najavljeno je da će jedna od glavnih tačaka biti "slučaj vladike Artemija". Trebalo je da bude pozvan u petak. Sagovornici "Vremena" veruju da bi sve bilo rešeno da se vladika pokajao. Tačnije, bila bi "zaboravljena" njegova pisma Saboru u kojem ih obavestava da ne priznaje nijednu njihovu odluku jer su nekanonske. Vratio bi se u Šišatovac u kom se, od kada je on tamo, okuplja znatno veći broj vernika. No, bivši vladika smatra da svi u Saboru treba da se pokaju,

a da je on na pravom putu. Izvestan broj vernika se slaže s njim.

"Sveti arhijerejski sabor je sa velikom žalošću, ali i odlučno stajući u odbranu svetog i spasonosnog jedinstva Crkve... lišio umirovljenog Episkopa raško-prizrenskog episkopskog čina i vratio ga u red monaha", piše u saopštenju SPC-a. Drugim rečima, to znači da on nema prava da nosi vladličanska obeležja niti da služi liturgiju, a ukoliko prihvati tu odluku, što je s obzirom na dosadašnji lik i delo malo verovatno, "kao monah imaće mesto u okrilju Crkve". U suprotnom, moglo bi da dođe do izopštavanja iz Crkve i anatemisanja. U razlozima za raščinjenje navodi se i stvaranje raskola, kao i nasilno zauzimanje manastirâ SPC-a uz

Zvuči poznato

Pre dve godine Sabor Ruske pravoslavne crkve (RPS) raščinio je Diomita, episkopa cukotskog i anadirskog. On je vraćen u red monaha velikom većinom glasova. Sabor je od njega tražio da se pokaje, što se nije dogodilo. Optužen je za kršenje kanona, i procenjeno je da predstavlja kamen spoticanja u crkvenom životu. Tokom godinu i po dana bivši episkop Diomid je više puta pozivao na "samoizolaciju Ruske pravoslavne crkve i bio protiv dijaloga sa vlastima i predstavnicima drugih religija i konfesija". Raščinjen je u odsustvu iako to nije običaj, ali Sabor nije bio zadovoljan njegovim opravdanjem za nedolazak. Kako se navodi, izražavajući svoje mišljenje o ključnim problemima crkvenog života, nije postupio u duhu bratske ljubavi. U svojim pismima koje je slao novinama, Diomid smatra da je ekumenizam jeretičko učenje. Kritikovao je RPC da implicitno odobrava aktuelnu vladu i politiku koja deluje suprotno nacionalnim interesima. Takođe, optužio je RPC da odstupa od čistote pravoslavnog učenja. Kao i da je grupa G8 stvorena da utre put za dolazak globalnog lidera Antihrista. Zbog ovog medijskog napada na svoju crkvu koji je trajao preko godinu dana, a "uznemiravao je vernike i izazivao nesporazume kod onih koji nisu vernici", on je vraćen u red monaha. Optuživao je i sadašnjeg patrijarha RPC-a Kirila za ekumenizam, dok još nije bio na tronu Ruske crkve, mada teško da se Ruska crkva danas pod njegovim vođstvom može smatrati velikim zagovornikom ekumenizma. Nakon raščinjenja, Diomid je osnovao versku grupu "Sveti Upravni Sinod Ruske Pravoslavne Crkve". Ove godine teško se može naći ijedna vest o njegovom delovanju.

učesće naoružanih pojedinaca i fizičko ugrožavanje monaha. Otac Artemije i njemu odani oštro odbacuju ovakve optužbe. Naime, tvrde da niko od njih nije bio naoružan, da su se ljubavno odnosili prema svima na koje su naišli i, konačno, nije moglo da bude nasilnog zauzimanja jer je Eparhija ionako Artemijeva. Što se tiče raskola, oni smatraju da su svi drugi sem njih u raskolu. Jednom rečju, bivši vladika Artemije veruje da je on među arhijerejima jedini pravi predstavnik SPC-a i pravoslavlja. Time se postavio iznad najvišeg crkvenog tela i zauzeo tron koji u pravoslavlju ne može da zauzme ni patrijarh, kao prvi među jednakima. Na primer, pre pet godina Sabor je smenio je-rusalimskog patrijarha, a potom ga raščinio i vratio u red monaha.

Raščinjani vladika Artemije traži crkveno suđenje na kome bi se dokazala njegova (ne)vinost. Njegova svetost patrijarh Irinej objasnio je, međutim, da je Sabor kao takav iznad svakog drugog crkvenog tela, što znači i iznad crkvenog suda.

Na Saboru je patrijarh Irinej predložio da se, jednostavno rečeno, Sabor pretvori u sud. Tačnije, umesto 12 imenovanih arhijereja koliko je obično prisutno na takvim crkvenim suđenjima, pošto je već zasедanje Sabora u toku, predložio je da bi bilo bolje da svi prisutni arhijereji

Podela eparhija

Na Saboru je, osim vraćanja vladike Artemija u čin monaha, vikarni episkop Teodosije izabran, uz opšte odobravanje prisutnih, za novog episkopa raško-prizrenskog. (Prisilice monaha Artemija zovu ga "duhovni ocebica".) Govorilo se i o deljenju eparhija. Na ovom zasеdanju je od delova eparhija Niške, Žičke, Šumadijske i Braničevske formirana nova, Kruševačka, a načelno je prihvaćeno stvaranje još dve na području Arhiepiskopije beogradske-karlovačke. Na sledećem zasеdanju Sabora videće se ko će biti na čelu Kruševačke eparhije, a do tada dužnost administratora obavljaće vladika žički Hrizostom. Postavilo se i pitanje arondacije eparhija na tlu Sjedinjenih Američkih Država, kao i osnivanja posebne eparhije za Austriju.

zajedno donesu odluku. Crkveni velikodostojnici su se složili.

Kako "Vreme" saznaje, u raspravi, tada još umirovljenog vladiku Artemija branili su vladika banjalučki Jefrem, vladika kanadski Georgije i vladika banatski Nikanor. Na tajnom glasanju koje je usledilo bila su prisutna 34 arhijereja. Šest arhijereja je bilo protiv, sedam uzdržanih, a dvadeset jedan je glasao da se bivši vladika vrati u red monaha. Lako je pretpostaviti da su se među šest papirića koji podržavaju bivšeg episkopa našla pomenuta trojica vladika. Vladika istočnoamerički Mitrofan morao je da krene, pa je svoj glas dao vladici kanadskom Georgiju. Što je verovatno četvrti glas.

Javnost se iscrpno bavila tumačenjem rezultata glasanja, smatrajući da šest podržavala bivašeg vladiku u Saboru znači novi kamen spoticanja. Međutim, unutar Crkve smatraju da taj rezultat nije nimalo obeshrabrujući. Na kraju Sabora, svi episkopi su potpisali odluku o raščinjenju.

Kao objašnjenje dolaska na Kosovo, bivši vladika je kazao da je sve do validne presude Crkvenog suda on doživotni episkop Eparhije raško-prizrenske. Tom logikom monahe koji su bili kažnjeni zabranom sveštenodejstva, bivši vladika Artemije razrešio je kazni. Ili, kako objašnjava jedno od njegove duhovne dece: "Delovanjem Episkopa raško-prizrenskog g. Artemija svaka eventualna druga vlast koja bi pokušala da se uspostavi u Eparhiji raško-prizrenskoj neminovno postaje nekanonska i anticrkvena."

A ŠTA SAD: Na pitanje svojih monaha koji su došli u Beograd da vide šta će se dalje dogoditi, bivši vladika je kazao da je spreman da za Hrista strada do kraja i da je očigledno da mora do dna da ispije čašu žuči koju su mu spremila braća arhijereji. Neće se vraćati u manastir Šišatovac, a na pitanje "gde će" odgovara "ćuće se". Postavljanje episkopa Teodosija na čelo Eparhije raško-prizrenske je, po njemu, prestup zbog koga bi svi u Saboru trebalo da budu lišeni čina.

Kada je reč o optužbi protiv njega, ona postoji u vidu uzurpiranja crkvene imovine, ali se nagađa da bi moglo doći i do preispitivanja finansijskog poslovanja. Bivši vladika je više

Oštra prepiska

Umirovljeni episkop zahumsko-hercegovački Atanasije, poznat kao oštar na rečima, objavio je na sajtu Srpske pravoslavne crkve pismo bivšem vladici Artemiju. U pismo, između ostalog, stoji: "Sada, međutim, treba otvoreno reći još nešto, jer i u tom grmu leži zec: Artemije i danas ima velike pare u nekoliko srpskih i grčkih banaka, a račune istih krije kao zmija noge. Zato bi bilo poštenije da nam kaže koliko on i Vilovski na svojim računima imaju novca namenjenog Kosovu i Metohiji, pa još i da taj novac predaju svojoj bivšoj Eparhiji. Ona, uostalom, pripada Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi, a nije njihov privatni 'feud'... Artemije tvrdi da odluke Sinoda i Sabora nisu ustavne ni kanonske, a da njegove goloslovne izjave to jesu. Kao da Sinod i Sabor moraju postupati i donositi odluke onako kako ih on hoće i kako ih on shvata i tumači! Ne vidi da na ovaj način samog sebe megalomanski postavlja iznad Sinoda i Sabora..." U nastavku pisma nada se da će se monah Artemije pokajati i na taj način biti istinski primer i vođa svojim pristalicama.

puta tvrdio da je sve što je rađeno u Eparhiji rađeno sa njegovim odobrenjem, tvrdeći da nikakve pronevere nije bilo. Izjavio je to i u Grčkoj i u Srbiji. Prema tome, ukoliko se dokaže da je pronevera bilo, i on će se smatrati odgovornim.

Po zahtevu SPC-a monah Artemije je imao policijsku pratnju. Postoji strepnja da bi mogao da ode iz Srbije, kao što je to uradio njegov saradnik Vilovski. Na konstataciju da ga policija "nadgleda" i da je podignuta krivična prijava protiv njega, odgovorio je: "Nek i to piše u biografiji vladike Artemija. Bože moj, i tvor je za ljude."

Bivši vladika Artemije je nesumnjivo uradio dosta za Kosovo i Metohiju. Deo vernika smatra istinski potresnim što je sve ono što je činio sada u senci njegovih istupa. Jer, o finansijskoj krivici može da se nagađa, ali ona nije potvrđena. No, čak i oni koji su sa izvesnim simpatijama posmatrali bivšeg episkopa smatraju da je njegov poslednji čin upada u kosovske manastire udarac na Crkvu i njeno jedinstvo. S druge strane, oni koji ga podržavaju i vide u njemu mučenika, ponašanje Sabora tumače kao još jedan dokaz zaverе protiv vladike koji je samo želeo da se, posle devet meseci izgnanstva, vrati tamo gde pripada i onome što je samo njegovo.

Jelena Jorgačević

Italijanska veza Darka Šarića

Srpski i crnogorski klanovi spadaju među one koji su najefikasniji u nastojanju da preuzmu ulogu Ndrangete. “Oni su organizovani kao vojska i sposobni su da sklapaju poslove direktno sa južnoameričkim kartelima, jer mogu da garantuju efikasnu logistiku i transport, čime smanjuju rizik od gubitka droge”, kaže Pjero Graso, šef italijanske antimafijaške agencije

Specijalno za “Vreme” iz Rima

IME DARKA ŠARIĆA ranije je u Italiji bilo poznato samo maloj grupi snaga reda koje su istraživale međunarodnu trgovinu drogom. Stvari su se promenile pre nedelju dana kada je Darko Šarić dospao do novinskih naslova. To je bio prvi put da je italijanska štampa, iako fokusirana na domaći organizovani kriminal i politiku, shvatala da se nešto neobično događa u podzemlju.

Pjero Graso, šef italijanske antimafijaške agencije, na pres konferenciji održanoj 16. novembra, objasnio je veze italijanske mafije sa Šarićevim klanom, nakon policijske akcije koja je obavljena prethode večeri. Graso je objasnio da je najmanje 300 italijanskih policajaca bilo uključeno u međunarodnu akciju nazvanu “Balkanski ratnik”, usmerenu protiv Šarićevog klana. U severnoj Italiji, naročito u okolini Milana, uhapšeno je više od 80 ljudi, od ukupno 106 za kojima se tragalo. Prema Grasovim rečima, oni su bili pripadnici dva različita, premda povezana narko-kartela. Najuzi krug ove grupe činili su mahom Italijani, a širi, ali mnogo opasniji i efikasniji, navodno je predvodio čovek iz Šarićevog klana. Iako se tragalo i za Darkom Šarićem, on je ostao van dometa policije, ali policijski zvaničnici tvrde da polako sužavaju obruč oko njega.

EVOLUCIJA BALKANSKIH MAFIJA: U italijanskim ministarstvima unutrašnjih poslova i pravde niko nije bio raspoložen da komentariše ovu vest, pošto je, kako su objasnili, policijska akcija još uvek u toku. U isto vreme odvijale su se još dve policijske operacije, kodnih imena “Kratka poruka” i “Loptice”. Pored Grasića, konferenciji za novinare prisustvovao je i srpski specijalni tužilac Miljko Radisavljević. To je bio jasan znak pojačane saradnje između srpskog i italijanskog pravosuđa i policije. Neka od hapšenja izvršena su u drugim delovima Evrope: u Švajcarskoj, Sloveniji, Crnoj Gori i Mađarskoj.

**OPERACIJA
“BALKANSKI
RATNIK”:
Hapšenja
u Italiji (levo)
i Darko Šarić
(desno)**

foto: Reuters

Tokom pres konferencije, Graso je novinari izneo neke zaključke kako bi ukazao na širi okvir najnovije policijske akcije. Prema njegovim rečima, srpski i crnogorski karteli bili su dovoljno moćni da preuzmu ulogu kalabrijske mafije, Ndrangete, kao vodeće na tržištu kokaina u severnoj Italiji. Ovo preuzimanje tržišta odigralo se pre dve godine i posledica je jakih veza koje srpski karteli imaju sa kolumbijskim proizvođačima kokaina.

Graso je objasnio reporterima da je Milano jedan od glavnih centara za krijumčarenje kokaina i da pored uobičajenih oblasti na kojima radi Ndrangeta, danas postoji neka vrsta slobodnog tržišta na kom se različite grupe bore da povećaju sopstveni uticaj. Srpski i crnogorski klanovi, rekao je Graso, spadaju među one koji su efikasniji u nastojanju da preuzmu ulogu Ndrangete: “Oni su organizovani kao vojska i sposobni su da sklapaju poslove direktno sa južnoameričkim kartelima, jer mogu da garantuju efikasnu logistiku i transport, čime smanjuju rizik od gubitka

droge.” Na finalnom tržištu, odnosno na ulicama i klubovima u Milanu, ovo znači nižu cenu za konzumente, što znači veći krug klijentele i veću potražnju.

Alessandro Maranjoni, šef milanske policije, objasnio je da je istraga uključivala nekoliko evropskih zemalja, od Bugarske do Mađarske, a imala je i ogranak u Americi. Suštinski doprinos dala su pravosuđa Argentine i Urugvaja, kao i agenti Agencije za suzbijanje narkotika (Drug Enforcement Administration, DEA) iz Sjedinjenih Američkih Država. Iako nije iznosio detalje istrage, Maranjoni je naveo da je ona počela još 2007. godine, nakon napada na dva navodna člana Šarićevog klana. Od tada do danas, policija je samo u Italiji zaplenila oko 700 kilograma kokaina. Upravo je ovolika količina zaplenjene droge navela Grasa na zaključak o smeni snaga u podzemlju severne Italije.

Međutim, teško je utvrditi koliko je ta promena krupna i da li je do nje zaista došlo. Tačno je da su kriminalni gangovi sa Balkana i iz Albanije

prodrli na italijansko tržište još devedesetih, naročito kada je reč o trgovini oružjem. Ratovi na Balkanu osnažili su i inače unosno tržište oružjem širom Italije, obogativši mafijaške arsenale zoljama i kalašnjikovima. Oružje proizvedeno ili registrovano u bivšoj Jugoslaviji korišćeno je u više mafijaških obračuna u drugoj polovini devedesetih i početkom dvehiljaditih. Međutim, nikada ranije nikome nije palo na pamet da bi od raštrkanih grupa balkanskih kriminalaca koji su aktivni na tlu Italije mogla da nikne organizacija slična mafiji. Njihovo tradicionalno stecište bio

foto: Vreme

je sever Italije, koji je bliži bezbednim rutama komunikacije, sa mnogo graničnih prelaza koji se mogu preći ako je potrebno, a ujedno je reč o području koje slabije kontrolišu domaći kriminalni karteli, poput mafije, Ndrangete u južnoj Kalabriji ili Kamore u Napulju i okolnim oblastima.

Na prošlonedeljnoj konferenciji za novinare Graso je istakao ovu evoluciju balkanskih kriminalnih grupa i rekao da je došlo do rasta njihove moći do te mere da u pojedinim delovima Italije predstavljaju ozbiljnu konkurenciju domaćim gangovima i kriminalnim mrežama. Prema podacima iz istrage, Šarićev klan uspeo je da izbac iz posla kalabrijske snabdevače kokainom, nudeći niže cene lokalnim dilerima. Kokain je švercovao brodovima do luka u severnoj Italiji. Skladišten je u Arencanu, primorskom selu blizu Đenove i u luci Piza, obalskom delu grada najpoznatijeg po "krivom tornju". Pošiljke droge dalje su transportovane u Milano, gde su skladištene u garažama čiji su vlasnici bili srpskog i crnogorskog porekla. U jednoj garaži u Ulici Vašington,

nekoliko blokova dalje od centra Milana, pronađeno je oko 90 kilograma kokaina. Iznenađujuće je to što na preuzimanje tržišta od strane balkanskih trgovaca drogom, njihove italijanske kolege nisu reagovala oružanim napadima, bar ne dovoljno ozbiljnim da izazovu reakciju policije. Izgleda da je tržište kokaina u severnoj Italiji dovoljno veliko da bez većih trzavica primi nove igrače. Ili, kako reče jedan optimistično nastrujen policajac koji je želeo da ostane anonim: "Učinili smo Ndrangetu slabijom, pa više ne mogu da reaguju kao što su to radili do pre nekoliko godina." Ipak, zabrinjavajuć detalj iz Grasovih izjava jeste taj da je do snažnog proboja balkanskih trgovaca drogom došlo za veoma kratko vreme: od 2008. do danas. To je dramatično kratak period čak i za dinamično tržište kakvo je ovo kokainsko.

ZAJEDNIČKI POSAO: Istražitelji pretpostavljaju da je to uzrokovano promenama koje su se dogodile u Kolumbiji i drugim južnoameričkim oblastima gde se kokain proizvodi. Do pre nekoliko godina, snažna veza između Kolumbije i Kalabrije opstajala je zahvaljujući Salvatoreu Mankuzu, šefu jedne od najvećih kolumbijskih paravojnih organizacija. Mankuzo je rođen u Italiji, čiji je pasoš posedovao 1999. godine, u vreme kada je njegova reputacija paravojnog lidera već bila dobro poznata. U to vreme snabdevao je zaliham kvalitetnog kolumbijskog kokaina jednu od matičnih jedinica Ndrangete. Ova veza je propala u trenutku kada je Mankuzo odlučio da se preda kolumbijskoj vojsci i počne da sarađuje sa vlastima. Da li su novi karteli ili proizvodne oblasti uključeni u lanac trgovine Šarićevog klana, za sada nije poznato, odnosno pre će biti da je policija upoznata sa time, ali ne iznosi javno ove detalje.

Glavni ulaz za kolumbijski kokain na teritoriju Italije bila je – i još uvek jeste – luka Đoja Tauro na zapadnoj obali Kalabrije. Tamo su samo dan pre hapšenja o kojima govori Graso, policajci i obalska straža otkrili zalihi od hiljadu kilograma kokaina. Vrednost ove zalihe na uličnom tržištu je oko 250 miliona evra, a droga je otkrivena zahvaljujući obaveštajnim podacima koje je dostavila britanska Agencija za borbu protiv organizovanog kriminala (Serious Organized Crime Agency, SOCA).

Kada su kalabrijski policajci okupili novinare kako bi im ukazali na veličinu svog poduhvata, posebno su naglasili da još nije dokazana umešanost Ndrangete, ali da je nemoguće prokrijumčariti toliku količinu kokaina u Kalabriju bez "zelenog svetla" ovog klana. Krajnja destinacija za

ovaj kokain trebalo je da budu severna Italija i severna Evropa, najbolja krajnja tržišta za kolumbijsko "belo". Policija i istražne sudije nisu uspeali da utvrde nikakvu vezu između ove operacije i one u Milanu. Dakle, moguće je pretpostaviti da u Italiji postoje najmanje dve različite rute za kolumbijski kokain: južna, koja ide preko Ndrangete, i severna, koju kontroliše Šarićev klan. Kokain koji ide preko ovih ruta uglavnom je kolumbijskog porekla, ali dolazi i iz Argentine i Brazila. Brod kojim je kokain stigao u luku Đoja Tauro 15. novembra krenuo je iz Brazila, a zalihe za koje se sumnja da pripadaju Šarićevom klanu ležale su u Buenos Ajresu, dok su u Milanu i drugim mestima trajala hapšenja.

Prema analizi mesečnog magazina "Narkomafija" koji izdaje Antimafijaška asocijacija *Gruppo Abele*, sukoba između domaćih italijanskih klanova i Šarićeve grupe nema, već je pre reč o zajedničkom poslu. Ovo gledište zasnovano je na rezultatima ranijih istraga (operacija *Domino* iz decembra prošle i operacija *Scacco Matto* iz januara ove godine), koje su dovele do hapšenja kriminalnog bosa Savina Parizija i Duška Mićunovića. U oba slučaja bilo je jasno da italijanski kriminalci i njihove balkanske "kolege" radije pronalaze načine da sarađuju nego što ulaze u međusobne sukobe.

Osim milanskog, Darka Šarića traže i tužilaštva u Napulju i Bariju, a ni tužilaštvo u Đenovi ne isključuje mogućnost da bi neka Šarićeva "produžena ruka" mogla da stoji iza navijačkog divljanja na fudbalskoj utakmici između Srbije i Italije 12. oktobra. Međutim, to je za sada samo pretpostavka.

Prpratni efekat milanske operacije je i taj što lokalni političari – suočeni sa mogućom blizinom parlamentarnih izbora, kao i sa lokalnim izborima u Milanu zakazanim za iduću godinu – na sav glas pevaju staru pesmu o "inostranim kriminalcima koji predstavljaju ozbiljnu opasnost za građane". Zamenik gradonačelnika Milana, Rikardo de Korato, koji je takođe nadležan za gradsku bezbednost, komentarisao je podatke koje je Graso izneo u vezi sa Šarićevim klanom kao "vrlo zabrinjavajuće", jer bi otvaranje šengenskog prostora za stanovnike Balkana "moglo da ide naruku kriminalnim grupama". Ono što je De Korato zaboravio da kaže, jeste da, ako se pojavljuju nove rute za šverc kokaina i ako novi gangovi uspevaju da nađu prostor na tržištu, to znači da je potražnja za kokainom u Milanu i drugim delovima Italije – veća nego ikad. ◀

Enco Manjini

Pročišćenje, oslobođenje ili haos

Bliže se izbori, pa se pojavljuje opet pitanje zakona o otvaranju dosijea službi bezbednosti, na čemu, inače, SPO insistira decenijama. Da li ćemo kad otvorimo čuvena dosijea biti srećniji i pametniji? Šta ćemo otvoriti, a šta nećemo? Ko će i u šta imati uvid? Kako ćemo znati šta je unutra istina, a šta je naknadno menjano, ubacivano i izbacivano? Hoće li od toga biti veća korist ili šteta? O svemu tome ove nedelje govorila su dva ozbiljna stručnjaka: iz Nemačke i iz Češke, zemalja koje sa tim imaju veliko i bolno iskustvo

KADA JE, NEGDE 1848. ili 1849, pred kraj svoje čuvene karijere Žozef Fuše, nezamenljivi ministar policije u pet francuskih režima, dovršio svoj veliki projekat stvaranja nacionalne arhive ličnih dosijea, jedva da je koji Francuz u gradovima i u većini naseljenih mesta ostao nepokriven. Detalje o tom monumentalnom poduhvatu možete naći u sabranim delima Onorea de Balzaka, uostalom. Žozef Fuše se stoga – i s pravom – smatra za oca i praosnivača svih današnjih službi unutrašnje bezbednosti. On je svoj projekat gradio unutar Ministarstva policije; uskoro, početkom dvadesetog veka, izdvojiće se po uređenijim evropskim državama službe bezbednosti kao odvojene agencije; nastaje podela na javnu i na državnu bezbednost. Ostalo je poznato.

Kada je 1989. komunizam počeo da se urušava sam u sebe, pitanje dosijea koje su o građanima vodile službe bezbednosti izoštrilo se jako, naročito u sistematičnije uređenim diktaturama kakve su bile Istočna Nemačka i Čehoslovačka. Nije da su druge članice Varšavskog ugovora bile mnogo drugačije; nisu ni zapadne demokratije, uostalom, Fušeova Francuska ponajmanje, a tek Huverova Amerika... Ni bivša Jugoslavija, ni sadašnje države naslednice. Neke razlike između sadašnje Srbije, kad se opet obećava zakon o otvaranju dosijea, i

bivših komunističkih režima ipak postoje. Onjima je bilo reči u ponedeljak, 22. novembra u Centru za kulturnu dekontaminaciju, tokom tribine koju su organizovali Fondacija “Fridrih Ebert” i Fond “Biljane Kovačević Vučo”. Gosti su bili Bernd Florat iz Berlina, Jaroslav Šonka iz Praga i Zoran Dragišić iz Beograda.

NEMAČKA PROIZVODNJA PAPIRA: Istočna Nemačka, DDR ili Zona, kako se to zvalo, bila je ipak specifičan slučaj. Bernd Florat, rukovodilac projekta za obrazovanje i istraživanje u Saveznoj agenciji za rukovanje arhivima Službe državne bezbednosti bivše DDR (Štazi), i sam istočni Nemač sa podebelim dosijeom, kaže da su on i kolege bili zapanjeni pukom količinom materijala koji su zatekli zauzevši arhive Štazija. “Najvažnije nam je bilo da zaustavimo uništavanje dosijea, jer je takva naredba bila izdata već u oktobru 1989. Na svu sreću, Nemačka proizvodi ogromne količine papira, pa nisu daleko odmakli. Zatekli smo oko 130 kilometara fascikli (vertikalno poređanih), prateće mikrofilmove i nekih 16.000 vreća sa već izrežanim dokumentima, koje smo posle mogli da rekonstruišemo. Poređenja radi: ta količina ravna je polovini celog Saveznog arhiva Nemačke, u kome je sve – od ranog srednjeg veka pa do 1989.”

Bundestag je u avgustu 1990. doneo zakon

koji nalaže otvaranje arhiva svima zainteresovanim, ali ta odredba nije ušla u akt o ujedinjenju dve Nemačke, pa su Bernd Florat i njegove kolege morali po drugi put da okupiraju arhive Štazija, dok se stvar nije sredila. Bilo je, naročito na Zapadu, mišljenja da sve te arhive treba uništiti i staviti tačku na tu mračnu priču. Preovladao je stav da ih treba sačuvati i otvoriti, jer je tako dugoročna korist za celo društvo veća. “Zakon je dao pravo onima na koje se dosijea odnose da imaju pun uvid u njih, ali i u podatke o ljudima koji su ih potkazivali”, kaže Bernd Florat. “Bilo je straha od mogućih osveta, čak od ubistava, ali je naše iskustvo da nikakvih osveta nije bilo. Bilo je pokušaja ljudi da se suoče sa doušnicima i upitaju ih zašto su to činili. Doušnici su u najvećem broju slučajeva te zahteve ignorisali i uklanjali su se. Veoma malo njih pristalo je na suočavanje.”

Što se sadržaja ličnih dosijea tiče, Bernd Florat kaže da je bio banalan: “Smejao sam se čitajući šta je sve ušlo u moj dosije; sve same budalaštine, nesporne, ali pristrasno protumačene, što je tipično za takva dosijea. Oni su skupljali sve, u nadi da bi im jednoga dana moglo poslužiti. Ima za to ruska reč *kompromat*, od – kompromitujući materijal. Pa oni su i o Honekeru vodili dosije; možda im jednoga dana treba!” On je uveren da dosijea treba otvoriti u

RAZLIČITA ISKUSTVA
SA DOSIJEIMA TAJNIH POLICIJA:
Zoran Dragišić,
Jaroslav Šonka i Bernd Florat

Foto: M. Milenković

celini, naročito i sa imenima doušnika: "Otvoriti sve vodi u pročišćenje, to je istorija. To znači oslobađanje ne samo žrtava, nego i doušnika, novi početak i budućnost. Doušnici se tako oslobađaju tereta za budućnost: niko više, nikakva buduća služba bezbednosti, neće moći da ih uceni za saradnju pretnjom da će objaviti njihovo prethodno angažovanje u Štaziju; jednostavno. Ima još jedan razlog: u Kambodži je sud objavio da će goniti samo glavne organizatore zločina Crvenog Kmera, a obične izvršiocyte pozvao je da svedoče bez straha."

Bernd Florat izložio je još jedan – veoma značajan – argument: "Ja sam se obradovao kad sam pročitao moj dosije do kraja. Otkrio sam da su svi moji prijatelji bili istinski prijatelji: nijedan od njih nije me cinkao Službi." Treba i o tome razmisliti kad se odlučuje o otvaranju dosijea.

SVE NA INTERNET: Jaroslav Šonka, naučni radnik i istraživač iz Praga, pružio je uvid u čehoslovačko, pa zatim češko iskustvo: "Fini čovek Vaclav Havel, čovek od ugleda, koji je i sam sedeo u komunističkom zatvoru, imao je od početka jedan predlog: da se sva dosijea građana spale bez čitanja i tako obezbedi buduću građanski mir. Nije dobio podršku većine. Dodajem da tu nije bila reč samo o arhivima StB (Državne bezbednosti) nego i o vojnim dosijeima, ali – još važnije – i o dosijeima koje su preduzeća vodila o zaposlenima i koja su ih pratila kao karakteristike pri promenama posla i prebivališta. Postavilo se pitanje koja dosijea otvoriti i kome, kao pamćenje nacije? Tako je osnovan Institut za izučavanje totalitarnih režima kao naučno-istraživačka ustanova koja sada rukuje dosijeima. I dalje postoji dilema treba li i koliko i šta otvoriti celokupnoj javnosti; neki kažu da bi pristup trebalo omogućiti naučnim radnicima, ali ja se plašim da bi se

tako došlo do izgovora za postepeno potpuno zatvaranje arhiva. Ograničenje pristupa omogućilo bi izmene, dopune i brisanje informacija. Nema oprostaja i pomirenja dok počinio ci ne budu poznati i ne priznaju; dalje je lako. Postoji i ideja da se sve stavi na internet do 2012, što je možda najbolje."

Obojica naših sagovornika slažu se da arhive tajnih službi treba otvoriti potpuno; probali su i nije bilo loših posledica na koje su neki upozoravali.

LOMAČA NA BANJICI: Zoran Dragišić sa Međunarodnog instituta za bezbednost, čovek sa iskustvom na poslovima kontrole tajnih službi u jednom periodu postoktobarske vlasti, srbijansku situaciju vidi malo drugačije: "Nisam siguran da ta lična dosijea o kojima je reč zaista predstavljaju našu istoriju, za razliku od Nemačke i Čehoslovačke – i to me plaši. Oni su deo ružne stvarnosti u kojoj i danas živimo; Nemci i Česi i Slovaci prekinuli su to naglo i odrezali, zaustavili i fiksirali stvari. Mi smo imali Radomira Markovića i Radeća Bulatovića. Ne znam šta ćemo otvarati i šta ćemo videti kad otvorimo... Naša BIA odlično funkcioniše sve dok nam ne zatreba, odlično radi dok se ne uključi."

Tu se treba prisetiti kraja septembra 2000. godine i naređenja za uništavanje dokumentacije Državne bezbednosti, lomača na Banjici i svih onih noći osvetljenih prozora dok su brisane kompjuterske memorije. Kad je Koštunica sačuvao Radomira Markovića i njegovu ekipu u RDB-u do hapšenja – četiri puna meseca! – to je bilo dovoljno. Od tada nadalje niko više ne može da poveruje u autentičnost arhiva Službe, jer postoje osnovane sumnje da su dosijea bila uništavana, menjana i fabrikovana po potrebi. Nije bilo naglog reza koji je morao da nastupi u noći 5. na 6. oktobar 2000. Onda su

nam Vlada i RDB Gorana Petrovića pokušale da podvale sa jeftinim trikom "otvaranja dosijea" iz aprila 2001, ali su bili pročitani odmah. Da i na to podsetimo: pre "otvaranja" došlo je do prekvalifikacije ogromne većine "unutrašnjih neprijatelja" u kategoriju "sumnjivih po vezama sa stranim službama", pa su tako isključeni iz definicije na koju se ta uredba odnosila.

Paradoksalno i ironično, mnogo bolji uvid u to kako je Služba radila i vodila dosijea, lična i operativna, dobili smo od Srpske radikalne stranke u onih 4000 strana dokumenata dobijenih većim delom iz Tribunala u Hagu ("Vreme" je o tome pisalo nadugačko). Pritom su operativna dosijea od mnogo većeg istorijskog značaja i iz njih se dade naučiti mnogo o tome kako je Služba dobijala zadatke i – iz toga – kakve su bile percepcije pretnje i politički prioriteti Miloševićevog režima. Lična dosijea su, očekivano, banalna do komičnog: da koji je novinar smuvao koju novinarku (ispalo je da nije uopšte, provereno) i tako dalje; štivo možda nekome zabavno, ali veoma daleko od bilo kakve bezbednosno zanimljive teme. Sva je prilika da je ogromna većina personalnih dosijea takva: banalno-tračerska. Decenijama je naša Udba skupljala intrige i golicave detalje za zabavu mudrog rukovodstva i na tome je ostajalo: šta je Dobrica rekao kome i koji mu je vic Matija ispričao. Bilo bi mnogo bolje i korisnije za državu, narod i istoriju kada bi se otvorila operativna dosijea poput dosijea "Čuran", na primer, pa da vidimo ko je koga i po čijem naređenju ubio, ko je radio heroin, a ko naftu, koje kako čuvao ratne zločince, ko je pakovao i tražio oružanu pobunu JSO-a i koliko puta, a ko se njuškao sa Legijom pred atentat, i tako dalje. Ali tome se ne nadajte. Vrana vrani oči izvaditi neće.

Miloš Vasić

Mira, Joca i ostale poštenjačine

Jedini je zakonski problem osumnjičenih i optuženih u tome što se moraju pojaviti pred srpskim pravosuđem: moraju doći, moraju se suočiti sa rešenjem o određivanju pritvora i moraju izaći pred nadležnog sudiju, bilo istražnog, bilo postupajućeg

HAJDEMO RAZJASNITI: NIJE isto biti Mirjana Marković, udovica i biti Stanko Subotić ili Bogoljub Karić kad je riječ o tome da li možete neki svoj (nadasve pošteno) zarađeni novac riskirati za to da se branite sa slobode.

Problem je u tome, u prvom redu, što naše pravosuđe nije često posezalo za tim institutom, tek odnedavno je jemstvo – kaucija, tko gleda američke filmove i serije – postalo dio našeg krivičnog postupka.

PRAKSA: Dosad je tek u nekoliko slučajeva naš, srpski sud, prihvatio jemstvo: sjećamo se Sretena Jocića sa 300 hiljada eura (koje mu je, navodno, osigurao prijatelj, koji nema veze sa Mirom Marković koja mu je za sitnu lovu iznajmila kuću u situaciji u kojoj on zarađuje

mjesečno oko 600 eura), prisjetimo se i Jezdi-mira Vasiljevića, čija je kuća – jemstvom kao kaucijom opterećena – otišla na doboš, jer se udaljio iz zemlje nakon što je jemstvo dao.

Zakon kaže da jemstvo može biti dato isključivo onda kad se pritvor određuje zbog opasnosti od bijega: onda osumnjičeni ili okrivljeni mora nadležnima predati svoj pasoš, ali i neki iznos novca, nekretninu ili nešto slično, kao garanciju da neće pobjeći. Ima uvjeta još, to da djelo za koje se isti tereti ne “vuče” za sobom više od deset godina zatvora, kao i to da ne postoje teške okolnosti krivičnog djela koje je počinio.

Znajući tko je pred sudom dobio pravo na jemstvo, a tko nije, teško je ustanoviti neki

princip, praksu u srpskom pravosuđu. Jer, imali smo – na primjer – Sretena Jocića, izručenoga iz tuđe države u našu, kojem se prihvatilo prijateljske novce, ne ulazeći u to što živi u kući Markovićeve, a da nitko nije pitao od kojih poslova dotični živi, kome plaća porez i ne bi li ga trebalo uvjetovati malo većim novcem, kad već živi od jadnih šest stotina eura mjesečno onakvim životnim stilom, kakvog smo gledali.

Imali smo i Jezdu: umjesto da država vrati novce iz tzv. stare devizne štednje poštenim i njoj vjerujućim građanima koji su svoj novac pohranjivali u državnim bankama, ona je vratila novac ovim prevarantima tipa Jezde i Dafine, da bi Vasiljeviću bila poklonjena vjera da neće pobjeći i da bi se prihvatilo njegovo jemstvo na

Dr Ristić

dom zdravlja +

Narodnih heroja 38

- OPŠTA MEDICINA
- MEDICINA RADA
- PEDIJARIJA
- GINEKOLOGIJA
- FIZIKALNA MEDICINA
- RADIOLOŠKA DIJAGNOSTIKA
- BIOHEMIJSKA I MIKROBIOLOŠKA LABORATORIJA
- PREVOZ SANITETOM
- INTERNA MEDICINA
- KARDIOLOGIJA
- ENDOKRINOLOGIJA
- REUMATOLOGIJA
- UROLOGIJA
- OFTALMOLOGIJA
- OTORINOLARINGOLOGIJA
- NEUROLOGIJA
- OPŠTA HIRURGIJA
- MEDICINA SPORTA
- GASTROENTEROLOGIJA
- STOMATOLOGIJA

01.-31. decembar

ORL OTORINOLARINGOLOGIJA

11070 Novi Beograd, Narodnih heroja 38, Tel. 011/2693-287, 2697-808 mob.tel. 063/205-764, Pregledi u ordinaciji od 08 do 21:30h
Kućne posete od 00 do 24h, www.dr-ristic.com, e-mail: zcentar@dr-ristic.com

LICITACIJA
SA KAUCIJOM:
Stanko Subotić Cane
Foto: GLOBUS

kuću, koja je potom – zato što je ipak pobjegao – pripala državnom proračunu.

ODBJEGLI: Danas imamo nove “mušterije”: javljaju se Bogoljub Karić, Stanko Subotić i Slobodan Radulović, sa idejama da čak mnogostruko povećaju jemstvo državi da će ipak doći do suda, a neće potom pobjeći. Jedini je zakonski problem u tome što se moraju pojaviti pred srpskim pravosuđem: moraju doći, moraju se suočiti s rješenjem o određivanju pritvora i moraju izaći pred nadležnog suca, bilo istražnog,

bilo raspravnog. U slučaju onih protiv kojih je u toku istražni postupak, moraju po Zakonu o krivičnom postupku, izaći pred istražnog suca, koji će odlučiti o njihovoj ponudi za kauciju. Ako je optužnica već podignuta, moraju se predati našim pravosudnim vlastima, odgultati malo pritvora i potom kauciju-jemstvo predložiti raspravnom sucu.

Ovakvo kako se za jemstvo javljaju razni ovih dana, u smislu: eto mene, čim mi vlasti zajamče da neću u pritvor u zamjenu za neke novce i

hipoteke, cijela se stvar urušava i nalikuje tek na pogodbe kojima bogati, za razliku od siromašnijih, kupuju slobodu. Zato valja pohvaliti izjavu ministarke pravde Snežane Malović da ne želi nikakvu komunikaciju s Karićem i Subotićem (ili s bilo kime) na tu temu, sve dok se ne pojave pred pravosuđem Srbije.

NOVO: Dobra je stvar da će se u novom Zakonu o krivičnom postupku, koji je trenutno u javnoj raspravi i o kojem je na javnoj tribini govorila sutkinja Radmila Dragičević Dičić, promijeniti i institut jemstva: ubuduće neće biti, kao dosad, da oni koji jemstvo predlažu, licitiraju s nekim iznosima. Ubuduće, cijenit će se sva njihova imovina i prihodi, pa će sud – kao u američkim filmovima i serijama – sam moći odrediti cifru kao zamjenu pritvora i boravka na slobodi za neke bogatune, čak i naše, koji tvrde da svoju privremenu slobodu mogu dobiti za neku “siću”, umjesto za ono što stvarno posjeduju. Teško da će onda Joca Amsterdam pričati o 600 eura mjesečno i teško da će mu olakotna okolnost biti da živi u kući Mire Marković i teško da se nitko neće zapitati zašto je to baš tako.

Tatjana Tagirov

Sa njim je sve moguće

Upoznaj svog novog Android™ prijatelja

Huawei
U8110

LG GT540
Optimus

Nova ponuda
Android™ telefona

Izaberite svoj Huawei U8110 ili LG GT540 Optimus po ceni već od 1 dinar i isprobajte bezbroj zanimljivih Android aplikacija!

Android je operativni sistem koji je razvio Google i veoma je lak za korišćenje. Ove telefone možete podesiti baš onako kako Vama odgovara i biće Vam pomoć u svakoj prilici.

Android može sve...
....jer ima aplikacije za sve!

Ugovorna obaveza 12 ili 24 meseca.
Ponuda važi uz odgovarajući tarifni profil.
Akcija traje dok imamo telefona.

imate prijatelje!

mt:s express 064/790

www.mts.telekom.rs

Telekom Srbija

"Google, Android, Android Market, Google Mail (Gmail), and Google Goggles are trademarks of Google, Inc." "YouTube is registered trademark of YouTube"

Nećemo tolerisati korupciju

“Nećemo se baviti poslovima koji podrazumevaju kršenje zakona ili kompanijskih pravila u vezi sa finansiranjem, prihvatanjem usluga i slično, bez obzira na to što, kao posledica, pojedini poslovi mogu biti izgubljeni”

PRE MESEC I po dana u Beogradu je, u organizaciji Biznis info grupe i nedeljnika “Vreme”, održana konferencija pod nazivom “Etika i promovisanje lekova”.

Ministar zdravlja, kao i predstavnici farmaceutske industrije, Lekarske komore i državnih institucija govorili su o tome da li novi pravilnik o oglašavanju lekova može doprineti etičkom, profesionalnom i transparentnom odnosu između farmaceutske industrije, lekara i pacijenata i kakva je u tome uloga komora i profesionalnih udruženja. Jedan od učesnika konferencije i predstavnik glavnog sponzora ovog događaja direktor odseka Bayer Health Care kompanije Bayer u Srbiji, Manuel Neitsch, u intervjuu za “Vreme” govori o fer principima poslovanja za koje se ova kompanija zalaže i otkriva kakav je odnos kompanije prema zaposlenima koji se o te principe oglašuju.

“VREME”: Da li uslovi koji vladaju na tržištu lekova u Srbiji učesnicima omogućavaju fer utakmicu?

MANUEL NEITSCH: Zapravo, postoji nekoliko aspekata sa kojih bi se mogao dati razumljiv odgovor na vaše pitanje.

Prvi je zakonodavni. Nama u kompaniji Bayer Health Care je drago što možemo da primetimo da je srpsko zakonodavstvo, uopšte govoreći, od sredine maja kada je novi Zakon o lekovima stupio na snagu, nekoliko koraka bliže propisima EU. S druge strane, praktična primena Zakona u nekim bitnim segmentima zavisi od odredbi koje su nejasne i mogu biti predmet različitih interpretacija.

Okvir je jasan za sve učesnike, zato je odgovor na pitanje – “da, uslovi postoje”. Ipak, problem nije u tome. Pitanje je kako da svi primenimo ta pravila u okviru naših svakodnevnih radnih aktivnosti kako bismo osigurali fer igru, a ne kratkotrajnu konkurentsku prednost.

Da bi se osiguralo da Bayer Health Care podržava ovaj tip ponašanja, započeli smo internu i eksternu kampanju početkom godine pod nazivom “Igraj po pravilima”. Cilj ove

kampanje je da promovišemo postupanje u skladu sa pravilima propisanim od strane srpskih zakonodavaca i da pokažemo našim partnerima i kolegama koliko je važno da slede ova pravila i, na taj način, unaprede sistem zdravstvene zaštite.

Naše mišljenje je: što je precizniji i transparentniji sistem donošenja odluka, manje su šanse za zloupotrebu.

Koliko je, po vašem mišljenju, Zakon o oglašavanju lekova u Srbiji precizno formulisan?

Pravilnik je veoma precizan i jasno definiše šta je dozvoljeno a šta nije prilikom oglašavanja lekova. Naša je odgovornost, kao profesionalaca u zdravstvu, da sledimo ova pravila i učvrstimo temelj srpskog zdravstva.

Ponosan sam što mogu da kažem da su Bajerove promotivne aktivnosti u Srbiji uvek bile u okviru striktnih kompanijskih pravila ponašanja, kao i u svim EU zemljama – Nemačkoj, Francuskoj, Austriji. Uvek smo birali suptilniji način oglašavanja kako bismo podigli svest o postojanju određene bolesti i uticali na zdravlje društvo, naspram drugih načina koji bi unapredili naš finansijski status.

Veoma nam je važno da poštujemo srpske zakone i druge propise zato što to utiče ne samo na srpsko tržište već i na hiljade ljudi koji bi trebalo da povrate poverenje u zdravstvene profesionalce, naročito nakon svih afera tokom 2010, i da prime najbolje lekove, a ne najbolje promovisane lekove.

Da li postoji jasna razlika u direktnom i indirektnom oglašavanju lekova?

Verujem da svi učesnici sistema zdravstvene zaštite jasno znaju da razlikuju direktno i indirektno oglašavanje. Niko od nas ne može potpuno da isključi jedan ili drugi tip oglašavanja, već će izabrati najbolji način prezentovanja lekova profesionalnoj i opštoj javnosti.

Bayer snažno veruje da je svrha oglašavanja pružanje istinite, proverljive, kompatibilne i jasne medicinske informacije o lekovima zdravstvenim profesionalcima. Ukoliko lekar ima kompletnu i sveobuhvatnu informaciju o različitim lekovima i terapijskim opcijama, ona je u mogućnosti da izabere najprikladniji lek za svog pacijenta.

Jedan od vodećih principa na kojima počiva poslovanje vaše kompanije je upravo – fer poslovanje. Šta to, konkretno, podrazumeva?

Bayer je cenjen kao moćna kompanija. Dok je reputacija kompanije proizvod dugogodišnjeg rada, nesmotreni i nepravilni postupci samo jednog zaposlenog mogu nauditi našem ugledu dok trepnete. Veoma se trudimo da to sprečimo. Ta vrsta discipline zahteva od svih zaposlenih da se u svojim poslovima rukovode razumnim principima, posebno onim određenim od strane naše “Politike korporativne usklađenosti”.

Korporativna usklađenost odnosi se na zakonito i pošteno vođenje poslova kompanije. Svaki zaposleni je u obavezi da poštuje sve

Vitalna donacija za obolele od raka

Kompanija Bayer Health Care ima veliko razumevanje za posledice svetske ekonomske krize na srpsko zdravstvo. Zbog toga smo, u dogovoru sa prethodnim rukovodstvom Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje Srbije (RZZO), donirali tokom 2010. naš najsavremeniji lek protiv raka jetre pacijentima u Srbiji sa ovom veoma teškom i smrtonosnom dijagnozom. Postupajući tako, tokom 2010. donirali smo lekova u ukupnom iznosu od gotovo 300.000 evra. Na našu veliku radost, dosta pacijenata je imalo koristi od ove naše donacije. Otvoreni smo za saradnju i spremni da se, na neki način, dogovorimo sa zdravstvenim vlastima i definišemo kako bismo mogli da nastavimo da lečimo pacijente sa uznapredovalim rakom jetre.

Foto: A. Andić

Biografija

Manuel Neitsch rođen je 1972. u Španiji. Diplomirao je 1994. godine na Bostonskom univerzitetu, u državi Massachusetts, na odseku Ekonomija i međunarodni odnosi. Karijeru je započeo u kompaniji MAROAN S.L. u Španiji, a zatim je prešao u Kreditnu banku Španije (Banco Español de Crédito (BANESTO) gde je ostao do 1995. kada prelazi u Banco Pastor.

Godine 1996. počinje da radi u Schering España S.A., u Španiji, kao product manager. Napredovao je i postao product manager na nivou Evrope za upravljanje Odsekom za menopauzu, u periodu 2004–2007, a zatim direktor marketinškog odeljenja za upravljanje sektorima za menopauzu i ginekološku terapiju u Bayer Schering Pharma AG u Nemačkoj. Trenutno je direktor odeljka Bayer Health Care kompanije Bayer u Srbiji.

Ima 14 godina profesionalnog iskustva u sektoru farmaceutske industrije sa marketinškim iskustvom na lokalnom i internacionalnom nivou. Oženjen je i otac dvoje dece.

primenjive zakone i korporativne smernice u njegovom ili njenom radu za Bayer. Mi smo konstantno u žiži javnosti, i sistematskom primenom naše "Politike korporativne usklađenosti" pokazujemo medijima, našim investitorima, konkurenciji, vlastima i našim poslovnim partnerima da je poštovanje pravila sastavni deo naše korporativne kulture.

Kakva je politika vaše kuće u slučaju kršenja etičkih normi prilikom promovisanja lekova i da li je bilo slučajeva kršenja tih normi u poslednje vreme?

Ukoliko zaposleni prekrše principe "Politike korporativnog usklađivanja", suočavaju se sa ozbiljnim posledicama, kao što su novčane ili kazne zatvora, zahtevi za nadoknadu štete, sankcije predviđene Zakonom o radu i potencijalni prekid radnog odnosa. Kršenje utvrđenih pravila i kodeksa ipak na kraju šteti kompaniji, pa niko ne može tvrditi da je kršio Zakon u interesu kompanije.

Bayer želi da uspe na konkurentskom polju tako što će biti inovativan, kvalitetan, pouzdan i fer. Ako je jedini način da zaključimo posao taj da postupimo nelegalno ili neetički,

odustaćemo od tog posla. Zaposleni koji odbi je posao pod takvim okolnostima nikada neće pretrpeti posledice.

Vaša kompanija je potpisala dokument "Code of conduct", kojim je izričito zabranjeno finansiranje političkih partija i političara. Da li je tokom vašeg poslovanja u Srbiji bilo izazova u smislu da vam je neko iz političke strukture direktno ili indirektno zatražio neku vrstu finansijske nadoknade, kako bi vam izašao u susret?

Niko iz političke strukture u Srbiji nikada, na direktan ili indirektan način, nije nam tražio novac ili bilo kakav vid finansijske kompenzacije kako bi nam izašao u susret. Kada ste već to pomenuli, da razjasnimo nešto – Bayer neće tolerisati korupciju. Prema tome, zaposlenima u Bayeru je izričito zabranjeno da na nezakonit način utiču na poslovne partnere, bilo da je to u vidu usluga, poklona ili odobravanja drugih prednosti bilo gde u svetu. Ovo pravilo se posebno odnosi na poslovanje sa pojedincima koji rade kao predstavnici vladinih agencija ili drugih državnih institucija. Nikakva količina potencijalnih dodatnih prihoda ili zarade ne

može opravdati nelegalno poslovanje.

Da li vaša kompanija na iste načine posluje u Srbiji, na Balkanu i u zemljama Evropske unije? Da li su vaša interna i pravila koja postavljaju države podudarna?

Odgovor je jednostavno "da". Visoki standardi kompanije Bayer primenjuju se u svim našim odsecima širom sveta: u Srbiji, Nemačkoj, Kini, Južnoj Africi, Kanadi i Argentini. Bayer je globalno preduzeće sa osnovnom delatnošću u oblasti zdravstvene zaštite, ishrane i materijala visoke tehnologije. Proizvodi i usluge ove kompanije osmišljeni su tako da mogu da koriste ljudima i da poboljšaju njihov kvalitet života bilo gde u svetu.

Inoviranje je takođe uvek bilo u fokusu naše strategije – ono doprinosi razvoju i tako štiti naš uspeh. Grupa Bayer je posvećena načelima održivog razvoja i svojoj ulozi društveno i moralno odgovornog kolektivnog građanina. Naša načela podjednako su važna u svim zemljama u kojima poslujemo, i imaju suštinski značaj za dugoročni uspeh naše kompanije, kao i za dobru saradnju sa profesionalnom javnošću i posvećenost opštoj javnosti.

Ulaganje u budućnost

Proaktivan stav prema životnoj sredini jedan je od ciljeva u poslovanju kompanije Carnex iz Vrbasa, od 2006. godine, od kada je ova kompanija u većinskom vlasništvu finansijske institucije za upravljanje investicionim fondovima Ashmore iz Londona

TRADICIJA U PROIZVODNJI prerađevina od mesa, duga već više od pola veka, sa sobom nosi i određene odgovornosti, naročito kada je reč o poslovanju u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine.

“Problemi su se nagomilavali nekoliko decenija, a Carnex je posvećen rešavanju ovih istorijskih ekoloških pitanja, te nastavljamo da investiramo u ovu oblast, kao odgovoran društveni partner”, izjavio je za “Vreme” generalni direktor Carnexa Hugh McReynolds.

Kolika su planirana ulaganja Carnexa u ekologiju?

U okviru sveukupnog investicionog plana, koji smo usvojili 2008. godine, planirana su direktna ulaganja u vrednosti od preko 2,5 miliona evra, a u cilju rešavanja ekoloških problema. Najveći iznos je predviđen za izgradnju postrojenja za primarni tretman otpadnih voda, čime će Carnex doprineti očuvanju jednog od najzagađenijih vodotoka u Evropi – Velikog Bačkog kanala. Idejni projekat je završen, prikupljanje potrebne dokumentacije takođe, dok je u toku tender za građevinske radove. Naredne godine očekujemo da će Carnex još više doprineti čišćenju Kanala, odnosno da će izgradnja prečišćivača biti završena. U izradu projekta, kao i izgradnju, planira se ulaganje od oko 1,5 miliona evra.

Carnex poseduje i tri farme za uzgoj svinja.

Na koji način vodite računa o uticaju ovih farmi na životnu sredinu?

**USPEŠNO UPRAVLJAMO
SA VIŠE VRSTA
OPASNOG OTPADA:
Hugh McReynolds**

Foto: M.Milenković

Ponosni smo jer smo okončali instaliranje separatora na jednoj od naših farmi svinja. Na taj način je omogućeno odvajanje tečne od čvrste faze stajnjaka. Čvrsti deo će se kasnije koristiti za obogaćivanje poljoprivrednog zemljišta. Separacijom čvrste i tečne faze stajnjaka dobijaju se kvalitetno đubrivo i voda za navodnjavanje, odnosno đubrenje zemljišta u vlasništvu IM i to korišćenjem savremenih prikolica za razbacivanje stajnjaka. Kupili smo cisternu za razbacivanje osoke i traktor koji bi se koristio na zemljištu, nedaleko od farmi.

Pored toga, na farmama u Vrbasu, Bačkom Dobrom Polju i Savinom Selu izrađeni

su osmatrački objekti – pijeometri, obavljeno je geodetsko snimanje položaja i izrađena prateća tehnička dokumentacija. Sve ove mere neophodne su radi monitoringa, nesmetanog merenja nivoa podzemnih voda i uzimanja uzoraka za praćenje kvaliteta prve izdani podzemne vode i uticaja farmi na životnu sredinu.

Takođe, ove godine smo instalirali automatske hranilice za svinje, kako bi se smanjila količina hrane koja se ispira na farmama i na taj način postaje neupotrebljiva.

Na koji način tako velika industrija, kakva je Carnex, upravlja otpadom?

Jedna od značajnijih smernica poslovanja Industrije mesa Carnex jeste upravljanje posebnim tokovima otpada, usklađenim sa ciljevima zaštite životne sredine. U kompaniji se iz različitih procesa rada svakodnevno stvara znatna količina otpada, odnosno sekundarne sirovine. Po svom karakteru, najveća količina tako nastalog otpada spada u klasu neopasnog, koji iz Carnexa preuzimaju firme ovlašćene za preuzimanje, transport, reciklažu i tretman otpada, sa kojima smo potpisali godišnje ugovore. U ovu grupu spada otpad od aluminijumske folije nastao pri proizvodnji ambalaže, otpad od plastičnih gajbi, burad i

Edukacija zaposlenih

Koliko su zaposleni zainteresovani da doprinesu razvoju imidža ekološki odgovorne kompanije?

Formirali smo tim za smanjenje, odnosno racionalizaciju potrošnje vode u Industriji mesa. Njegov rad podrazumeva edukaciju i podizanje svesti svih zaposlenih na rešavanju konkretnih zadataka za smanjenje potrošnje vode. Posle određenog perioda, rezultati su uočljivi, na šta smo veoma ponosni. Smanjena je i potrošnja vode na farmama, i to za 50 odsto u odnosu na prethodne godine.

Takođe, kolege iz Departmana za ekologiju Carnexa redovno objavljuju radove u vezi sa zaštitom životne sredine u stručnim zbornicima i aktivni su učesnici na međunarodnim konferencijama. Pored toga, naši stručnjaci održavaju obuku i edukaciju svima u kompaniji, od zaposlenih u proizvodnim pogonima do menadžmenta.

**TEHNOLOGIJA: Separator
za odvajanje čvrste
od tečne faze stajnjaka**

Foto: VREME

PET ambalaža, drvene otpadne palete, gvožddeviti otpad koji nastaje rashodovanjem starih mašina, istrošene pneumatske gume od vozila, otpad od kartona, istrošeni kertridži od laserskih štampača.

Za mnoge vrste otpada u Srbiji još ne postoji adekvatno rešenje u praksi ili je alternativa veoma skupa, naročito za opasan otpad. Neke vrste otpada, zbog nedostatka postrojenja za spaljivanje opasnog otpada u Srbiji, prinuđeni smo da izvozimo u države Evropske unije. Uspješno upravljamo sa više vrsta opasnog otpada. Na primer, opasne i kancerogene piralenske kondenzatorske baterije iz trafo-stanica su

uklonjene i izvezene u Nemačku, gde se uništavaju spaljivanjem u specijalizovanim pećima za opasan otpad. Slično se rešava i problem skladištenja i isporuke elektronskog i računarskog otpada, istrošenih akumulatora, rabljenog ulja...

Kada je reč o pribavljanju integrisane dozvole, u kojoj fazi se Carnex nalazi?

Kompanija Carnex je u postupku podnošenja zahteva za integrisanu dozvolu – IPPC (Integrate Pollution Prevention and Control). Reč je o veoma zahtevnoj proceduri, a dozvola se traži za izvođenje aktivnosti u našim postrojenjima, u Industriji mesa i na farmama svinja u

Vrbasu, Bačkom Dobrom Polju i Savinom Selu. Imajući u vidu da je reč o kompleksnom poslu, osnovan je Tim za rad na pribavljanju IPPC dozvole, koji se sastoji od 13 članova – zaposlenih, čija će stručnost i pomoć u pribavljanju integrisane dozvole i pripremi neophodne dokumentacije biti od velikog značaja. Takođe, angažovali smo i konsultantsku kuću Tahal-Fideco iz Beograda a za pružanje konsultantskih usluga prilikom pripreme zahteva za izdavanje integrisane dozvole, kao i za pripremu i izradu dokumentacije koja se prilaže uz zahtev.

R.V.

16.
FESTIVAL
AUTORSKOG
FILMA
30.11.-07.12.'010
pogled na svet
DVORANA KULTURNOG CENTRA, KC GRAD,
KINOTEKA, DOM KULTURE STUDENTSKI GRAD,
SAVA CENTAR
Beograd MIC POGLED NA SVET

► **nuspojava**

piše: Teofil Pančić

Slučaj fajla 2483

Srbija prosto više ne može sebi da priušti da zabasa u neki od ćorsokaka koji bi je odvlačili od evrointegracija, jer je u svim tim ćorsokacima već bila! U nekim i po više puta

Eto šta ti je taj savremeni život: nikako da položiš sve ispite, stalno se od tebe zahteva još nešto, kao na nekakvom permanentnom doškolovavanju (smer – večernji akt). Eh, gde su ona srećna vremena kad je bilo dovoljno, recimo, dobro rukovati topuzom i ceo svet je bio tvoj... Beše nekad: sada je sve nekako mnogo *složeno*. Na primer, nije li Srbija još pre deset godina i kusur nedelja, srušivši Miloševića, *krenula u Evropu*? I šta bi s tim, desetleće kasnije? Koje mi to prevozno sredstvo koristimo kad za sve to vreme klip-sajući tom evrodžadom nismo stigli ni do Tovarnika? A da nismo – nismo, pošto je jasno da će ovo rodno selo Antuna Gustava Matoša, sa hrvatske strane srpsko-hrvatske granice, ući u Evropsku uniju bar pet-šest godina pre onog, doduše ionako virtuelnog, “dvomilionskog Beograda” koji voli sebi da tepa da je “balkanski Njujork”, ili tako već nekako.

Kako god, u taj oljušteni i ofucani balkanski Njujork-majke-mi (koji deset evrodemokratskih godina nije u stanju da raščisti od neovlašćenih lica i suvišnih stvari ni jedan najobičniji tričavi prolaz na Zelenom vencu, veličine brat-bratu možda trosobnog stana u novogradnji iz Fonda solidarnosti!) pristigao je Štefan File, evropski komesar za proširenje (čega nego Evropske unije) i u koferu do neo upitnik sa ni manje ni više nego 2483 pitanja na koja Srbija ima da odgovori ne bi li postala zvanični kandidat za prijem u elitni kontinentalni klub (a u koji su, doduše, neki primljeni i preko veze, ali toga više neće biti, kvota je ionako više nego ispunjena a pouke su više nego izvučene...). Lele, koliko li je to golem kofer kad u njega stadoše tolika pitanja! Nego, lako za pitanja: nevolja je u tome što se na ta 2483 pitanja očekuje i tačno 2483 odgovora, pa se još i veoma preporučuje da odgovori budu suvisli i ubedljivi. A mi, kakvi smo, ne umemo pošteno i bez uvijanja da odgovorimo ni na najprostije moguće od svih tih 2483 pitanja: kude li je ta zemlja Srbija, gde su joj tačno granice? Što bi otprilike bilo isto kao da se prijavljuješ na konkurs za astronauta koji bi predvodio prvu misiju na Mars sa ljudskom posadom, a ovamo nisi u stanju ni da se prisetiš sopstvene zemaljske adrese. Doduše, nije da mi zapravo ne znamo tačan odgovor na to pitanje, naravno da ga znamo ali nam se taj tačan odgovor ne dopada, a u sukobu između nedopadljivih činjenica i dopadljivih nečinjenica navikli smo da bismo ovo potonje, pa šta košta. Ceh ionako uvek stiže na naplatu najnemoćnijima i najneudržljivijima među nama.

Ovog sam vikenda bio u Portorožu – “na najbližem evropskom moru” kako glasi jedna suptilno cinična slovenačka reklama namenjena manje srpskom tržištu, a više nerviranju suseda Hrvata – gde se okupilo šareno društvo “budućih lidera”, uglavnom cca socijala demokratskog usmerenja, iz svih zemalja “zapadnog Balkana”, što će reći SFRJ minus Slovenija plus Albanija. Dakako, nisam ni “budući” ni bilo kakav lider: tamo sam bio tek u svojstvu rezonerskog zanovetala. Bio je to zanimljiv i poučan skup, no neću o njemu, nego o jednom zamrznutom kadru koji ovih dana držim

u glavi: sedimo tako svi za jednim velikim stolom, tu na sunčanoj strani Alpa, u zemlji koja je jedina (ex)regionalna *success story*, a opet nam je svima dovoljno bliska, i mi njoj, da ume s nama, a i mi s njom. Gledam oko sebe, sve mladi i fini svet, individualno dobri i prilježni đaci Istorije, iz zemalja koje su kolektivno, koja manje koja više, dokazano loši i nemarni, pa i teškim incidentima sa tra-gičnim posledicama skloni đaci te iste Istorije. I svi se redom kunu da je, okej, do sada bilo što je bilo, ali da je baš u njihovoj zemlji bezbeli okrenut novi list, i uskoro će se gđa Evropa ugodno iznenaditi njihovim nezadrživim napretkom. Ni ovi naši, ne sumnjajte, uopšte ne zaostaju. Sve to naučilo tolkovati i blagolagoljati *po nemeci* (što bi rekla ona Sterijina Evica koja ne uspeva biti Evicken) ili kako već treba, i multi i kulti i pi-si, i sve po redu. Pa neka, dragi mi je, mora se i kroz to proći, šta ćeš, neko i to mora da *odradi* baš kao što se otaljiga nekakav ispit iz ONO i DSZ, pa onda bolje da se time maju takvi kao oni, nego ovakvi kao ja.

A onda me opet, sada kad sam ponovo kod kuće, suočen sa dronjavom istinom jedne zapanjujuće multidisciplinarno zapuštene zemlje, uhvati neka mala snaga: ma, kako ćemo mi, ili kako će oni, kroz sve to? A eto ti i tog Filea, doteglio u koferu *file* sa tih famoznih 2483 pitanja, a sam bog zna koji će sve foliranti i paceri odgovarati na njih, možda i dalje čvrsto ubeđeni da je svet izvan granica Stradije bajkovito mesto u kojem kad zažmuriš niko te ne vidi. Uf.

Na drugoj strani, ni ovi naši evrodemokratski dilberi, ma koliko ja ne sumnjao u njihove kreativne mogućnosti glede umetnosti zavlčenja i svakojakih murdarluka, naprosto neće biti u stanju da vrdaju na duži rok: Srbija prosto više ne može sebi da priušti da zabasa u neki od ćorsokaka koji bi je ozbiljnije odvlačili od famoznih *evrointegracija*, i to već iz jednog razloga zanimljivog za proučavanje, mada teškog za preživljavanje: u svim je tim ćorsokacima već bila! U nekim i po više puta! Nema tamo, dakle, više baš ništa što nije probala, i dobro osetila njegov bljutavi ukus. Pogledajte, uostalom, koje su to političke, intelektualne i medijske formacije koje se nude za alternativu “Evropi bez alternative”, i biće vam jasno da od toga nema ni ‘leba ni s’ leba – sve go Buvar do Pekišea, sve filosofi bez misli, novinari bez tekstova i popovi bez vere, sve krojači Đurinih odela i sličan polusvet, povezan delom interesima a delom ideologijom, ili prostije rečeno: što u krv i govna do guše umazan, što naprosto neubrojiv i jurodiv. Ako su to “protivnici Evropske unije” u Srbiji – a drugih iole relevantnih nešto ne vidim okolo – onda bi stvarno trebalo biti antologijski i epohalno nesposoban i neodgovoran pa prokockati takvu istorijsku šansu. Toliko ipak ni aktuelna izvršna i neizvršna vlast ne može, mada se ponekad čini da joj ne fali mnogo do takvog žalosnog postignuća.

Kako god bilo, eto je File doneo i raspakovao svoj *fajl*, pa vi sad vidite šta ćete. Ionako je krajnje vreme da u ovoj zemlji neko za nešto i na nešto *odgovara*!

BEOGRAĐANI ČESTITAMO!

U proseku u Srbiji svaki sedmi par ne može da ima decu, dok u Beogradu svaki peti par ima problema sa sterilitetom. Grad Beograd je odlučio da odvoji 50 miliona dinara za finansiranje drugog pokušaja vantelesne oplodnje za parove koji žive u prestonici. A onda je četvrtog novembra u Višegradskoj rođen Nikola Avramović, na radost svih sugrađana

Kada je u dnevnim novinama osvanula čestitka mami i tati za rođenje deteta, u kojoj piše i da beba ima 1,5 miliona kumova, Beograđani su bili dirnuti. Nikola Avramović na svet je došao 4. novembra i prva je beba rođena iz drugog pokušaja vantelesne oplodnje koji finansira Grad Beograd. Nikolu su roditelji čekali pet godina, nedugo nakon rođenja u posetu mu je došao gradonačelnik prestonice Dragan Đilas, a novinari se smenjuju u njegovoj kući u Železniku. Imaće šta da priča jednog dana.

Njegovi roditelji Negoslav i Zora Avramović u braku su pet i po godina. "Venčali smo se, vreme je prolazilo i počeli smo da se pitamo zašto nema naše bebe." Sledila su ispitivanja, pokušaj inseminacije, terapije, prvi pokušaj vantelesne oplodnje i ništa od toga nije donelo rezultate. Srećom, sada je to sve iza njih.

Beograđani su se umešali tako što je novembra 2009. godine Grad krenuo sa programom finansiranja drugog pokušaja vantelesne oplodnje za parove koji žive u glavnom gradu. Za ovu godinu izdvojeno je 50 miliona dinara za 215 parova. Drugim rečima, svaki Beograđanin je izdvojio 15 dinara kroz gradski budžet. Kada je posetio Nikolu i njegovu mamu, Dragan Đilas je kazao: "Napravićemo mostove, obdaništa i ulice, ali najveća stvar koju smo svi zajedno napravili jeste da podarimo nekom mogućnost da postane roditelj." Cena jednog tretmana je od 270.000 do 290.000 dinara, a obično je potrebno da se više puta pokušava.

I država, odnosno Republički fond za zdravstveno osiguranje, izdvaja novac u ove svrhe. Procenat uspešnosti vantelesne

oplodnje (VTO) u Srbiji je oko 30 odsto. Kroz taj program je prošlo oko 3000 parova. Ranije je starosna granica žena za uključivanje u postupak VTO bila 38, a sada je 40 godina.

Kada su u pitanju "beogradske bebe", ovih dana se rodila još jedna. "Bilo bi lepo da se skupimo svi, sva deca koju su tako došla na svet, i da se upoznaju", predlaže Zora Avramović. I zaista bi bilo lepo videti sledeće godine sto malih Beograđana, koliko se veruje da će se roditi iz celog programa.

"I da drugi pokušaj nije doveo do trudnoće, mi bismo pokušali i treći, i četvrti put i dokle god treba", kaže Zora Avramović (35). Već je na prvi pogled jasno koliko Zora i Negoslav uživaju u svom roditeljstvu. Nasmejani su, brižni. Od prvog dana su im u poseti novinarske ekipe, kažu da ih to pomalo zamara, ali im je lepo kada vide toliko dobre energije. Čuvaju isečke iz novina, snimaju na DVD-ju reportaže o Nikoli da bi jednog dana mogli sve to da mu pokažu.

Zora se porodila na klinici u Višegradskoj. Inače, parovi mogu da biraju državne ili privatne klinike, ali ipak veći broj odabira državne ustanove. Veća sigurnost, smatraju Avramovići.

Oni su veoma zadovoljni tretmanom koji su imali u Višegradskoj i hvale čitav tim. "Već sam se lečila tamo, pa je bilo prirodno da se odlučimo za Višegradsku. Imamo zaista da kažemo

samo lepo o ljudima tamo, o lekarima, sestrama. Oni rade sa ljudima koji se godinama leče od steriliteta, svako sa nekom svojom sudbinom i pričom. Ali i dalje su i ljubazni i profesionalni", napominje Nikolina mama.

Prethodnih devet i po meseci Avramovići su bili ispunjeni očekivanjem i strahom. Prvo, dve nedelje do onih prvih rezultata da se vidi da li je veštačka oplodnja uspeła. Zatim prvi ultrazvuk, pa kontrola do kontrole. Zora je uglavnom mirovala za vreme trudnoće, a što se tiče porođaja kaže da je to bilo najlakše. "Kada stignete dotle, prođete ona prva tri meseca, lekove, terapije, i ne stignete ni da se plašite zbog samog porođaja." Kaže, kada je bila u sedmom i osmom mesecu, već je postala opuštenija. Jednostavno, razmišljala je "ako se porodim i ovog trenutka, sve može da bude kako treba".

Roditelji nisu znali pre nego što se Nikola rodio kog pola će biti. "U početku smo bili radoznali. Jer kada pričaš s bebom dok je u stomaku, lepo je da znaš kako da joj se obratiš. A posle smo shvatili da je pol potpuno nebitan, jer je najvažnije da sve bude u redu."

Od 1978. godine, kada je rođena Lujza Braun, prva beba koja je došla na svet postupkom vantelesne oplodnje, taj metod je omogućio rađanje 3,5 miliona dece širom sveta. U proseku u Srbiji svaki sedmi par ne može da ima decu, dok u Beogradu svaki peti par ima problema sa sterilitetom. Na ovaj način Grad čini početni korak da se nađe izlaz.

A malo je stvari koje su tako raznežile građane kao kada su videli Nikolinu fotografiju.

VTO šansa za sve žene

Jana: "Kamo lepe sreće da postoje ne dva ili tri nego dvostruko više pokušaja VTO o trošku RZZO-a ili gradova (u Velikoj Britaniji valjda 5 ili 7, u Izraelu neograničen broj), ali mene je ipak više obradovala vest da je i ostatak Srbije dobio dva pokušaja nego što me je oneraspoložilo to što su Beograđanke za sada (a nadam se iskreno da će se vrlo brzo nešto promeniti i u tom smislu) izgubile potencijalni treći pokušaj.

Ali, pošto sumnjam da ima mnogo tih lokalnih samouprava koje finansiraju svojim sugrađankama drugi pokušaj, mnogo me je obradovala vest zbog svih onih žena koje nemaju prebivalište u mom rodnom i voljenom gradu."

Nepoznata: "Ne slažem se da može i da treba da bude isto u svakom gradu. Ko je umešan omogućuje svojim građanima bolje uslove i to je potpuno regularno. Narod bira lokalnu vlast na izborima, zar ne?"

Bokica: "Gradski prevoz ne mora da bude isti, ne mora ni kanalizacija, ne mora ni fakultet, ne mora ni ADSL, ne mora ni ulična rasveta. Ali mora VTO i šansa za roditeljstvo. To nije stvar za lokalni nivo i ne može da zavisi od toga koja baba koga bira za predsednika opštine. Ja sam '70. godište... Sve sam isuviše dobro zapamtila, u svemu učestvovala, veliku nadu imala... Drage Beograđanke, nadam se da nijednoj od vas neće trebati ni taj drugi, a kamoli treći pokušaj VTO. Daj bože da uspe iz prvog! A da se za treći proširi na celu Srbiju!"

Izvor: internet forum [4. maj 2010]

Prvi bebin poklon

Od 1. januara 2011. godine, svaka novorođena beba dobiće poklon-paket od gradske vlade i "člansku kartu" Beogradskog bebi kluba. Da bi se nova akcija Grada Beograda u potpunosti realizovala, neophodna je pomoć sponzora i donatora. Tatjana Pašić, pomoćnica gradonačelnika kaže za "Vreme" da su kompanije počele da se odazivaju akciji Beogradski bebi klub, nekoliko ugovora je već potpisano

Kada govori o socijalno odgovornoj politici, gradonačelnik Đilas ima običaj da kaže da iako se "možda više vidi novosagrađeni most ili novi bulevar, ono na šta smo mi kao Gradska uprava posebno ponosni jeste briga o našim najmlađim sugrađanima". Čini se da je jedno s drugim blisko povezano, jer čemu (i kome) služi infrastruktura ukoliko nema onih koji će reke prelaziti i asfaltom gaziti? Ipak, razloga za preteranu brigu nema, bar kad je o Beogradu reč. Tendencija povećanja nataliteta je u usponu, što dokazuje da se ulaganje gradskih vlasti u programe koji se bave brigom o deci i porodici isplatilo. U Beogradu se u 2009. godini rodilo 2000 više beba nego u 2008. godini. Namerni su da nastave i pojačaju programe, pozivajući društveno odgovorne kompanije da se priključe akciji, i sigurni su kada je za sadnju platana prikupljeno više od pola miliona evra, da će za naše najmlađe sugrađane moći da se sakupi najmanje milion evra. "Mislim da je to pravi način da kompanije pokažu društvenu odgovornost", poručio je gradonačelnik.

Krajem oktobra predstavljeni su projekti grada koji imaju za cilj brigu o deci i porodici. U novembru je rođena prva beba iz drugog pokušaja vantelesne oplodnje koji finansira Grad Beograd, o čemu je "Vreme Beograda" pisalo i ranije. Od 1. januara 2011. godine, svaka novorođena beba dobiće poklon-paket od gradske vlade koji će sadržati komplet za negu bebe i majke, pelene, benke, zeke, peškir, prekrivač, edukativni materijal i torbu sa podlogom za povijanje. Osim krštenice, budući najmlađi Beograđani dobijaće i "člansku kartu" Beogradskog bebi kluba. Da bi se nova akcija Grada Beograda u potpunosti realizovala, neophodna je pomoć sponzora i donatora

Šta sadrži bebi paket

1. Sanitarna kolekcija (gaza, jod, fiziološki rastvor, hipermangan i AD kapi)
 2. Set za negu bebe (vlažne maramice, kupka, štapići za uši, krema, bebi puder)
 3. Set za negu majke (čaj za dojlje, krema za bradavice, vitamini i higijenski ulošci)
 4. Set pelena (pelene za jednokratnu upotrebu, "švedske" i "tetra" pelene)
 5. Pamučni program (2 benke, zeka, rukavice, kapica, 2 portikle, peškir, čaršaf i ćebence)
 6. Edukativni materijal (štampani materijali, koje štampaju stručne institucije)
- Poklon: Torba sa podlogom za povijanje.

BG BEBI KLUB: Tim za brigu o deci i porodici (trudnice, porodilje, bebe, osnovci) čine Tatjana Pašić, pomoćnica gradonačelnika, i Jovana Mehandžić, članica Gradskog veća. Tatjana Pašić kaže za "Vreme" da su kompanije počele da se odazivaju akciji Beogradski bebi klub, nekoliko ugovora je već potpisano. "Cilj Beogradskog bebi kluba je da pružimo konkretnu pomoć i podršku porodicama koje su dobile prinovu i da smanjimo pritisak na njihov kućni budžet. Ova akcija takođe ima za cilj razvoj malih i srednjih preduzeća koja se bave proizvodnjom opreme i konfekcije za bebe. Raspisan je i tender za nabavku pamučnog programa, tako da je realno da će prvi pokloni stići u februaru, ali nam neće biti teško da bebama rođenim pre toga pakete dostavimo na kućnu adresu", najavila je Pašićeva. Ona je pozvala sve društveno odgovorne kompanije i pojedince da se uključe (poziv važi i za celu sledeću godinu) u najnoviju akciju Grada Beograda kao sponzori (kompanije koje će pokloniti proizvode za formiranje poklon-paketa) ili kao donatori (kompanije ili pojedinci koji će novčanim priložima doprineti akciji).

Kada se kaže "udar na kućni budžet" zbog prinove u kući, to se uglavnom odnosi na kontinuiranu potrebu za pelenama i vlažnim maramicama za negu bebe, što nije mali izdatak.

BG BEBI KLUB VAS ZOVE

Sve kompanije i pojedinci zainteresovani za donatorstvo ili sponzorstvo mogu se javiti na:

TELEFON: 011 321 64 06

E-MAIL: bgbebiklub@beogradsg.org.rs.

BG ODRASTANJE

Elektronski dnevnik podrazumeva uvođenje posebnog softvera koji omogućava roditeljima da u svakom trenutku imaju uvid u ocene svog deteta, da prate kako njihovo dete savladava gradivo u školi, da imaju informacije o otvorenim vratima, roditeljskim sastancima i vannastavnim aktivnostima putem internet portala i SMS poruka.

Potražili smo na forumu Matematičke gimnazije i drugim forumima šta roditelji, prosvetni radnici i učenici misle o tome.

SVETLANA: Kao prosvetni radnik sam odusevljena tim projektom i njegov sam korisnik u jednoj školi u okolini Beograda. Ne radi se samo o proveru uspeha učenika nego o lakom pregledu ocena i podataka u samoj školi, el. arhivi svih podataka, stampanju izveštaja, statistika i slicno ... Zivot bez el. dnevnika trenutno ne bih mogla da zamislim.

DUŠAN: Kod nas to još nije zaživelo ali mi se mnogo sviđa. Meni ćerka ide u srednju pa bi mi značilo da imam stalni uvid u dnevnik, pošto mi posao to ne dozvoljava.

MILICA: Mislim da je to dobra stvar za roditelje, s obzirom da ne mozete da kontrolisete dete svakog dana 24h, idete na posao i radite, svakako da vam ovo znaci dosta...

Za decu i nije bas najbolje jer svi smo mi ponekada nesto sakrili od roditelja..

SANJAC: XXI vek je, slazem se da treba zivot uciniti komfornijim. Kao sto smo se mi snalazili, ne sumnjam da ce deca i u ovom sistemu naci rupe... pa ko se snadje, snasao se

JANA: Elektronski dnevnik je odlicna novina u nasim skolama. Pre svega odlicna stvar za roditelje koji zbog prirode posla ne

odlaze cesto u skolu. Medjutim kako je kod nas sve podlezno promeni, ne treba dozvoliti da to bude jedini dokument koji ce roditelji imati na uvid vezano za ocenjivanje njihove dece. A sto se tice zloupotrebe nije isklucena ne samo u skolama vec i u drugim ustanovama gde postoje elektronski podaci.

MILICA: Ne vidim razlog da se pravi problem tamo gde ga nema. Zar su dečje ocene, neopravdani ili kakva opaska razrednog starešine o vladanju, tolika tajna, da bi se moralo voditi računa o zaštiti privatnosti. Drugih podataka tamo nema, a i za ove vam je potreban pristupni PIN, kao i matični broj. Ako mislite da bi neko mogao da provali sistem i menja podatke - to bi se koliko sutra primetilo. Uostalom, kao što rekoh, dobri stari papirni Dnevnik je i dalje "zakon".

Vrednost paketa dobrodošlice je 12.000 dinara, sa sadržajem koji roditelje bar u prvih (najtežih) nedelju dana lišava brige o kupovini najneophodnijih stvari za majku i dete. Da li će proizvesti u bebi paketu biti domaće ili strane proizvodnje, zavisice od donatora, kaže Pašićeva, naglašavajući da će proizvesti biti kvalitetni.

Tatjana Pašić kaže da će porodilje ukoliko to žele (ili su već dobile pakete od firme u kojoj rade ili opštine na kojoj žive, moći da se odreknu poklon-paketa u korist nekih drugih mama i beba iz nerazvijenih opština u Srbiji. Pomoćnica gradonačelnika se nada da će se javiti veliki broj kompanija, a ukoliko se desi da se prikupe značajna sredstva od donatora, deo poklon-paketa biće preusmeren ka siromašnijim opštinama.

Dečji Beograd u brojkama

Prema rečima gradonačelnika, 60.000 dece ide u predškolske ustanove na teritoriji grada. Oko 30.000 dece je dobilo subvenciju kao pomoć roditeljima pri plaćanju troškova vrtića i za to se iz budžeta grada Beograda izdvaja više od 10 odsto ukupnih sredstava. (Nijedno dete ne plaća punu cenu boravka u vrtiću, kategorizacija je od 35 do 89 odsto, prim.ur.). Oko 7000 zaposlenih radi sa decom predškolskog uzrasta i njih takođe plaća Grad. U Beogradu je 190 osnovnih škola koje pohađa blizu 130.000 đaka, a u prethodne dve godine rekonstruisano je i izgrađeno nekoliko novih škola i fiskulturnih sala, a iz gradskog budžeta finansira se nabavka udžbenika za učenike drugog i petog razreda.

BG KLUB MAJKI: U protekle dve godine pokrenuti su programi pomoći za buduće roditelje u Beogradu: zaposlene trudnice dobijaju pun iznos bolovanja, nezaposlene porodilje dobijaju jednokratno 50.000 dinara, zaposlene porodilje sa niskim primanjima dobijaju jednokratno 25.000 dinara, a grad finansira drugi pokušaj vantelesne oplodnje. Više od 20.000 porodica iskoristilo je pravo na jedan od ovih vidova pomoći grada.

Jovana Mehandžić, članica gradskog veća, kaže da očekuje da će se za sponzorstvo Bg bebi kluba podjednako javljati državne i privatne kompanije, kao što je to bio slučaj prilikom nabavke platana. "Tada smo imali različite slučajeve korporativne odgovornosti – od banaka, preko velikih komunalnih sistema do malih firmi koje su se osetile pozvanim i motivisanim da učestvuju u takvoj akciji. Sada se nadamo još većem odzivu."

Drugi pokušaj vantelesne oplodnje finansira se iz gradskog budžeta, što je onom delu javnosti koji teži za potomstvom dobro poznato. Prema rečima članice gradske vlade, u 2010. godini prijavilo se 215 parova za prvi pokušaj vantelesne oplodnje, dok se za drugi pokušaj vantelesne oplodnje prijavilo 235 parova iz Beograda – 123 para u Institutu za ginekologiju i akušerstvo u Kliničkom centru Srbije i 112 parova u GAK-u "Narodni front". Iz drugog pokušaja u novembru su rođene dve bebe – Nikola Avramović i Marina Marmut. "Sjajna ideja gradonačelnikovog tima da se drugi pokušaj finansira iz gradskog budžeta jeste sistemski način da se utiče na povećanje nataliteta s obzirom na to da

smo jedna od najstarijih nacija u regionu.” U Beogradu se godišnje rodi oko 19.000 beba.

Krajem svake godine, iz gradskog budžeta se isplaćuje jednokratna podrška za roditelje koji imaju trojke, četvorke, petorke ili duple blizance. U toku prošle godine ovim programom je obuhvaćeno 262 dece i njihove porodice. Mehandžićeva kaže da su u 2010. godini izdvojena prilična sredstva za pokrivanje naknade do pune plate za približno 29.200 zaposlenih trudnica koje koriste

trudničko bolovanje, a to se nastavlja i sledeće godine. Kruna dosadašnjeg rada je, prema rečima članice gradske vlade, Beogradski bebi klub. “Od sledeće godine grad će ovaj paket obezbediti svim novorođenim bebama i njihovim roditeljima u Beogradu.”

Osim toga, Grad Beograd obezbeđuje i udžbenike za drugi i peti razred osnovne škole. U cilju prevencije, nastaviće se sa sa uvođenjem video-nadzora i elektronskih dnevnika, što se pokazalo kao pozitivna praksa.

OTVORENA VRATA

Kolica za drugaricu iz klupe

Gradonačelnik Dragan Đilas uručio invalidska kolica učenici Zorani Živković na 50. jubilarnoj nedelji održavanja akcije “Dan otvorenih vrata”

Nekoliko đaka iz beogradskog naselja Barič odlučilo je da pomogne svojoj bolesnoj drugarici iz odeljenja. Znali su da su joj potrebna invalidska kolica da bi mogla bolje da funkcioniše, znali su i da bi njenoj majci bio mnogo lakši život kad bi njena ćerka imala pomagalo. A tačno su znali i kako da dođu do kolica.

“Reč je o devojčici Zorani Živković, učenici VI/4 odeljenja O.Š. ‘20. oktobar’ iz Bariča, oboleloj od teškog oblika paralize. Drugari iz njenog odeljenja došli su jedne nedelje, kad primam građane, sa idejom da joj Grad Beograd kupi elektro-kolica kako bi ona imala autonomiju funkcionisanja u školi i da bi njena samohrana majka mogla da se zaposli. Uručili smo joj invalidska kolica na 50. jubilarnoj nedelji Otvorenih vrata”, kaže Miroslav Čučković, član Gradskog veća.

Devojčici je invalidska kolica uručio gradonačelnik u Skupštini grada u prisustvu Miroslava Čučkovića, sekretarke za dečju zaštitu Ljiljana Jovčić, zamenice sekretara za obrazovanje Dragice Moro i zamenika sekretara za zdravstvo Aleksandra Stefanovskog, kao i učenika pomenute osnovne škole. Gradonačelnik je zahvalio njenim drugarima iz razreda na inicijativi koju su podneli Gradskom veću, školi što je Zorani omogućila nesmetano obrazovanje, ali i njenoj samohranom majci, jer je, kako je istakao, bila istrajna u nameri da njeno dete, bez obzira na hendikep, ima normalno odrastanje.

Đilas je, takođe, dodao da će grad zbog neadekvatnih uslova za potrebe dece sa hendikepom, unutar škole u Bariču pomoći izgradnju pristupnih rampi, kao i da će Zoranine drugare iz odeljenja IV/4 predložiti za nagradu “Heroj Beograda”.

“Grad je na predlog naših sugrađana i uz veliku energiju, pre svega člana Gradskog veća Miroslava Čučkovića, uspeo da pokrene mnoge stvari, između ostalog i akciju ‘Zajedno do prvog deteta’. Grad je, samo u toku 2010. godine, izdvojio 50 miliona dinara za 215 parova, kako bi im omogućio pokušaj vantelesne oplodnje, a kao rezultat tog poduhvata se pre nekoliko dana rodila Marina, dok se krajem novembra očekuje dolazak na svet iz prvih blizanaca”, najavio je gradonačelnik.

Član Gradskog veća Miroslav Čučković je ukazao da je za prethodnih godinu i po dana, od kada je pokrenuta akcija “Dan

otvorenih vrata”, uspešno realizovano mnogo projekata a na osnovu predloga naših sugrađana. On je podsetio da su pojedine inženjerske i konstruktivne ideje sugrađana donele uštedu u budžetu grada, pre svega u projektima vezanim za toplane i vodovod. “Takođe, u sklopu akcije, a na inicijativu gradonačelnika, realizuje se projekat bezbednost dece u saobraćaju, izgradnjom pasarela na Zrenjaninskom i Avalskom putu, Ibarskoj magistrali, kao i horizontalna i vertikalna signalizacija oko svih škola, uz video-nadzor.” On je rekao da je bilo i predloga za koje su potrebna znatna materijalna sredstva, poput revitalizacije biblioteke na Kosančićevom vencu, a koji nas obavezuju na razmišljanje u budućem periodu.

“Kada se ovako odgovorno i svesno ponašaju šestaci iz jednog prigradskog naselja, onda za Beograd nema zime!”, uveren je Čučković. Povodom 50. nedelje održavanja akcije “Dan otvorenih vrata”, Čučković kaže da je verovao u tu ideju, jer je imao motiv da radi sa Beograđanima, kao i da je bio uveren da će građani dolaziti sa konstruktivnim idejama. “Ali sam znao i da Beograd vodi čovek velikog srca, koji će uspeti svima nama u Gradskoj upravi da omogući da sve te ideje realizujemo, posebno vezane za decu, koja su naša budućnost”, zaključio je Čučković.

Na grad paze nove uniforme

Od novembra građani mogu da računaju na čistiji grad. Komunalni policajci će do Nove godine samo da osmatraju grad i razgovaraju sa sugrađanima. Posle toga slede i kazne za prekršiće. Brojevi telefona Operativnog centra Komunalne policije na koje građani mogu dobiti sve informacije su: 011/2453-158, 011/2453-159 i 011/2432-482

Dve noći pre prvog radnog dana Vesko Miketić nije spavao. Nije znao šta ga čeka na ulici. Nije znao kako će ljudi prihvatiti njega i komunalnu policiju. On je školovan za ovaj posao, radio je u vojsci, proputovao je celu Evropu, kako kaže, bio je mlada nada, a kasnije i trener boksa... Prošao je specijalnu višemesečnu obuku da bi mogao da nosi palicu, značku i uniformu komunalnog policajca. Očekivao je negativne reakcije – na to su ga spremali tokom predavanja i treninga. On i 350 (za sada) kolega učili su na koji način da razgovaraju sa građanima, na koji način da od njih saznaju ono što oni kriju (a tiče se nezakonitih radnji), na koji način da ne upotrebe silu i kad je to neophodno, a ako se dalje ne može, kako da odbrane sebe i druge građane.

Međutim, već nakon izlaska iz zgrade komunalne policije u Makenzijevoj ulici kod Slavije, Miketiću je prišao prvi građanin. “Jedan nasmejani gospodin mi je rekao: ‘Baš mi je drago da ste konačno na ulicama. Baš trebate ovome gradu!’ Posle toga mi je bilo mnogo lakše, nervoza i zabrinutost su prošle i do sada nije bilo negativnih iskustava”, priča Miketić za “Vreme”.

Kaže da mu je sada posao uživanje. Po ceo da mu prilaze ljudi

svih mogućih profila. Žale se na sve i svašta. Raspituju se. On kaže da voli da razgovara sa ljudima, da uživa u tome. Toliko da su on i njegova ekipa nekoliko puta zaboravili na polusatnu pauzu na koju imaju pravo. To je i zbog zanimljivosti, ali i zbog obimnosti posla. “Komunalni prekršaji su na svakom koraku!”

POČETAK: Do kraja novembra komunalna policija neće koristiti svoja ovlašćenja (sankcionisanje, kažnjavanje, podnošenje zahteva sudiji za prekršaje), kaže načelnica komunalne policije Gorjana Obrenović. “Koristiće se najblaže ovlašćenje koje komunalci imaju, a to je upozorenje. Razgovor sa sugrađanima, upoznavanje: ‘Mi smo komunalna policija gradske uprave grada Beograda. Mi želimo da uspostavimo komunalni red i Vi ste, recimo, u prekršaju, pa bismo Vas zamolili da više to ne činite’”. U komunalnoj policiji će pratiti stanje na terenu i postoji mogućnost produženja tzv. “probnog perioda” do Nove godine. “Građani moraju da znaju da se jedno novo uniformisano lice nalazi na teritoriji grada. Građani bi trebalo da shvate, ne kao represiju, već kao preventivu. Tako će komunalna policija i raditi – preventivno”, kaže načelnica komunalne policije.

Komunalna policija će raditi u tri smene. Jutarnja počinje

u sedam časova. U Upravi preuzimaju naloge i idu na teritoriju gde su raspoređeni. U osam su na svojoj teritoriji. Krstare ulicama, osmatraju, razgovaraju sa ljudima, zapisuju prekršaje. "Gledamo šahtove – one koji su polomljeni zapisujemo u naše sveske, a kasnije to stiže nadležnim javnim preduzećima koja to popravljaju. Gledamo da li taksisti stoje na propisanim mestima, da li imaju dozvole, da li su uredni, razgovaramo sa vlasnicima lokala i ugostiteljskih objekata koji su postavili reklame na šetalištima, a ako za to nemaju dozvolu moraju da ih uklone. Upoznajemo se sa predstavnicima kućnih i stanarskih saveta, slušamo njihove probleme i skrećemo im pažnju šta treba da urade da ne bi bili u komunalnom prekršaju", priča Vesko.

Većina ljudi je čula za komunalnu policiju i dobar broj njih je čitao zakon u kome su navedena ovlašćenja. "Mislim da neki nisu ozbiljno shvatili priču o komunalnoj policiji. Da jesu, oni ne bi pravili komunalne prekršaje. Ovako, tek kada im se mi obratimo, oni obećavaju da će očistiti dvorište, skloniti nelegalnu reklamu sa ulice itd. Što je najzanimljivije: takvo ponašanje počinje lančano da se širi! Kada jedan, posle naše opomene, uredi dvorište sledeći to radi sam. To me je začudilo, ali obradovalo", uz osmeh govori Miketić.

Osim toga, komunalna inspekcija će voditi računa i o privremenim objektima na javnim površinama, o prodaji robe na ulicama, postavljanju žardinjera, plakata, čistoći i izgledu spoljnjih delova zgrada, urednosti dvorišta i ograda, ali i o uslovima i načinima držanja domaćih životinja.

SARADNJA: Komunalna policija u svom radu ima podršku policajaca MUP-a. Osim toga, komunalni policajci će da podignu efikasnost inspekcija. Pošto, recimo ekološki inspektori, ne mogu da legitimišu građane – potencijalne prekršioci, sa njima je ranije na teren išla patrola policije. Međutim, zbog obaveza policije procedura je spora. Zbog toga će se od sada inspekcije za tu pomoć obraćati komunalnoj policiji. Pored toga, komunalni policajci mogu na licu mesta da kažnjavaju prekršioci, a ne, kako što to radi inspekcija, da se vodi upravni postupak koji može da se oduži i na godinu dana.

Takođe, sudije za prekršaje su iz ulice 27. marta premešteni u zgradu komunalne policije i baviće se predmetima koje sa terena donose komunalni policajci. To će umnogome ubrzati proces kažnjavanja prekršioca.

"Saradnja svih inspekcija, saradnja sa javnim komunalnim preduzećima i saradnja sa sugrađanima – bez toga nema uspeha komunalne policije. Najbitnija je saradnja sa građanima. Ako oni shvate da je komunalni policajac neko ko može da ih kazni, da im oduzme robu koju nelegalno prodaju, ako ne vode računa o svom dvorištu, fasadi, o čišćenju snega sa trotoara itd.", kaže načelnica komunalne policije Gorjana Obrenović.

DISCIPLINA: "Svuda u svetu komunalna policija je strah i trepet za prestupnike. Kad vide komunalnog policajca, ljudi tamo odmah znaju da su napravili neki komunalni nered i zato razmišljaju o tome što rade. Tako postaju disciplinovani. Nije to vojnička disciplina. To je urednost", kaže Miketić. Da se to sviđa i građanima Beograda, uverio se i reporter "Vremena". Tokom kratke šetnje kroz Knez Mihailovu ulicu, Vesku i njegovoj ekipi prišlo je sedam ljudi sa nekom žalbom ili pitanjem. Svi su

zadovoljni što su komunalni policajci tu.

Prvih dana patrole su bile u devet opština bliže centralnom jezgri, a zatim su posetile i udaljenija naselja – Mladenovac, Sopot, Lazarevac, Barajevo, Grocku itd.

Očekujem da će se za godinu dana uspostaviti komunalni red u Beogradu. Prva primena ozbiljnih ovlašćenja biće pred kraj godine, posebno zbog petardi i prodaje sličnih stvari.

Zakon o komunalnoj policiji

Narodna skupština Republike Srbije na sednici osmog, vanrednog zasедanja, 8. jula 2009. godine, donela je Zakon o komunalnoj policiji, koji je objavljen u "Sl. glasniku RS", br. 51/2009, od 14. 7. 2009.

Zakon kaže da je komunalna policija organizaciona jedinica u sastavu organa gradske uprave – obrazuje se kao unutrašnja organizaciona jedinica u sastavu jedinstvenog organa gradske uprave, odnosno uprave obrazovane za pojedinu oblast. Shodno članu 1. Zakona, komunalna policija obezbeđuje izvršavanje poslova koji su u nadležnosti grada.

Broj komunalnih policajaca zavisi od broja stanovnika grada prema poslednjem popisu, tako da na svakih pet hiljada stanovnika – ne može biti više od jednog komunalnog policajca.

Komunalnom policijom rukovodi načelnik komunalne policije, a poslove komunalne policije obavljaju komunalni policajci.

Komunalna policija pruža pomoć nadležnim organima grada, kao i preduzećima, organizacijama i ustanovama koje na osnovu odluke skupštine grada odlučuju o pojedinim pravima građana, pravnih lica ili drugih stranaka, kada postoje pretpostavke da sprovođenje njihove izvršne odluke neće biti moguće bez prisustva komunalnih policajaca ili upotrebe sredstava prinude.

Komunalna policija preduzima i hitne mere zaštite životne sredine, zaštite od elementarnih i drugih nepogoda, zaštite od požara i druge zaštite iz nadležnosti grada, posebno kad te mere ne mogu pravovremeno da preduzmu drugi nadležni organi grada i ovlašćene organizacije.

Građani mogu komunalnoj policiji podnositi prijave, peticije i predloge pismenim putem, elektronskom poštom, a u hitnim slučajevima telefonom i neposrednim usmenim obraćanjem, o čemu komunalna policija pravi službeno zabeležku.

U obavljanju poslova komunalni policajac ima sledeća ovlašćenja: upozorenje (usmeno, pisano ili putem sredstava javnog informisanja), usmeno naređenje (obavezna uputstva i zabrane), provera identiteta, dovođenje (ako komunalni policajac ne može da utvrdi identitet lica), pregledanje lica i predmeta (pregled lica mora vršiti lice istog pola), privremeno oduzimanje predmeta, video-nadzor (uređaji za video-nadzor moraju biti vidljivi, sa istaknutim natpisom da je prostor ili objekat obezbeđen video-nadzorom), upotreba sredstava prinude (fizičke snage, službene palice i sredstva za vezivanje). Fizičku snagu i službenu palicu komunalni policajac može da upotrebi samo ako u obavljanju poslova na drugi način od sebe ili drugog ne može da odbije istovremeni protivpravni napad.

Komunalni policajac ima status službenog lica i uživa krivičnopravnu zaštitu propisanu zakonom.

U Zakonu o komunalnoj policiji su predviđene kazne za prekršaj (od 10.000 do 50.000 dinara) za lica koja ometaju ili sprečavaju komunalnog policajca u obavljanju poslova komunalne policije.

POČINJE PREPRODAJA KARATA ZA ČETVRTI FESTIVAL NAUKE

Preprodaja karata za Festival nauke, četvrti po redu, koji će se 3. 4. i 5. decembra održati na tri lokacije u Beogradu, u Robnoj kući „Kluz“, SKC-u i Galeriji Narodne banke Srbije, počinje danas i mogu se kupiti u Bilet servisu po ceni od 300 dinara.

Ulaznice će biti u preprodaji do početka ove manifestacije 3. decembra, a u toku festivala će se prodavati i na samim lokacijama. Karta je podeljena na tri dela, shodno broju lokacija na kojima se održava Festival nauke, i svaki deo važi za jedan ulazak u jedan od prostora, a prodavaće se i pojedinačne karte za programe. Prvi dan preporučeno je za organizovane, grupne posete. Ovaj najveći događaj za promociju nauke u regionu prošle godine je posetilo 17.000 ljudi. Više informacija o sadržaju festivala zainteresovani mogu preuzeti sa sajta www.festivalnauke.rs.

GRAD FINANSIRA SANACIJU KLIZIŠTA OKO VRTIĆA "FLORA" U ZEMUNU

Kompletna adaptacija zemunskog vrtića "Flora" u ulici Dr Nedeljka Ercegovca 23 je završena, a iz gradske kase izdvojena su sredstva i za sanaciju kliznog terena oko vrtića čime će biti sprečena dalja degradacija tla. Prema najavama gradske sekretarke za dečju zaštitu Ljiljane Jovčić, paralelno sa opremanjem vrtića novim nameštajem i distributivnom kuhinjom, radovi na povećanju stabilnosti tla biće izvedeni na potezu od 50 do 70 metara širine i 15 metara visine. "Grad će ovim radovima obezbediti potpuno stabilan teren, ne samo za vrtić koji se nalazi na uzvišenju već i za naše najbliže komšije, sedam porodica čije se kuće nalaze u podnožju", izjavila je Ljiljana Jovčić. Osim sanacije klizišta, biće ozelenjeno i dvorište vrtića površine 1700 kvadratnih metara, a biće postavljena i bezbedna oграда, kao i novi mobilijar za dvorište. Po završetku radova, deca privremeno preseljena u vrtić "Zlatni bor" biće vraćena u svoju matičnu predškolsku ustanovu.

OTVOREN PRVI TERAPIJSKI VRT ZA OSOBE OMETENE U RAZVOJU

Na Adi Ciganliji otvoren je prvi terapijski vrt u Srbiji, koji će kao dnevni boravak koristiti deca sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom. Vrt su otvorili mališani iz čukaričkog dnevnog boravka, koji su u parku zasadili nekoliko vrsta cveća. U sadenju su im pomogli Zoran Gajić, direktor JP "Ada Ciganlija", zatim Vladan Đukić, gradski sekretar za dečju zaštitu, i Rajko Marin, direktor Centra za smeštaj i dnevni boravak dece i omladine ometene u razvoju, koji su zajednički i realizovali ovaj projekat.

"Ovo je tek početak realizacije hortikulture terapije, a osim čukaričkog, svoje aktivnosti će ovde realizovati i dnevni boravci sa drugih opština. Očekujem da će se u uređenje ovog parka uključiti i ostali građani, koji će tako pokazati da žele da žive sa decom sa smetnjama u razvoju, a ne pored njih", izjavio je na otvaranju Vladan Đukić i dodao da je cilj Gradske uprave da se u svakoj opštini otvori po jedan dnevni boravak za decu sa smetnjama u razvoju.

Vrt se prostire na površini od 10 ari, pored jezera Ada safari, a opremljen je klupama, amfiteatrom u kojem mogu da se održavaju različite radionice i manifestacije, kao i baštom u kojoj će korisnici imati priliku da rade sa biljkama. Izgled ovog inkluzivnog parka osmislili su studenti Šumarskog fakulteta.

DNEVNI BORAVAK ZA DECU OMETENU U RAZVOJU U RAKOVICI

U Borskoj 92 u Rakovici otvoren je novi dnevni boravak za smeštaj i boravak dece i omladine ometene u razvoju. Ovaj objekat ima 105 kvadratnih metara prostora i kapacitet za 21 korisnika, odnosno 15 lako i umereno i šest teže i višestruko ometenih osoba. Otvaranje dnevnog boravka u Borskoj ulici u okviru je ranije najavljenog plana zamenika gradonačelnika da na svakoj opštini u gradu bude otvorena ustanova ovog tipa.

Milan Krkobabić, zamenik gradonačelnika, tom prilikom je istakao da će se grad Beograd potruditi da adaptira i prostor iste kvadrature koji se nalazi ispod sadašnjeg centra i koji se takođe može iskoristiti za potrebe ovog dnevnog centra.

"Otvorićemo uskoro i objekat u Šekspirovoj, a nadam se da će svi odbornici Skupštine grada imati sluha da se na mestu preostalih baraka napravi stacionar za celodnevni boravak, što bi na tom prostoru označilo završetak infrastrukturnih radova i početak rada ljudi od struke za rad sa decom ometenom u razvoju", rekao je Milan Krkobabić, poželevši sadašnjim korisnicima udoban boravak u novom prostoru.

Dnevni centri predstavljaju najsavremeniji oblik socijalne zaštite u otvorenoj sredini. Oni služe korisnicima, ali i roditeljima, koji su zahvaljujući postojanju ovakvih objekata u mogućnosti da rade i obavljaju svakodnevne aktivnosti.

IZABRANA 22 FILMSKA PROJEKTA KOJA ĆE FINANSIJSKI POMOĆI GRAD

Na konkursu za stimulaciju filmskih projekata u oblasti dugometražnog igranog, dokumentarnog, animiranog, kratkog igranog, eksperimentalnog filma za 2010. godinu izabrana su 22 filmska projekta, čiju će realizaciju finansijski pomoći Sekretarijat za kulturu sa 35.750.000 dinara, rečeno je danas na konferenciji za novinare u Starom dvoru.

Prema rečima Darijana Mihajlovića, člana Gradskog veća, ovaj konkurs je promenio kinematografiju, a neki od filmova su dobili značajne međunarodne nagrade.

"To mnogo govori o kvalitetu projekata koji se prijavljuju jer je na taj način iznenađujuća čitava plejada mladih reditelja. Grad nastavlja da finansijski pomaže mlade umetnike za koje je ovaj konkurs neka vrsta inicijalnog fonda", rekao je Darijan Mihajlović.

Na javnom konkursu za stimulaciju filmske produkcije Sekretarijatu za kulturu dostavljeno je ukupno 155 filmskih projekata.

► **lisica i ždral**

piše: *Ljubomir Živkov*

Znaci upozorenja

“Nećeš mi reći da živiš od toga”, rekao je jedan od mojih poslodavaca kad sam mu skrenuo pažnju na to koliko me malo plaća. “Ja živim od svega”, beše moj odgovor, pa ipak, nisam nikad zaboravio da pošaljem tekst a tri sam svirke posve smeo s uma

Za sve je kriva špenadla, kazao je Malik ocu nakon fijaska prilikom predaje Štafete u ime pionira zborničkog sreza, u mom slučaju kriva je mobilna telefonija na koju bih da su me moji klijenti tužili gledao da svalim barem delić odgovornosti što se nisam pojavio tamo gde je trebalo da sviram. Ranije bi čoveka telefonski poziv zaticao kod kuće, gde svak ima olovku i parče papira, sad te neko pozove dok si u raskrscima, jesi slobodan dvanaestog uveče, ti i gitarista, to je utorak, jesam, čao, čao...

Jedne sam večeri po običaju zaboravio mobilni u kolima, posle prve ture u “Staroj kolibi” odem po njega, na ekrančiću propušteni poziv šta je bilo, moj drug B. iz Radija pita gde sam, evo me u “Kolibi”, pa mi te čekamo u Cvijićevoj, rekao si da ćete doći vas dvojica...

Ia ostolbenel. Kao Boris Tadić, mladi svetioničar koga bude zruci već dobrano odsakočivšeg sunca, uh, baš sam se uspavao, zeva namještenik lučke kapetanije penjući se na vrh kule da ugasi fenjer, tamo shvata da ga sinoć nije ni upalio, u morskoj plaveti vidi skrjanu katarku i zadnji pramac noćas razlupane lađe, tako sam se osetio, pozovem smesta R., molim te nađi nekog i stuši se u Cvijićevu taj i taj broj, zaboravio sam na svirku, ljudi naoštreni... Odu R. i Bl., dobarveče, mi smo interventna brigada Ljube Živkova koji se izvinjava, pozdravlja vas i želi vam dobar provod sa nama dvojicom... Tako i bi, moj drug B. halalio mi je moj teški nemar, interventna je inkasirala znatno više no što se nadala, ali ja kad god se setim rečenice “pa čekamo te u Cvijićevoj” pomislim kako je to nešto najgore što smušenog a možda i starog čoveka može zadesiti.

Nisam znao da i od najgoreg ima gore.

To je kad potpuno zaboraviš nešto što si prihvatio te nikoga od kolega i ne pozoveš na tu svirku, a kritičnog dana mimo svog običaja ugasiš mobilni! U jednoj gradskoj ustanovi sviramo nas trojica (možda zapravo više i ne sviramo, bumo videli) godinama, koktel od jedan po podne do šest uveče. Uglavnom ja uključim kritične večeri mobilni i vidim tamo petnaest missed calls, još uvek čista srca okrenem onaj najuporniji: “Pa dobro, gde si ti, čoveče, jesi sleteo s puta i smrskao mobilni...” Ponovo me uhvatila vrtoglavica kao dve godine pre toga na Ušću, čoveče, zaboravio sam, sad kad sam te čuo sledio sam se, pa dobro, ali ni ovi tvoji nisu došli, nisam im ni rekao, oni ne bi zaboravili, došli bi i sve bi bilo cakum-pakum, bez jednog Ciganina može da bude vašar...

Pitam hoće li sedeti tamo još neko vreme, hoće, još je tamo tvrdo jezgro, dobro, odem i izvinim se prisutnima uživo, ponovo mi ljudi progledaju kroz prste, ponovo se zareknem da mi se ovako nešto neće ponoviti, pa imam veliku tablu preko celog zida gde staju skoro dva meseca, imam flomastere u različitim bojama da označim stepen hitnosti i neodložnosti nekih događaja, cela jedna

strana frižidera je u magnetima koji pridržavaju cedulje od značaja za moju karijeru, ima napokon i u mobilnom reminder sa alarmom koji može da te podseća koliko želiš puta na preuzetu obavez, šta vredi! Na ono što sam zapisao naviknem se, u Medakoviću sam na vratima zalepio priličnu cedulju GASI RINGLU, pa sam se i na nju privikao kao i na boju tapeta...

Nisi valjda ispaio i palikuća, nisam, ali sam ovog meseca dovrhunio sveto trojstvo zaborava, neko me je telefonom odveć blagovremeno (pre dva ili tri meseca) bezecovao za šesnaesti novembar, tek ću početkom meseca shvatiti da je to Đurđić, ko mi je kriv kad ne znam ni blagdane kad koji pada, kad ne beležim kad sam koga svirao, kako sam se s kim pogodio etc. što moje kolege rade. Angažovao me je muški glas, neko sa kim sam na ti, ali to je sve što mi beše ostalo u glavi. (Ipak sam bolji nego R., koji je kad smo svirali na Cetinju sreo kod pijace neku građanku: “I ta žena meni kaže... to... što sam ja... zaboravio!” – “Čekaj, nisi mogao sve da zaboraviš? Nepoznata žena, prolaznica, turistkinja, meštanka?! Starija osoba, mlađa? Nešto te pitala, ili si ti nju oslovio?!... – “Ne znam, matori, ubij me!...”).

Možda će se svečar javiti nekoliko dana unapred da mi stvar potvrdi i da mi kaže kad tačno da dodemo, ili će me izvestiti da se usled porodične epidemije slavlje odgađa godinu dana? Primače se Đurđić na nekoliko dana, niko me ne zove, ma da dam ja oglaš “Moli se svečar koji me je najmio za Đurđić da me pozove radi nekih potankosti, Lj. Živkov, muzikant ovdašnji...”.

Odustanem od oglasa, zvono na telefonu pojačam, uključim vibraciju, niko me ne zove. Dan pre kritičnog događaja zamolim kolege da mi nađu zamenu u “Kolibi”, da budem na gotovs, a mog dobrog kolegu i odličnog harmonikaša D., koga, gle, za Đurđić niko od svekolikog svečarstva nije zvao da svira, zamolim da bude u stanju pripravnosti, pa kad neko oko pola deset izrazi čuđenje što nas nema, nas dvojica da poletimo...

Sedim ja tako doma u crnini tj. u radnoj uniformi, kao crvene beretke u hamerima i sa dugim cevima, čekam poziv, u deset stiže SMS od D.: “Da se malo raskomotim ili da ostanem u punoj bojevoj gotovosti?” – “Čekaj još jedan sat...” Sat docnije opet SMS od D.: “Mislim da smo sad slobodni, hvala ti što si me setio i što si me zvao...” “Hvala tebi što si prihvatio ovu avetinjsku svirku, pozdravi G., laku noć...”

Do dva noću i celog narednog dana strepim ko će me izribati što sam mu upropastio slavu... Tajac. Tajanstveni sagovornik se predomislio a zaboravio da me razreši obaveze, ili je toliko kivan da mi se neće nikad više ni javiti?

Eto, to su što bi rekli nekoć u “Crvenom signalu” znaci upozorenja.

“Želimo da Srbija ide napred i da poslanici žive malo drugačije”

SLAVICA

ĐUKIĆ-DEJANOVIĆ,

predsednica

Skupštine Srbije,

kaže da poslanicima

i ne pada na pamet

da mimo standarda građana popravljaju svoj

standard, ali to treba predvideti kao mogućnost

(“Blic”)

Ivica Dačić,

predsednik SPS-a, slikovito članovima stranke objasnio da se će od sada bodovati isključivo uspeh: “Evo pored mene je Toza koji je bio predsednik Skupštine kad je Zvezda osvojila Kup šampiona, ali to je sada samo jedan pehar koji stoji u muzeju. A kako kažu partizanovci, to je sada istorija, a od istorije se ne živi. To sam hteo da kažem.” (B92)

Katarina Rebrača,

vlasnica humanitarnog fonda, optužena za proneveru 37 miliona dinara namenjenih obolelima od karcinoma dojke, provela je sedam meseci u pritvoru i samo četiri dana nakon izlaska iz CZ-a ekskluzivno se ispovedila:

“Sebe smatram učesnikom ‘Survivora’, ali CZ ‘Survivora’. Predlažem da se napravi takva emisija jer je fascinantno kako ljudi u zatvoru ni od čega mogu da naprave nešto.

Moje cimerke i ja smo se prilagodile i na ta zatvorska pravila slična ‘Survivoru’. Jer, kad odete na pusto ostrvo, odmah pomislite da ćete umreti već prvog dana, ali ubrzo se prilagodite. Pritvor je nešto između vojske i ‘Survivora’. Postoji jedna režimska disciplina prema kojoj u početku osećas otpor, a kasnije je prihvaćaš kao neminovnost – kad se budiš, spavaš, jedeš... Ustajala sam u pola šest jer smo toplu vodu imale samo do šest. Onda najčešće nastane trka oko toga koja će prva da se istušira.

Kako se snašla sa zatvorskom hranom: “U početku nisam mogla da

se naviknem na zatvorsku hranu. Međutim, od leta sam i ja počela da jedem šta i svi ostali. Izgubila sam oko sedam kilograma, ali sam nedavno povratila tri.”

Čume se bavila i šta je sve naučila: “Bila sam u ćeliji broj jedan, takozvanom kecu. Radna obaveza nam je bila da delimo hranu od ćelije do ćelije i skupljamo otpatke, tako sam se osetila korisnom, za razliku od onih koji su provodili vreme samo u ćelijama i dobijali

hranu kroz šalter. Inače, u ćeliji se od pribora koristi samo kašika. Fascinantno je šta se sve može uraditi s tim escajgom: naučila sam da ogulim voće i ispasiram keks, a čak su mi cimerke kašikom oblikovale i napravile tortu.”

Kako je održavala vitkost i kondiciju:

“Sa dvema cimerkama sam radila parterne vežbe, između kreveta, stolova i klupe, a potom smo na krevetima radile trbušnjake i vežbe za noge.”

Na kraju, otkriva kako je uspela da prevaziđe letnje žege bez klima-uređaja:

“Ležala sam na krevetu u donjem vešu, hladila se poklopcima od plastičnih kutija u kojima mi je donošen ručak i tuširala se više puta dnevno hladnom vodom.” (“Story”)

Vuk Kostić,

glumac, snimio je “zabavno-edukativni šou po celom svetu i pokazao ljubav prema avanturi i prirodi”. Slika govori umesto reči! (“Halo”)

Srđan Predojević,

autor i voditelj emisije “Dobro jutro, Jovana Srđan” na TV Pinku, na pitanje novinara da li ima u planu da se oženi ženom sa kojom će uskoro dobiti i drugo dete, kaže: “Naravno, ali nam se uvek u sprovođenju tog plana u delo ispreči neka beba. Ono što je sigurno je da nam deca odrastaju u zajednici koju su i zakon i crkva ozvaničili. Bićemo među retkim roditeljima kojima deca neće postavljati pitanje: “Gde sam ja na fotografiji sa svadbe mame i tate.” Na taj način želimo da ojačamo ljubav, poverenje, ali i strpljenje.” (“Halo”)

Slobodan Antić,

politički analitičar, u tekstu *Raskol – poslednje zlo?*, i pored ozbiljnosti teme i trenutka ostaje optimista: “I upravo ovog novembra, 2010. godine, jedan službenik zadužen za Srbiju, u nekoj od agencija Imperije, mogao je da rezimira svoj desetogodišnji učinak: ‘Koštunica? Urađeno! Vojska? Urađeno! Crkva? Urađeno! Pa, možda je vreme da se povučem u penziju. Od još jedne države, napravio sam teritoriju.’

Nama, urođenicima sa te teritorije, preostalo je samo da gledamo šta nas je snašlo i šta sad da radimo. Srećom, božja blagodat je nešto što i dalje obitava u mnogom kliriku naše Crkve i što se ne može tek tako uništiti – ma koliko da su onaj demonski čata i njegovi ovdašnji pomagači bili vešti i uporni. A da je neko ljudsko biće postalo dostojno blagodat Sv. Duha, najbolje se vidi po prisustvu ogromne ljubavi i smirenosti – upravo onakve kakvu smo sretali kod patrijarha Pavla. Ako i mi, u svom srcu, imamo nešto od te ljubavi i smirenosti, lako ćemo, u našoj Crkvi, naći duhovnike bogate blagodaću. I preživimo ovo čudo, i mi, i naša Crkva.”

(“Nova srpska politička misao”)

Svetlana Ražnatović,

najveća estradna diva na Balkanu, “pred odlazak na dalek put...”, našla je vremena i za novinare, koji su kao i uvek radoznalo pitali o ljubavi, poslu, ali i deci. Kažu da Veljko i Anastasija Ražnatović govore po nekoliko stranih jezika, pa ih zanima da li ponekada kada nešto žele da sakriju od majke, koriste manjak njenog znanja: “To ne prolazi. Dovoljno razumem i engleski i španski da sve i kada bi hteli ne bi im tako nešto pošlo za rukom. U jednom trenutku, dok su bili u fazi učenja jezika, podržala sam ih u tome da između sebe ponekada u kući pričaju na engleskom, ali sada nema potreba za tim.” (“Halo”)

Jelena Karleuša,

pevačica, na svom “Fejsbuku”, otvorila je pitanje, kako kaže, dugogodišnjeg sukoba sa Svetlanom Ražnatović:

“Da upoznam malo naciju sa nekim detaljima o našem nazovi odnosu: prvo sam zbog tebe trpela Arkana (mada, ko ga od svih nas nije trpeo). Zbog Arkana, novinari se nisu usuđivali da napišu nešto lepo o meni. Znao se šablon – za Jecu loše, za Cecu – dizanje u nebesa. Iako, realno, ti to ne zaslužuješ, al’ ajde, snalažljiva si. Život je borba, a parola je – snadi se. Ali, zar ti nije bilo trulo dok je Arkan šamarao Minimaksa zato što me je branio od vas dvoje? Hmm? Mislim, stajala sam tu... Nisi pokušala da sprečiš... Ali da... Opet stari odgovor – to je uradio Arkan – ne Ceca. Nije šija nego vrat. Onda su došla ubijanja. Prvo Arkan, a onda Zoran. Ubijeni su na najstrašnji način. Jedan zato što je bio najopasniji kriminalac, a drugi? E, sad dolazimo do problema! Naravno, da bih se ja uprljala, za Zorana su pisali da je bio krimos, opasan, itd. Tim tvojim prijateljima novinarima nisi, naravno, došapnula da čovek NIJE IMAO POLICIJSKI DOSIJE. Naravno, zašto bi? Ali u tvom blatu ja nikad neću biti. Ne zaboravimo da mi je otac častan policajac... Ah, da... “ (“Alo”)

Vladimir Ilić,

reper Ila, sin pokojnog Minimaksa, revoltiran je Karleušinim tvrdnjama i kaže: “Ne mogu da verujem da je rekla kako je Arkan šamarao čaleta! Zna li koliko težinu imaju te reči?! Željko je imao poseban ‘rispekt’ prema čaletu i sto posto tvrdim da to nije istina!

Arkan jeste bio kriminalac i šamarao je ljude na sve strane, ali je bio i gospodin koji je znao prema kome treba tako da se postavi. Sećam se da je tati donosio poklone iz Pariza, još čuvam figuru sirene koju je dobio od njega.”

Mikica Đorđević,

bivši direktor konfekcije “Prvi maj” i jedan od najboljih prijatelja pokojnog Milovana Ilića Minimaksa, tvrdi da je Karleuša preterala: “Krivo mi je da priča takve stvari o čoveku koji je mrtav i ne može da kaže istinu, ali je zaboravila da ja postojim. Nije laž da je Arkan šamarao neke likove sa estrade, čak i jednog voditelja jer je uhvatio Cecu za ruku, ali Miću nije dirao. Arkan i Minimaks su jedan drugog zvali ‘pile’. Nas trojica provodili smo dosta vremena u Arkanovim kockarnicama, a neretko je Željko štitio Miću. Sećam se da je jedan kriminalac, koji je sada pokojni, napisao poruku Minimaksu: ‘Rascopaću ti glavu’, jer je Mića isprovizovao njegovu devojku, pevačicu koja je otkazala gostovanje u emisiji. Kada je to čuo Arkan, odmah je reagovao i taj ‘žestok momak’ se izvinio posle samo deset minuta.” (“Press”)

Snimati u

U potrazi za povoljnim i jeftinijim uslovima, Holivud je odavno deo produkcije preselio u Istočnu Evropu. Srbija je tek od prošle godine zvanično pozvala strane producente da snimaju kod nas. Šta im se ovde nudi?

Svakodnevnosti o snimanju rediteljskog prvenca Andželine Džoli, podsećaju da su i ona i njena ekipa sad mogli da budu kod nas a ne u Mađarskoj. Ali, letos je propala planirana saradnja između ove poznate glumice i Željka Mitrovića, vlasnika *Pink Films International Studios (PFI)*, Pinkovog filmskog grada u Šimanovcima. Međutim, odmah posle ovog propalog posla (o kome je "Vreme" pisalo, vidi br. 1026) ostvarena su dva, pa se u Pinkovim studijama trenutno snima film *Lock out* u produkciji Luka Besona, a u pripremi je snimanje filma *The Raven* nezavisne američke produkcije reditelja Džejmsa Mek Tajga sa Džonom Kjuzakom u glavnoj ulozi.

Pinkov filmski grad u Šimanovcima pored Beograda jedini je studio ove vrste u zemlji (vidi okvir). Izgradnja je počela pre pet godina, a otvoren je 2007, nakon završetka prvih pet studija. Sada ih ima osam, a očekuje se i završetak Studija br. 1, najvećeg od njih. Zasad su to *Dvojka* i *Trojka*, sa 1824 kvadratna metra i visinom od 16 metara što zadovoljava izradu zahtevne scenografije. Trenutno je u njima centar ogromnog "svemirskog broda", prepun ekrana, kompjutera, metala, lampica – baš kao da je reč o pravom svemirskom brodu, a ne scenografiji u kojoj reditelji Stephen Saint Leger i James

Mather snimaju film *Lock Out*. Izvan studija su "članovi posade", čekaju uz cigaretu da budu pozvani na snimanje. Ceo filmski grad izgleda kao scenografija američkog filmskog studija. "Namerno, trudili smo se da naši studiji odgovaraju američkim i zapadnim filmskim ekipama", kaže Barbara Sandić-Štetić, jedan od izvršnih direktorki u *PFI*, i najavljuje da će kad bude izgrađeno sve što je planirano, *PFI* imati sve što je potrebno za celokupnu produkciju filma.

PONUDA: U potrazi za povoljnim i jeftinijim uslovima, Holivud je odavno deo produkcije preselio u Istočnu Evropu. Tako je u Češkoj još sredinom devedesetih snimljen prvi deo

kultnog filma *Nemoguća misija* sa Tomom Kruzom, zatim i drugi, a potom i *Priča o vitezu*, *Narnija* i slični blokbusteri, pa je već 2003. godine od snimanja stranih filmova državni budžet u ovoj zemlji bio uvećan za 270 miliona dolara. Na Češku su se zatim ugledale Mađarska, Rumunija, Slovačka, Bugarska i Ukrajina. Raznim pogodnostima, niskom cenom i dobrim uslovima za rad, privukle su holivudske i druge strane produkcije i bavljenje filmom pretvorile u unosan državni posao. Naime, svako snimanje je sigurna zarada za sredinu u kojoj se obavlja zato što svaka produkcija podrazumeva i prateće troškove, od plaćanja lokacija, opreme,

Srbiji

Foto D. Trifunović

automobila, benzina, hotela, restorana, mobilnih telefona, postprodukcijskih poslova i sličnih potrepština, a podrazumeva i zapošljavanje lokalnih filmađija i onih koji to nisu. Konkretno, na svaki dolar utrošen za proizvodnju filma, izračunato je, potroši se još 2,5 dolara na ostale troškove.

Srbija je tek od prošle godine pozvala strane producente da snimaju kod nas, iako u tome ima i dugu i uspešnu tradiciju još od šezdesetih godina prošlog veka kada su ovde snimane brojne inostrane produkcije, a osamdesetih godina Srbija je bila druga evropska zemlja po broju koprodukcija i stranih produkcija. Tada

Foto A. Anđić

STUDIJSKI RAD: Na setu u Pinkovom studiju u Šimanovcima (levo), zgrada PFI studija (gore) i kadar iz filma *The Brothers Bloom*

je još bio aktivan *Avala film*, najstariji i još uvek najpoznatiji filmski studio u Srbiji. U njemu je od prvog filma, *Slavice Vjekoslava Afrika* iz 1947, do poslednjeg, *Senke uspomena* Predraga Velimirovića iz 2000, producirano 200 igranih, 400 dokumentarnih i oko 120 koprodukcionih filmova. Početkom devedesetih, *Avala film* postao je deo Jugoeksporta koji je od 2001. u stečaju. Od tada se priča da *Avala film* treba spasiti.

Pre dve godine je objavljeno da su dve američke kompanije zainteresovane da *Avala film* pretvore u *Western film production*, "kuću koja bi bila posvećena poboljšanju filmske industrije u Srbiji". Sastanak koji je tim povodom organizovan između Borisa Tadića i Roberta de Nira u Njujorku, ocenjen je kao važan za pokretanje filmske industrije u Srbiji, a Džozel Montgomeri, predstavnik jedne od dve zainteresovane američke firme, u intervjuu "Politici" je govorio o potencijalima *Avala filma* i Srbije koje je moguće usmeriti ka filmu, ali i o nameri da se uspostavi takozvano kreativno udruženje koje bi obuhvatalo sve procese filmske produkcije.

Slučajno ili ne, tek, uz pomoć USAID-a, pola godine nakon toga osnovana je Srpska filmska asocijacija, neprofitno udruženje firmi i samostalnih radnika filmske i TV produkcije s ciljem da promoviše Srbiju kao pogodnu i povoljnu

lokaciju za snimanje filmova. Na sajtu SFA piše da oko 40 zemalja u svetu ima takve agencije, da od njih jedino SFA nije državna i da je jedina u jugoistočnoj Evropi. Član je Međunarodne asocijacije filmskih komisija (AFCI). Osnovano ju je desetak filmskih firmi i frilensera, a sad ih je 61. Ana Ilić, izvršni direktor SFA, u razgovoru za "Vreme" kaže da su to svi iz industrije koji mogu i žele da rade produkcije sa inostranstvom, na primer: *Art & Popcorn*, *Baš Čelik*, *Komuna*, *PFI Studios*, *Red Production*, *Viktorija film*, *Work in Progress*, *Zillion Film*... Tokom jednog dana snimanja dugometražnog stranog filma u Srbiji, kaže Ana Ilić, državi ostane oko 100.000 dolara, prosečna TV reklama može utrošiti i više od toga, a najmanja produkcija znači priliv od 50.000 dolara nedeljno. Čak i malo zahtevan dugometražni film zapošljava oko 50 ljudi za samo snimanje, i blizu 500 oko snimanja. U SFA najavljuju da će do kraja ove godine ukupna zarada od stranih produkcija u Srbiji biti preko 23 miliona dolara. Poređenja radi, 2007. godine je iznosila – tri miliona.

POTRAŽNJA: Šta mi nudimo strancima? Kombinaciju niskih cena i kvaliteta. Snimanje u Srbiji je 15 do 20 odsto jeftinije nego u Rumuniji, 20 odsto nego u Mađarskoj i 40 odsto nego u Češkoj. Prema podacima kojima ►

Biznis kategorije

“VREME”: Tvrdite da je po opremljenosti i veličini *PFI Studios* filmski centar Evrope. Zašto?

ŽELJKO MITROVIĆ: Svojim produkcijskim kapacitetima – osam izgrađenih studija (površine od 600 m² do 1800 m²), kancelarijskim prostorom, apartmanima za glumce, šminkernicama, radionicama za kostim i scenografiju i sa terenom za spoljnu gradnju, *PFI Studios* ima veliki potencijal da postane preferirana filmska destinacija inostranih producenata. U toku je gradnja još jednog najvećeg studija površine 3600 m², koji će imati i bazen za podvodna snimanja, što će pozicionirati *PFI Studios* među prvih pet najkompletnijih i najmodernijih filmskih kompleksa u Evropi.

Da li i po produkciji parirate evropskim filmskim centrima?

Do sada je snimljeno nekoliko inostranih projekata, a trenutno je snimanje naučno-fantastičnog filma *Lika Besona* zauzelo sve naše studijske kapacitete u trajanju od šest meseci. Sleđi snimanje filma *The Raven*, koji se samo delimično snima u Srbiji a većinom u Mađarskoj, zbog nedostatka državnog finansijskog stimulansa. Nedvosmisleno sam siguran da bi Srbija imala godišnje devizni priliv od 300 do 500 miliona dolara od filmske industrije, a da ne pominjem otvaranje novih radnih mesta, publicitet i imidž zemlje, samo kad bismo i mi, kao i drugi, imali poreski stimulans. Neshvatljivo je zašto niko nije zainteresovan za brzo donošenje ovih propisa i zakona, imam utisak da sve to ima veze sa pričom o komšiji i kravi.

Koliko je *PFI* konkurentan na stranom tržištu?

Kompletna poslovna strategija zasniva se na visoko produkcionim kapacitetima i relativno niskim cenama, pa zato naš slogan glasi *PFI: Top quality competitive prices*.

S obzirom na to da je rizično osloniti se samo na strance i da domaća filmska proizvodnja nije velika, da li je investicija u *PFI* počela da se isplaćuje?

Mi smo pre svega orijentisani na inostrane filmske produkcije, pa je u skladu sa takvom strategijom i planirana studijska infrastruktura. To ne znači da je domaća kinematografija zanemarena, naprotiv. U proteklih nekoliko godina nekoliko domaćih filmova snimljeno je u našoj koprodukciji: *Anđeli 2*, *Anđeli 3*, *Ivkova slava*, *Četvrti čovek*, *Čitulja za Eskobara* i drugi.

Budući da vam je važan svaki inostrani projekat, zašto niste uspostavili saradnju sa Anđelinom Džoli? Da li su tačne priče da ona i nije imala nameru da radi sa vašim studiom, već sa *Work in Progress* koji bi koristio usluge *PFI*-ja?

Tačno, *Pink Media Group* je bio planiran zbog svojih kapaciteta, te smo stoga i imali pregovore u sarajevskom restoranu *Vinoteka*. Na moju žalost, pregovori nisu uspeli a razlog takve moje poslovne odluke je poslovna tajna.

Da li ćete, kao što se priča, izgraditi filmski studio i u Bosni i u Crnoj Gori?

Infrastruktura koju imamo u drugim zemljama podrazumeva sinergiju u svim našim biznis kategorijama pa i filmskoj, što znači da već imamo izgrađene kapacitete koji mogu biti podrška glavnom produkcionom centru u Beogradu.

Foto Tanjug

našim studijima mogu da završe i produkciju i postprodukciju.”

Osim u prirodnom ambijentu, stranac u Srbiji može da snimi film u Pinkovim studijima u Šimanovcima (vidi okvir), da koristi laboratoriju *Cinelabs Belgrade*, i da uradi postprodukciju u nekoliko studija. Poznati britanski glumac Rejf Fajns, završio je ovog maja u Beogradu snimanje svog rediteljskog debija, film *Koriolan*. U njemu su, pored stranih poznatih imena, glumili i Dragan Mićanović, Marko Živić, Danijela Vranješ, Slavko Štimac, Slobodan Boda Ninković i više stotina statista. Sudeći po Fajnsovim izjavama koje su mediji revnosno prenosili, bio je zadovoljan i lokalnom ekipom s kojom je radio i uslovima u kojima je radio, a naročito što mu je omogućeno da snima na 36 lokacija po Beogradu, pa i u Skupštini Srbije. Srpski producenti koji sarađuju sa strancima očekuju da će im Rejf Fajns biti najbolja reklama u svetu.

Mediji su objavili da je od 20 miliona dolara koliko je iznosio budžet *Koriolana*, za snimanje u Srbiji izdvojeno četiri miliona. Srpski producent Fajnsovog filma je *Work in Progress*, poslednjih godina najaktivniji u radu sa stranim kolegama. Pored dva filma koja se sad rade u Beogradu – *The Raven* i *Lock out* – bili su koproducenti na filmovima *Brača Blum*, *Human ZOO*, *Distrikt 13 Ultimatum* i *The big picture* – poslednja tri u koprodukciji sa Lukom Besonom, zatim naslovima *Look stranger* i *Roadkill*, iduće godine će biti završena italijanska TV serija u 12 epizoda pod naslovom *Il commissario Nardone*. Anđelka Vlaisavljević, direktor i vlasnik *Work in Progress*, u razgovoru za “Vreme” kaže da je sve dosadašnje projekte dobila uz pomoć svog agenta u Los Anđelesu, ali smatra da je izuzetno važno što postoji SFA zato što nas zbog toga u inostranstvu doživljavaju kao ozbiljnije partnere. Volela bi da nadležni i ostali kojih se to tiče u Srbiji shvate da organizovana saradnja sa strancima nije bitna samo filmu već i promociji Srbije: “Dokora me je glumac iz Amerike pitao: da li je Srbija Sibirija, a sad tačno zna i ko smo i šta se snimalo kod nas.” Objašnjava da je film biznis, i da bi od njega “svi uključeni u izradu jednog filma, od filmskog studija, industrije drveta koje se koristi za scenografiju, radnji koje prodaju šrafove, hotela, restorana i taksija – država uopšte, imali više koristi kad bi se u Srbiji snimalo više filmova”. Da mi imamo i opreme i kadrova za to, Ana Ilić dokazuje *Columbijinim* filmom *The other guys* koji je nedavno bio u bioskopima, za koji je naš *Crater Studio* radio specijalne efekte, kao i podatkom

SFA preporučuje potencijalnim partnerima domaće filmadžije, zbir neophodnih stavki za produkciju u Mađarskoj je 17,073,210 dolara, a u Srbiji je manji za 4,731,684 dolara. U poređenju sa svetom, ušteda je još veća: da bi se snimio film prosečne produkcije u Los Anđelesu na primer, potrošilo bi se 22,2 miliona dolara, a u Srbiji 37 odsto manje. “Po takvim cenama, mi nudimo strancima da kod nas urade film od početka do kraja, i na

prirodnim lokacijama”, kaže Ana Ilić, izvršni direktor SFA. “Samo u Beogradu mogu da snime film u antičkom ambijentu, turskom, habzburškom, u ambijentu sovjetskog komunizma, u modernom, ako im trebaju velike reke imamo ih dve, blizu su i ravnice i planine i more, što im sve znatno pojednostavljuje posao. Naši ljudi znaju engleski, obučeni su i stručni, mi imamo scenografe i kostimografe iskusne u radu sa stranim produkcijama, a u

da su prošle jeseni u Beogradu snimane istovremeno tri inostrane produkcije i da je tada, uz domaće, bilo istovremeno angažovano oko 2000 filmskih radnika.

ŠTA FALI: Ako sve to imamo, šta nedostaje? Nemamo finansijske olakšice, takozvani poreski stimulans za snimanje strane produkcije koji imaju verovatno sve zemlje. Barbara Sandić-Štetić, jedan od izvršnih direktora u PFI, kaže da "Mađarska vrati filmskoj ekipi 25 odsto od novca koji je zaradila od njih, kako bi privukla i njih i druge da opet dođu. U SAD, samo dve države nemaju ovaj stimulans, a ostale se odriču od 20 do 45 odsto zarade. Koliko je to važno, najbolje ilustruje primer Češke. Oni su se prvi probili u ovom delu Evrope, snimili su velike i poznate filmove, a onda je pre nekoliko godina Mađarska uvela stimulans i strani producenti su prešli kod njih. Češka se tek ove godine oporavlja od toga." Anđelka Vlasisavljević objašnjava da ta olakšica nije nikakav poklon države: "Računica je prosta: Imate milion dolara, i država vam vrati ono što naplati kroz PDV i ostale poreze, odrekne se 200.000 dolara, ali ostalih 800.000 uđe u državu i dalje se vrti. Samo je, na primer, scenografija za film

SARADNJA: Ivo Dačić i Rajf Fajns

Foto Tanjug

Lika Besona plaćena milion i po dolara. Moja kuća će ove godine zaraditi za državu oko 10 miliona dolara. Ali, ako ne dođu producent i njegov novac, nema šta ni da se vrti."

Pa ipak, bez obzira što nema poreski stimulans, Srbija je jeftinija od zemalja u okruženju barem 15 odsto. "To je tačno, ali nije dovoljno. Veliki producent neće da zbog tih 15 odsto rizikuje i dođe u Srbiju kad mu je sigurnije da ode u Mađarsku koja je i razvijenija od nas i članica je EU", kaže Anđelka Vlasisavljević. "Međutim, kad bismo imali 15 odsto olakšica, uz ovih već postojećih 15 koliko smo jeftiniji, producentu bi to značilo znatnu uštedu i odlučili bi se za nas

a ne za druge." Vlasisavljevićeva podseća da je SFA imala podršku Ministarstva ekonomije a naročito SIEPA, Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza, pa se činilo da ćemo rešiti problem poreskih olakšica, ali onda su se pobunile kolege iz Upravnog odbora Filmskog centra Srbije: "Procenili su da je to trenutak da se obezbedi novac i za domaći film i predložili su da deo novca koji se vrati stranom filmu bude i za domaći, mi smo ih u tome podržali, ali posle toga je sve stalo. Moguće je da država treba hitno da od-

luči o mnogim zakonima, pa im film nije bitan. Šteta. Film je slatka zarada: ljudi dođu ovde na par meseci, potroše priličan novac, pa se posle opet vrate. Na svu sreću, još se vraćaju."

Francuski reditelj i producent Lik Beson je najbolji primer za to: *Lock out* je četvrti film koji snima u Beogradu. Srbiju je ove godine posetio veći broj stranih filmskih producenata kako bi razgledali lokacije i infrastrukturu za projekte koje planiraju da rade. Vrednost tih projekata je preko 360 miliona dolara. Moguće je očekivati da će se neki od tih projekata realizovati iduće godine.

◀
Sonja Ćirić

Autor ima osobine dobrog „svirca“: bez obzira na prividnu kaotičnost, dramaturški savršeno razvija i prati događaje koje opisuje, ritam teksta je briljantan – Todorović ubrza i iskrza, struže tekst po volji, i jednako tako ga uspori, dok su detalji – to bi bila „tekstura kompozicije“ – fantastični

IZ PREDGOVORA ĐORĐA MATIĆA

Novu knjigu Dragana Todorovića "Trupni portret", možete kupiti u prostorijama Vremena, IV sprat, Mišarska 12, Beograd, tako što ćete prethodno u pošti ili banci uplatiti iznos od **600 dinara** na račun **205-13281-15** i doneti nam dokaz o uplati, radnim danom od 10 do 15h. Knjigu vam možemo poslati i poštom na kućnu adresu nakon što nam dostavite dokaz o uplati. Ostale informacije na telefon 011/3234-774, Milan Radović ili email prodaja@vreme.com

Koncert: **Veče sevdalinki, 18. XI 2010, Sava centar, Beograd**

Do poslednjeg sevdaha

Foto A. Andić

Sevdahu je u poslednje vreme bitno bolje, ne samo zbog Damira Imamovića i global(kan)ističkih miljenika Mostar Sevdah Reunion, niti zbog maestralnog vica gde „...Zagoru ga utjera”. U to su se mogli uveriti i posetioci koncerta “Veče sevdalinki” koji je održan prošle sedmice u Beogradu

PRVI, NADAM SE i poslednji put, neposredno sam upao u epizodu večnog serijala *Čovek peva posle rata* zastavši kraj lokalne priredbe na gradskom trgu u Tuzli. Loš razglas i sirovi električni sastav koji je pratio dečiji hor a potom i plesnu grupu – sve je postalo nevažno kad najviše Muhameda Mujkanovića, za kog do tog trenutka nisam znao ni da l’ je još živ, i gde. Nekako se popeo na sklepanu binu i manirom solul-teškaša pustio glas(et)inu, da je neka vruća jeza jurnula kroz prisutne i od “slučajnih prolaznika” smesta ih pretvorila u poklonike neuništive sevdalinke. Otad je g. Mujkanović nažalost preživeo neke od najvećih ličnih tragedija – kakve recimo čine legendu Roja Orbisona – i evo opet peva, one pesme koje nisu samo izraz čežnje nego i gubitka.

Sevdahu je u poslednje vreme bitno bolje, ne samo zbog Damira Imamovića i global(kan)ističkih miljenika Mostar Sevdah Reunion, niti zbog maestralnog vica gde „...Zagoru ga utjera”. U Zagrebu (i drugde) postoji godišnji program *Večer sevdaha/Sevdah u Lisinskom* koji od 2007. priređuje tamošnja produkcija ‘Haarlem’ (ista ona

čiji ‘paket’ *Indexi & prijatelji* uspešno gostuje i u Srbiji), u Sarajevu je otvorena (Art) Kuća sevdaha, a Croatia Records od prošle godine objavljuje *Antologiju bosanskog sevdaha* (dosad 4 CD-a), s propratnim tekstom Miljenka Jergovića (vidi na www.sevdalinke.info).

Izvođači iz Srbije učestvuju u programima ‘Haarlema’ i po Hrvatskoj, počevši od Bisere Veletanlić među Indexima..., preko Božidara Bokija Miloševića (porodično) među sevdalijama 2008. pa i na tada snimljenom koncertnom albumu *Sevdah u Lisinskom* (2010, Croatia Records), do Nedeljka Bilkića i Merime Njegomir ove godine, dan pre nego u Beogradu. No, pri premijeri koncerta “Veče sevdalinki” u beogradskom Sava centru trapavo je pokušano da se makar konferansom provuče samo *srpska strana priče* – bezobrazno citiranje banjalučkih i nijednih drugih autor(itet)a; pominjanje Šantića, Zmaja, i nijednog drugog pesnika, čak ni Šantićevih sugrađana Osmana Dikića i Safet-bega Bašagića; isticanje samo pevača iz tzv. srpskog korpusa – ali nije išlo, ne dade se sevdah. Među razlozima zašto mnogi ovde toliko vole da ‘posrbe’ stvari

svakako je od jačih onaj tako prost – jer nisu u stanju te iste stvari sami da smisle/naprave.

KRAJ TANANA ŠADRVANA: S ulaznicama po ceni 1.600-2.100 d. parter Sava centra nakrcalo je i do 3.000 uglavnom sredovečnih i starijih posetilaca, u dijapazonu fizionomija, narečja, naglasaka, rečnika i manira kakve je teško sresti na pop-koncertima. Građani Srbije ustavno su lišeni većine pomenutih jezičkih varijeteta, ali bilo bi površno oceniti ovo tek kao *veče Bosanaca u Beogradu*, i/ili kao protivteg poslovičnom poselu penzionera na Kalemegdanu. Tačno je da mnogi nisu baš žudeli da žive u prestonici Jugoslavije/Srbije, ali ove večeri ujedinjeno su pevali i znali da se u sevdalinkama ritmički tapše samo tokom instrumentalnih pasaža.

Kao da je ovo slučajni skup izvođača koji su prethodnih sezona dobro prošli u okviru Guitar Art Festivala i Dana Sarajeva npr. bez ikakvih referenci na zagrebački program, prvi sat nadograđen je tako što je (skraćeni?) Narodni orkestar RTS-a – bolji nego što Tijanićev medijski servis zaslužuje – pratio vokalne interpretatore s ove strane Drine: Jasnu Kočijašević, Azeminu

Grbić, titovski očuvanog Nedeljka Bilkića i bez Omera Merimu Njegomir, čiji je školovani glas našu narodnu muziku poveo i u Kolarčevu zadužbinu i drugde. Neđova gastarbajterska (modernije: dijasporna) *Most do moga zavičaja*, a i kafanski standard (*Ima jedna*) *Krčma u planini* podsetili su na Zlatno doba jugoslovenske Novokomponovane narodne muzike, kad je svemu što p(j)evači iz BiH snime dodavan privezak 'sevdah'. Kao prvorazredni uglađeni stilista, gđa Merima briljirala je opštepoznatim *Kraj tanana šadrvana* (Hajneova *Der Asra*, koju su prepevali i Šantić i Bašagić, gde je neko iz plemena Azra...) i *Kad ja pođoh na Bembašu*.

Drugačiji, moderniji ali ništa slabiji pristup istoj tradiciji razrađuje Amira Medunjanin, a ovog puta pred nama je nije pratio pariški džez-pijanista Bojan Zulfikarpašić nego u Zagrebu nastanjeni, svetski (i po Stingu) poznati lautista/lutnjista Edin Karamazov. Papagajisati da je Amira 'balkanska Bili Holidej' ne samo da je glupo i bez veze, nego i medveđa usluga ovoj mladoj pevačici, čiji glas, stil i repertoar mogu i vaš ostatak života učiniti osetno srećnijim. Na izvornom tasu bio je sazlija Avdo Lemeš, a najveća brljotina večeri ostade konferansa koju je tezgaroški natezao glumac Aljoša Vučković. Sedokosi no

nedorasli voditelj ipak je 'preko rampe' osetio napetost zbog suvoparnog teksta, pa krenuo od 'bre' ka 'ba' napadno se trudeći da dokaže svoje poznavanje sevdah-scene, Saraj'va itd. Podilaženje i neumesni štosovi na stranu, imao je i najobičnijeg lupetanja, npr. da je saz "autohtoni balkanski instrument". Zaista ekskluzivna informacija, pošto čitav svet izuzev g. Vučkovića zna da je saz iz Persije, a ovde ga doneli Turci.

CRNJI OD CRNE ŽUČI: Gostujući orkestar Dinka Mujanovića, iako ne sasvim tradicionalan preuzeo je finije nijansiranje, a kod nas manje poznati Enes Begović, Zaimov sin/Damirov otac Nedžad Imamović i još maloletna Alma Subašić uzdizali su publiku biserima kao *Stade se cvijeće rosom kititi*, *U lijepom starom gradu Višegradu*, itd. I pre nego je iz grla Muhameda Mujkanovića, preko orkestarskog sitnog veza krenula za notiranje teško moguća modulacija, ovacije su preplavile salu. Kao i u soulu, preživeli & aktivni postaju live-korisnici zaštitnih znakova iz bilo kog razloga odsutnih kolega im, pa je Mujkanović zgromio izvođenjem *Ne klepeći nanula ma* (megaYUhit takođe Tuzlaka Nedžada Salkovića, još 2008. na sudu u Banja Luci oslobođenog svake optužbe i veze s ratnim zločinima) i *Zvijezda tjera mjeseca*. Kad smo kod toga, svaka lirska

asocijacija na noć 'tumačena' je pozadinskom projekcijom zvezdanog neba sa (polu)mesecom.

Onda opet red modernizma, koji je naterao čak i ozloglašeno nametljivo osvetljenje TV Srbije da utihne: Josipa Lisac i E. Karamazov, crnji od crne žuči prebirali su žice glasne i laute, dok smo s 50% verovatnoće tipovali da će zakuvati *Omer beže*, jednu od 2 sevdalinke koje je Josipa još '74. u Sarajevu snimila s lokalnim muzičarima, 'podizujući letvicu' pridošlicama iz pop-roka; ali, sledilo je izvanredno upečatljivo tumačenje one druge, *Niz polje idu, babo, sejmeni* i opet je, kao i za A. Medunjanin, početna podozrivost prisutnih prešla u erupciju osećanja. Posle dva ipo sata koncerta, po prilici se pojavila gđa Zehra Deović – koja kao i M. Mujkanović 2010. obeležava pola veka karijere – čiji je bogati alt prirodna protivteža nazalnim, donekle feminiziranim vokalima mnogih muških sevdah-zvezda. *Sn(i) jeg pade na behar, na voće*, pa *Da sam ptica*, jedan od najlepših pogleda na Bosnu, dovele su do defilea i zajedničkog pevanja svih učesnika.

Današnjim, mladalačko-tabloidnim srpskim rečeno – multietnička atrakcija, sevdah, bejbe! Dogodine, nadamo se, ne samo Nedžad, nego i Beba, možda Cune...

Dragan Kremer

JEDINO SE PUŠENJEM LJUDI RAZLIKUJU OD DRUGIH ŽIVOTINJA

Nepoznati

Izdaje Branko Kukić | Gradac K
www.gradac.org.rs

Distributer Krug komerc
11000 Beograd, Trg republike 5/II
E-mail: krug.avala@sbb.co.rs
Tel.: 011 334 36 92

*Svaka se knjiga proda, samo neka za dvadeset pet dana,
a neka za dvadeset pet godina.*

Hose Korti, pariski izdavač i knjižar

Prilika za rešenja

“Srbija priprema predloge za listu svetske nematerijalne kulturne baštine. Za sada se *slava* spominje kao najozbiljniji budući predstavnik naše zemlje na listi na kojoj se već nalaze flamenko, lidersko srce, akupunktura...”

Foto A. Andić

NEDAVNA RADNA POSETA Nebojše Bradića Parizu predstavljena je iz Ministarstva kulture Srbije, čini se, glasnije nego ministrove prethodne posete ove godine: Briselu, Kini, Brazilu, Nemačkoj, Egiptu, Makedoniji i Crnoj Gori. Bio je to povod da, osim o poseti Parizu, postavimo gospodinu Bradiću još nekoliko pitanja o aktuelnosti ma u kulturi.

VREME: Koji su konkretni rezultati vaših razgovora u Parizu sa francuskim ministrom kulture Frederikom Miteranom i sa generalnom direktorkom Uneska Irinom Bokovom?

NEBOJŠA BRADIĆ: Unesko će uputiti 50.000 dolara kao hitnu pomoć za obnovu spomenika kulture koji su oštećeni u nedavnom zemljotresu koji je pogodio Kraljevo. Pored toga, dogovoren je i dolazak Uneskovihi stručnjaka koji će u saradnji sa našim ekspertima precizno utvrditi koje mere treba da budu preduzete da bi se oštećeni objekti kulture valjano obnovili. U domenu naše kontinuirane saradnje sa Uneskom, za Ministarstvo kulture je veoma važan zajednički rad na zaštiti našeg kulturnog nasleđa na listi Uneska, kao i trud koji ulažemo da prisustvo Srbije na toj listi proširimo. Manastir Manasija, Rajačke pivnice, Caričin grad i tvrđave u Baču i Smederevu nalaze se na Uneskovoj listi kandidata za titulu objekta svetske kulturne baštine. Pored toga, Srbija priprema i predloge za listu svetske nematerijalne kulturne baštine. Za sada se *slava* spominje kao najozbiljniji budući predstavnik naše zemlje na listi na kojoj se već nalaze flamenko, lidersko srce, akupunktura... Generalnoj direktorki Uneska predložili smo i da deo arhiva Jugoslovenske kinoteke bude uvršten u arhivu Uneska i na tome će se u narednom periodu intenzivnije raditi.

Drugi veoma važan rezultat je dogovor sa francuskim ministrom Miteranom da se tokom Kanskog festivala 2011. godine organizuje prateći program posvećen predstavljanju srpskog filma francuskoj publici, kao i da umetnici iz Srbije budu počasni gosti pozorišnog festivala u Avinjonu i festivala fotografije u Arlu. Sa Miteranom je, inače, najviše reći bilo o saradnji Srbije i Francuske u oblasti kinematografije, i moj francuski kolega

je ponudio našim stručnjacima korišćenje iskustava Audio-vizuelnog instituta Francuske, jednog od vodećih u svetu, posebno kada je reč o čuvanju i predstavljanju audio-vizuelnog nasleđa.

Godina knjige i jezika je na polovini. Jedan od njenih najbitnijih ciljeva, ako ne i najbitniji, jeste donošenje Zakona o izdavaštvu. Javna rasprava se “spotiče” o način finansiranja Centra za knjigu. Da li imate rešenje?

Nije reč samo o jednom, već o paketu zakona koji se odnose na knjigu kao kulturno dobro. Rešeni smo da stvorimo bolje zakonske uslove za razvoj čitave oblasti. Pored zakona o izdavaštvu, pred poslanike u skupštini izlazimo sa zakonom o bibliotečko-informacionoj delatnosti, zakonom o staroj i retkoj bibliotečkoj građi i zakonom o obaveznom primerku. Dokle god traje javna rasprava, nema, kako kažete, spoticanja, već postoje manje ili više konstruktivna sučeljavanja stavova i mišljenja. Autori zakonskih predloga na taj način dobijaju priliku da preispitaju svoje ideje i dođu do najprihvatljivijih rešenja. Inicijativa izdavača, pisaca i drugih, o osnivanju Centra za brigu o knjizi nailazi na naše prihvatanje. U razmatranju organizacionih načela rada ovakvog Centra preispitana su iskustva iz drugih zemalja i predloženo je, za naše uslove, najracionalnije

rešenje. Centar za knjigu ne može da sprovodi svoje aktivnosti samo od novca iz budžeta, već mora većim delom da se finansira od sredstava koja se obezbeđuju iz drugih izvora.

Kad će biti otvoren Narodni muzej u Beogradu?

Očekujem da Narodni muzej za posetioce bude otvoren 2013. godine. Trenutno je u toku druga faza konkursa za idejno rešenje za rekonstrukciju Muzeja. U prvoj fazi konkursa žiri je odabrao pet predloga koji su prošli u drugi krug, a 29. novembra biće predstavljeno izabrano idejno rešenje, nakon čega će uslediti i izložba pristiglih radova. Već naredne godine trebalo bi da počnu i radovi na realizaciji projekta.

Predsednik države nam je nedavno poručio da će iduća godina biti veoma teška. Kako će se ta najavljena loša situacija odraziti na budžet za kulturu?

Očekujemo ne manji budžet nego ove godine, a svakako sa izvesnim uvećanjem za oblasti od izuzetnog značaja. Tu spada pre svega promocija srpske kulture u svetu. U ovoj oblasti smo već uspostavili određenu dinamiku aktivnosti. Očekujemo i uvećanje budžeta za kulturno nasleđe i oblast kulturnih industrija.

Sonja Ćirić

Čuvam ovce nasred aerodroma

Kažu da sit gladnom ne veruje. Verujem da vredi i obratno. U Srbiji je sve više gladnih, pa oni postaju nezaobilazna TV tema. Da li nam pretila opasnost da se siti obraćaju gladnima putem TV programa, pa će famozni piplmetri meriti koliko je onih što **samo na televiziji mogu da vide klopu**.

Priča o gladnima je deo uobičajene političke demagogije, a izbori se bliže pa ćemo po svoj prilici sve češće jedni drugima brojati zalogaje. Najčešći način prezentacije ovog problema su priče koje urednici kolo-kvijalno zovu **“socijala”**. To mu dođe kao neka vrsta kvote, pa kada se izređaju predsednik, ministri, tajkuni, onda se osvrnemo na penzionere, socijalne slučajeve, porodice sa mnogo dece, a bez krova nad glavom, čak pešake, staračka domaćinstva u nepristupačnim predelima, radnike u privatizovanim preduzećima u konstantnom štrajku itd. Iza ovog stava stoji implicitna ideja da gladni u Srbiji poput domaćih političara gledaju, recimo, Dnevnik RTS-a **sa štopericom u rukama** pa se meri ko je, da izvinete, koliko sekundi dobio. Verovali ili ne, ovakav partijski monitoring postoji čak i u situacijama poput zemljotresa u Kraljevu, a odnosi se na sve TV stanice sa nacionalnom pokrivenošću. Po toj logici, dakle, određeno TV vreme rezervisano je za **bedu i sirotinju**, a sve u želji da se neko smiluje i pomogne. Gladni su postali i redovna tema dnevnik-ovog dodatka na Prvoj pod nazivom **Eksplziv**. Tu vidite bedu i nevolju, a pre toga Ekskluziv gde sve pršti od estradnog besa i rasipništva. Srbija je po toj teoriji negde na sredini. Izgleda da ipak nije.

U humanitarnom aspektu, prednjačila je B92, pogotovo u akcijama poput **“Hrana za sve”**. Opštu dobit predstavlja hrana koja u određenoj količini stigne do javnih kuhinja. Formira se i socijalna odgovornost tranzicionih kapitalista. Kolateralna šteta ovakvog pristupa danas se vidi na dva nivoa. Prvi se tiče adrese za obraćanje. Vlada i nadležna ministarstva su uspele da sa sebe skinu deo odgovornosti za činjenicu da u zemlji imamo **veliki broj gladnih**. Verujem da je prvenstveni cilj socijalno odgovorne vlasti borba protiv siromaštva. Umesto toga, televizije se obraćaju građanima sa apelom da pomognu. Da se razumemo, kada god mogu, želim da pomognem, ali ne želim da pomoć za gladne spadne samo na TV gledaoce. Taj rezervoar čovekoljublja su takođe ozbiljno narušile navodne malverzacije **kojekakvih fondova**. Posebno sam osetljiv na ružan običaj naših političara da se slikaju uz humanitarnu pomoć, kao da su je platili iz svog džepa. Hajde da tačno razgraničimo ko je dao pomoć (građani ili Vlada) i kome je namenjena. U tom svetlu možda treba gledati i pojavljivanje **Milana Beka** u emisiji “Između redova” i odgovor predsednika Tadića. Poštena pode- la bogatstva stečenog u tranziciji je opasna utopija. Možete tajkune krivično goniti, promeniti poreski sistem i dodatno oporezovati bogate, ili donacije pretvoriti u poreske olakšice. Koliko vlast ponekad deluje konfu- zno kada pomaže gladnima pokazuje činjenica da ćete uredno **platiti PDV** svaki put kada kupujete hranu za pomoć, ili će vam banke naplaćivati usluge kada uplaćujete humanitarnu pomoć.

Ima tu, naravno, i bizarnih detalja. Jedna drevna mudrost govori o ribi i ribarenju, gde je riba na poklon pomoć za jedan dan, a veština ribarenja pomoć za ceo život. Nedavno se pojavila ideja da u Srbiji građani dobiju **mikrokredite** (poput onih u zemljama Afrike ili Azije) da bi sastavili kraj sa krajem i započeli neki bi- znis koji bi im pomogao da prežive. Možda grešim, ali nekako verujem da nismo baš dotle doterali, ili druga- čije rečeno, mislim da verujem ministru Ljajiću kada kaže da nismo toliko siromašni u Srbiji, da bi dozvolili da **ljudi umiru od gladi**. Pre nekoliko dana video sam na B92 najčudniji oblik humanitarne pomoći do sada. Predstavnik naše nacionalne avio-kompanije održao je govor i **uručio stado ovaca**, da, dobro ste pročitali – **ovaca**, javnoj kuhinji u Smederevskoj Palanci u okviru akcije “Hrana za sve”. Ima li smisla da pitam, da ne ispadnem glup u društvu, **otkud JAT-u ovce**, ili da budem još gluplji, pa da pitam ko će te misteriozne ovči- ce da čuva, hrani i u krajnjoj liniji muze. Ko nije čuvao ovce, ne zna kako je to ozbiljan posao, pa je nekako logično da će u dotičnoj javnoj kuhinji u bliskoj budućnosti na meniju biti često ovčiji gulaš. Ovaj incident je otvorio pandorinu kutiju pitanja. Pitam se da li i druga javna preduzeća, o čijem poslovanju znamo tako malo, kriju slične tajne, pa NIS ima krave mlekulje, ili kao u **Mad Maxu** prirodni gas dobija sa farme svinja, PTT gaji piliće brojlere, ili patke da **nose pismo na vrh glave**, a Telekom golubari.

Velika scena „Ljuba Tadić”

1	Sreda u 20.00	ŠINE
2	Četvrtak u 20.00	KANDID ILI OPTIMIZAM
3	Petak u 20.00	ROĐENI U YU
4	Subota u 20.00	SKAKAVCI
5	Nedelja u 20.00	ŠUMA
6	Ponedeljak u 20.00	KAKO VAM DRAGO
7	Utorak u 20.00	METAMORFOZE
8	Sreda u 20.00	BARBELO, O PSIMA I DECI
11	Subota u 20.00	KOKOŠKA
13	Ponedeljak u 20.00	PSEĆI VALCER
15	Sreda u 20.00	METAMORFOZE
17	Petak u 20.00	TARTIF
18	Subota u 20.00	KANDID ILI OPTIMIZAM
20	Ponedeljak u 20.00	BARBELO, O PSIMA I DECI
21	Utorak u 21.00	RASPRAVA
22	Sreda u 20.00	MLETAČKI TRGOVAC
23	Četvrtak u 20.00	ŠINE
24	Petak u 20.00	ROĐENI U YU
25	Subota u 20.00	DON KRSTO
27	Ponedeljak u 20.00	U MOČVARI
28	Utorak u 20.00	SKAKAVCI
29	Sreda u 20.00	ROĐENI U YU
30	Četvrtak u 20.00	TAKO JE MORALO BITI

Teatar „Bojan Stupica”

3	Petak u 20.30	ELJAHOVA STOLICA
8	Sreda u 20.30	SANJARI
9	Četvrtak u 20.30	ŠVABICA
10	Petak u 19.00	DRAMA O MIRJANI I OVIMA OKO NJE
11	Subota u 20.30	FEDRINA LJUBAV
14	Utorak u 20.30	HADERSFILD
16	Četvrtak u 20.30	BUBA U UHU
20	Ponedeljak u 20.30	ELJAHOVA STOLICA
25	Subota u 20.30	ZAPISI IZ PODZEMLJA
26	Nedelja u 20.30	BUBA U UHU
28	Utorak u 20.30	DRAMA O MIRJANI I OVIMA OKO NJE

Studio JDP

7	Utorak u 20.30	HISTERIJA
15	Sreda u 20.30	ZA SADA NIGDE
17	Petak u 20.30	KONCERT Odseka za gudačke instrumente – FMU
22	Sreda u 20.30	PRAVILA PONAŠANJA U MODERNOM DRUŠTVU
23	Četvrtak u 20.30	DRAGI TATA
24	Petak u 20.30	RUGOBA

Gostovanja

9	DON KRSTO	Lazarevac
12	ROĐENI U YU	Pančevo

Sukob Severne i Južne Koreje

Na ivici rata

Pretnje i provokacije su jedna od taktika Pjongjanga da dođe do međunarodne pomoći ili podigne ulog u pregovorima

Utorak 23. novembra ujutro severnokorejska vojska zasula je sa više od 200 artiljerijskih granata južnokorejsko ostrvo Jeonpjeong u Žutom moru na kome živi svega 1300 stanovnika. Najveći broj granata pao je na vojnu bazu, ali nisu pošteđeni ni civilni objekti. Poginula su dva južnokorejska marinca, 13 ih je ranjeno, kao i tri civila. Ovo je prvi put od 1953. godine da su u sukobu dve Koreje stradali i civili. Požari su bukteli u desetinama objekata, oko 60 kuća je uništeno, nestalo je struje, a stanovništvo je na obalu bežalo ribarskim čamcima. Južna Koreja, s čije plaže se mogao videti kako se gusti crni dim nadvija nad ostrvom, uzvratila je vatrom ispalivši oko 80 "odbrambenih" granata. Posledice nisu poznate.

DVE PRIČE: Ministar odbrane Južne Koreje Li Hong Ki, izjavljuje da je u pitanju napad planiran u Pjongjangu, koji očigledno predstavlja kršenje primirja između dve zemlje, ustanovljenog nakon Korejskog rata (1950-1953).

Pjongjang tvrdi da je Južna Koreja prva otvorila vatru i ispalila na desetine granata. "Južnokorejski neprijatelj, uprkos upozorenjima koje smo ponavljali, počinio je nesmotrenu vojnu provokaciju ispalivši granate ka našoj morskoj

teritoriji kraj ostrva Jeonpjeong oko 13.00 časova", saopštila je državna agencija KCNA. "Severna Koreja će uzvratiti ukoliko se Južna Koreja usudi da uđe u našu morsku teritoriju i za 0,001 milimetar", navodi KCNA. Rojters, koji je preneo ovo saopštenje, zapaža da nisu pominjane žrtve, niti šteta.

Južna Koreja saopštava da je održavala redovne i uobičajene vežbe bojovog gađanja uz obalu, ali da nišani nisu bili usmereni ka Severnoj Koreji, već ka zapadu.

Ostrvo Jeonpjeong se nalazi u blizini sporne granice dve Koreje, koju su pre više od pola veka odredile Ujedinjene nacije posle Korejskog rata. Stvorena je demilitarizovana "tampon" zona, ali je i hiljade porodica ostalo podeljeno. Severna Koreja osporava takvu podelu, a manji sukobi na granici su sasvim uobičajeni, toliko da informacije o njima retko stižu do svetskih medija. Uostalom, stalne pretnje jesu jedna od taktika Pjongjanga da dođe do međunarodne pomoći ili podigne ulog u međunarodnim pregovorima.

Ovog puta situacija je ozbiljna. Stanje pravnosti južnokorejskih vojnih snaga podignuto je na najviši nivo, uključujući i borbene

avione F-16, a Seul je pozivajući Pjongjang da preuzme odgovornost, upozorio da će reagovati ukoliko bude novih provokacija.

Napetost se raširila i van granica dve države. Kina, Japan, Rusija, Sjedinjene Američke Države i brojne druge apelovale su na smirivanje situacije. Predsednik Sjedinjenih Američkih država Barak Obama u razgovoru sa južnokorejskim predsednikom Li Mjung Bakom nazvao je incident "sramnim, provokativnim činom" Pjongjanga. Portparol Ministarstva spoljnih poslova Kine Hong Lei izjavio je da bi obe države trebalo da učine više kako bi doprinele miru. "Trenutni imperativ je da se ponovo započnu pregovori šest strana čim to bude moguće", objasnio je. Premijer Japana Naoto Kan objasnio je da je o događaju razgovarao sa ostalim članovima vlade: "Rekao sam ministrima da se pripreme kako bi mogli snažno da reagujemo ukoliko se dogode neočekivane stvari", izjavio je japanski premijer. Ruski ministar inostranih poslova Sergej Lavrov rekao je da je neophodno da sukob odmah prestane, jer postoji velika opasnost koja odmah mora biti izbegnuta. On je rekao da onaj ko stoji iza napada nosi veliku odgovornost. U utorak uveče,

NEVERICA: Na obali Južne Koreje posmatraju raketni napad Severne Koreje

Foto: REUTERS

kada ovaj broj "Vremena" odlazi u štampu, najgovešteno je da bi ovim povodom mogla da bude održana hitna sednica Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija.

LAKA VODA: Tenziju pojačava i vest koja je stigla samo nekoliko dana pre incidenta, da je Severna Koreja izgradila novu i veoma naprednu nuklearu bombu. Američki nuklearni fizičar, dr Zigfrid Heker sa Univerziteta Stanford, inače bivši šef nuklearne laboratorije u Los Alamosu, koji je polovinom novembra posetio Severnu Koreju, imao je priliku da vidi veliko i "zapanjujuće savremeno" nuklearno postrojenje sa stotinama centrifuga za obogaćivanje uranijuma, koji se može koristiti i za proizvodnju atomskog oružja.

Komandant američkog Združenog generalštaba admiral Majk Malen, komentarišući ova saznanja dr Hekera, izjavio je da je Severna Koreja "veoma opasna zemlja", i da je zabrinut zbog jačanja njenog nuklearnog potencijala. "Iz moje perspektive, to je nastavak puta Severne Koreje ka destabilizaciji regiona. To potvrđuje našu višegodišnju zabrinutost da obogaćuju uranijum, što su redovno demantovali. Toj zemlji ne možemo verovati da će učiniti

ono što govori", izjavio je Malen.

Pjongjang već godinama sporadično vodi pregovore o nuklearnom razoružanju sa još pet država: Amerikom, Rusijom, Kinom, Japanom i Južnom Korejom. Poslednji put pregovori su prekinuti kada je Severna Koreja početkom aprila lansirala rakete (odnosno, satelit, kako je tvrdio Pjongjang). Nakon toga dogodilo se još nekoliko incidenata, koje, kako su primetili mediji, Kina nije osudila, a Japan je reagovao produžavanjem ekonomskih sankcija prema Severnoj Koreji. Lansiranje raketa je ponovljeno tokom leta, a u međuvremenu je i Barak Obama najavio sankcije uglavnom na trgovinu oružjem i luksuznom robom.

No, da se nešto važno događa u nuklearnom istraživačkom centru u Jongbjonu, u središtu Severne Koreje, znalo se i ranije. Satelitske fotografije napravljene početkom novembra prikazuju izgradnju pravougaone strukture sa najmanje dva krana pored. Severna Koreja tvrdi da će ta postrojenja, odnosno takozvani reaktor sa lakom vodom (što je u suštini običan termalni reaktor), biti korišćena za pravljenje struje, ali u američkom Institutu za nauku i međunarodnu bezbednost navode da se na istom mestu može praviti i bomba.

Postrojenje se nalazi na istom mestu na kom je do pre dve godine bio toranj za hlađenje reaktora. Njega je Severna Koreja srušila kako bi pokazala dobru volju u pregovorima o nuklearnom razoružanju. No, u međuvremenu, Pjongjang se opet, uz glasno uzdržanu Kinu, naljutio, ovog puta zbog jačanja vojne saradnje Seula i Vašingtona, i čitava stvar – naoružanje, ustupci, pregovori, razoružanje – kreću da se ponavljaju.

PRETNJA: Severna Koreja je komunistička dinastija, i jedna od najsiriromašnijih i najizolovanijih država u svetu, inače u stagnaciji od kada je rat prekinut 57 godina dugim primirjem (nikad nije zaključen mir). Česte poplave koje pogađaju ovu zemlju čine da stanovništvo bukvalno umire od gladi, a zbog zaostale ekonomije državi osim hrane za građane nedostaje još mnogo šta.

U takvoj situaciji, Južna Koreja, čiji narod želi spajanje ratom rastavljenih porodica, ali je svesna političkih prepreka i troškova ujedinjenja sa susedom, konstantno pokušava da umiri situaciju. Ponekad to radi velikim poklonima u vidu hrane ili energenata, kao i zvaničnim susretima sa severnokorejskim vođom, a nekad samo jasno stavljajući do znanja Pjongjangu da je spremna da snažno reaguje. S druge strane, Severna Koreja, posle ovakvih incidenata uvek je sedala za sto sa ostalim državama iz "šestorke" koje pregovaraju o razoružanju. Za to je, kao dobar đak, redovno dobijala veliku međunarodnu pomoć. "Privrednom tigru" Južnoj Koreji eskalacija svakako nije u interesu, dok zapadni analitičari pretpostavljaju da najnovija provokacija Pjongjanga ima za cilj unutrašnjopolitičko suzbijanje redova.

Osim nuklearnog naoružanja o kome se, osim u vrhu vlasti u Pjongjangu, ne zna baš previše, Severna Koreja predstavlja ozbiljnu pretnju i zbog svoje velike vojske, jedne od najmnogoljudnijih u svetu. S obzirom na to da redovno iznenađuje svetsku javnost ovakvim događajima na ivici rata, ili malo manjim incidentima, čitav svetski vrh pomno se bavi mogućnostima razoružanja ove zemlje i načinom na koji se može stati na put njenim, često iracionalnim ambicijama. Ako se tome dodaju i prošlomesečne velike promene u vrhu zemlje – promocija budućeg državnog vođe, mladog Kim Džong Una, sina Kim Džong Ila – jasno je zašto na dan kada se dogodilo granatiranje ostrva u Južnom moru baš niko nije mogao da predvidi hoće li se stvar tu završiti.

Marija Vidić

Irska kriza

Grčka bolest keltskog tigra

Četiri jahača apokalipse (MMF, Evropska banka, Brisel i čelična kancelarka Angela Merkel) pregledaju najdraže čedo liberalne ekonomije, koje se našlo u lošem društvu, u grupi PIIGS – Portugal, Italija, Irska, Grčka i Španija, i nude mu gorki lek od desetina milijardi evra, uz dijetu

Prošle godine fondacija *Heritidž* (*Heritage*) proglasila je Irsku trećom najslabnijom ekonomijom na svetu, iza Hong Konga i Singapura. Uz Novi Zeland, Estoniju i Čile, Irska je pominjana kao jedna od najuspešnijih liberalnih reformi u svetu. Devdesetih je nazvana keltski tigar, poput *azij-skih tigrova* kakvi su Hong Kong, Singapur ili Tajvan... Sad je tigar oboleo od grčke groznice.

Institut za ekonomska i socijalna istraživanja (ESRI) iz Dablina konstatuje da se Irska sada svrstava u red problematičnih ekonomija Evrope, označenih skraćenicom PIIGS, koja asocira na englesku reč za prasid, a samo predstavlja početna slova naziva zemalja sa velikim tzv. suverenim dugom (Portugal, Italija, Grčka, i Španija). Jedno od "I" predstavlja Irsku, koja je prinuđena da prizna da je u recesiji. Njen kreditni rang AAA je pao na AA+ po agenciji Standard & Poor's.

Pisac Džon Banvil, u "Ajriš tajmsu" piše da su Irsku stigla četiri jahača apokalipse: MMF, Evropska komisija, Brisel i čelična kancelarka Angela Merkel. "Sada, kada je 'tigar' mrtav i sahranjen pod brdom dugova, tišina se spušta na zemlju." Brojeve koji obeležavaju dubinu finansijske rupe on poredi s teško razumljivim brojevima kojima su mu, dok je bio dete i računao na prste, u školi objašnjavali veličinu svemira. Ukupni bankarski dugovi te nacije od 4,6 miliona stanovnika mere se astronomskim

brojkama od preko 100 milijardi evra. Običan čovek mora biti zbunjen pred tim brojevima u kojima se kombinuju uverenje da je sve moguće ako imate kreditnu karticu i strah od dužničkog ropstva (vidi tabelu "Najveći svetski dužnici").

Kada su demonstranti u ponedeljak 22. novembra pokušali da provala u parlament u Dablinu, viđen je transparent "Ljudi iznad profita!". Kažu da je najprodavaniji odevni artikal u Dablinu ovih dana majica na kojoj piše "*The I.M.F. took me coat*". Irci se gorko šale da su zbog MMF-a ostali bez kaputa, kao što bismo mi rekli: "Kad MMF plaća, ostadoh bez gaća!"

PAD U LEDENU VODU: Dablinski šoping centri su puni rukom pisanih postera zalepljenih na prozore u kojima se najavljuju dnevne rasprodaje. Jedna legenda kaže da je u irskim klanicama nastao zastoj, zato što mnogi Irci ne mogu više da hrane skupe rasne konje, koje su gajili u srećnim godinama. Jedan autor Irsku poredi s Titanikom – iz luksuznog salona u kome svira brodski orkestar, sledi pad u ledenu vodu.

Oko 65.000 ljudi napustilo je Irsku prošle godine, a neki pretpostavljaju da će ove godine otići njih 120.000. Tokom 2008. otišlo je oko 50.000 migranata iz centralne i istočne Evrope, ali odlaze i Irci.

Edvina Šanahan, menadžer za marketing kompanije Visafirst koja pomaže emigrantima da se snađu napolju, priča novinaru "Njujork

Fotografije: REUTERS

IDA i multinacionalke

Još od osnivanja 1970, mada finansirana od države, irska institucija za industrijski razvoj IDA (*The Industrial Development Authority*) imala je sopstvenu upravu, službenike, operativnu slobodu, nezavisnost od Službe za industriju i ekonomiju čiji je deo. Ključna odluka ove institucije bila je da se fokusira na kompanije koje reprezentuju visoku tehnologiju budućnosti, imaju kapital i znanje.

Prvu fabriku izgradila je, kažu, farmaceutska kompanija Pfizer 1969, a potom su iz godine u godinu privlačene investicije vodećih kompanija, uključujući kompanije informacione tehnologije Amdahl, Digital, Wang, zatim IBM, Microsoft, Lotus, Intel i sada Facebook i Linked-In, medicinske Baxter Travenol, Merck Sharpe, farmaceutske kao Warner Lambert... ili optičke kao Bausch & Lomb...

tajmsa” kako Australija prima pre svega visokokvalifikovane ljude sa svežim radnim iskustvom: “Uzimaju najbolje među nama!” Neki odlaze u Kanadu, Novi Zeland, SAD, Britaniju, čak i na Bliski istok i u Aziju.

Kažu da prosečna irska porodica ima rođake u nekoliko zemalja. “Emigriranje je kulturna norma, čak i ako nije kulturna prednost”, izjavljuje Brajan Lasi, profesor ekonomije na Trinitu koledžu u Dublinu. “Irci znaju kako se to radi. Oni uspostavljaju mreže i brinu jedan o drugom.”

To mora da je osetljivo pitanje za Irsku u kojoj je potraga za uspešnom ekonomskom formulom u poslednjih šest decenija bila motivisana rešavanjem emigracionog problema, koji je mučio Irsku generacijama (vidi antrfile).

Keltski tigar je pominjan kao ogledni primer liberalne ekonomije i neoliberali nisu dozvoljavali prigovor toj tezi – u Srbiji se govorilo o tome da bi Srbija mogla da postane balkanski tigar, u Zagrebu je pisano kako bi Hrvatska mogla da postane jadranski tigar.

Nešto od toga pokušavali su da kopiraju i u Srbiji, o čemu su često govorili naročito Božidar Đelić i Mlađan Dinkić. Ovaj drugi je u intervjuu “Vremenu” avgusta 2006. rekao da je Nacionalni investicioni plan Srbije zapravo kopija irskog modela.

Priča o Irskoj je imala šest decenija dug krivudav tok i u detaljima je mnogo komplikovanja od neoliberalnih floskula o njoj i resavsko-evropskih dajdzest formula irskog modela – izveli reformu, skresali troškove, oslobodili ekonomiju državnog duga, ušli u EU i procvetali. Kako je pisao Mihael Bes, šef Centra za irske studije na Univerzitetu u Arhusu u Danskoj, ozbiljnija istraživanja su, međutim, pokazala

da postoji više istorijskih razloga da je *keltski tigar* nešto jedinstveno i ne tako lako prenosi vo u druge uslove.

OTVARANJE: Posle sticanja nezavisnosti od Velike Britanije 1922, Irska je tri decenije težila da bude ekonomski samodovoljna. Oslanjala se na poljoprivredu malog obima, proizvodila je pretežno za domaće tržište od nekih tri miliona ljudi i izvozila uglavnom samo u Britaniju.

Trgovinskim barijerama, visokim carinama i politikom supstitucije uvozne robe domaćom pokušavala je da ekonomski nacionalizam učini uspešnim, ali nije išlo. Čak i nekadašnji irski brend, viski, uništili su, kažu, trgovinski rat s Britanijom i šverceri alkohola tokom američke prohibicije tridesetih.

Pravac politike je promenjen još poznih pedesetih, proizlazi iz analize fondacije Heritidž pod naslovom “Kako je irska postala tigar?”. U 1956, da bi podstakla razvoj biznisa, Irska je smanjila porez na profit od izvoznih proizvoda. Godine 1958, papirom koji se zvao “Ekonomske reforme”, promenjen je pravac razmišljanja i zagovarana je orijentacija na slobodnu trgovinu, ograničeno oporezivanje, strane investicije, produktivno (a ne socijalno) investiranje.

U 1958, ukinuta je kontrola stranog vlasništva u biznisu. U ranim 60-im Irska je unilateralno smanjila izvozne takse i počela pregovore o ugovoru o slobodnoj trgovini s Velikom Britanijom, koji je zaključila 1965. Irska se pridružila Opštem ugovoru o trgovini i carinama (GATT, *General Agreement on Tariffs and Trade*) u 1967. Bivša SFRJ je, inače, postala stalni član GATT-a 1966, čime je obezbedila niz ekonomskih i carinskih pogodnosti i veću međunarodnu robnu razmenu.

A ŠTA SAD: Premijer Irske Brian Cowen i protesti protiv "sramotne rasprodaje" bankrotirane države

Još 1961. Irska je izrazila nameru da se pridruži tadašnjoj Evropskoj ekonomskoj zajednici, koju je formiralo šest država u prethodnoj deceniji. Francuski veto je to odložio i irska aplikacija nije prošla. Irska, Danska i Velika Britanija priključile su se EEZ-u tek 1973.

INVESTICIJE I OBRAZOVANJE: Dok je Irska bila na čekanju, orijentacija ka otvorenijem tržištu unapredila je njene ekonomske performanse u odnosu na prethodnu deceniju. Tokom godina čekanja na ulaznicu u EEZ, uloga države u irskoj ekonomiji bila je povećana. Irska institucija za industrijski razvoj IDA, *The Industrial Development Authority*, formirana je 1970, a neke analize, uključujući i onu fondacije Heritidž, kažu da je igrala centralnu ulogu u trasiranju puta ka uspehu. To je bila prva državna agencija u svetu koja je imala zadatak da uspostavi modernu proizvodnu bazu, da privuče velike strane investicije i da vodi kampanju u vezi s tim. I privukla je pre svega krupne američke kompanije koje su našle računicu u tome što u Irskoj postoji obilna radna snaga, što je to englesko govorno područje, što je radna snaga bila jeftina, pomogao je valjda i poneki od 36 miliona Amerikanaca irskog porekla, pogotovu što je postojalo oslobođanje od poreza na profit od izvoza, takoreći ofšor zona za Evropu (vidi tekst u okviru "IDA i multinacionalke").

Paralelno s tim gejirom stranih investicija, javna potrošnja je porasla sa 32 procenta GNP u 1960. na 42 procenta u 1973, posebno za socijalne službe i obrazovanje.

Organizacija za ekonomsku kooperaciju i razvoj (OECD) sponzorirala je uticajni izveštaj "Investicije u obrazovanje", koji je objavljen 1965, a u kome je sugerisano da je edukacija jedan od ključeva budućnosti irskog društva i ekonomije. Vladino ulaganje u obrazovanje dovelo je do brzog rasta obrazovnog nivoa mlade populacije.

Kada se Irska pridružila EEZ-u 1973, biznis u poletu je dobio pristup mnogo većem tržištu, povećan je asortiman robe koja se prodaje, smanjena zavisnost od Velike Britanije i počela je izvozna ekspanzija ka Evropi. Glavni izvozni partneri Irske 2009. godine su SAD (20,52 odsto), Belgija (17,78), Britanija (16,31), Nemačka (5,66), Francuska (5,56), Španija (4,19).

KRIZA OSAMDESETIH: Irsku 70-ih prošlog veka pored privlačenja stranog kapitala karakterisala je i brza ekspanzija javne (državne) potrošnje: socijalno blagostanje, zdravstvo i obrazovanje, stanogradnja, telekomunikacije i

druga infrastruktura, kao i administrativne službe. Zaposlenost u javnom sektoru činila je trećinu ukupne zaposlenosti do 1980, delimično i zbog toga što su otvarana radna mesta i da bi se ublažila rastuća nezaposlenost koja je iznosila 9 procenata 1977. Inflaciju koja se u Irskoj kretala oko 13,6 procenata godišnje od 1971. do 1980, izazvali su i međunarodni faktori kao što je naftna kriza ali i domaća tražnja i ekspanziona fiskalna politika.

Deficiti budžeta i veliko javno zaduživanje stvorili su bazu za erupciju irske krize 80-ih, koja je izazvala nezadovoljstvo. Pozitivni momentum posle ulaska u EEZ je bledeo.

Javne finansije su pogoršavane, vratila se visoka nezaposlenost (stopa od 15 procenata 1985). Industrijski razvoj u Irskoj sedamdesetih nije smanjio nezaposlenost zato što mnoge domaće firme nisu mogle da izdrže konkurenciju multinacionalki i propale su, a broj radnih mesta koja su otvorena uz pomoć stranih investicija nije bio dovoljan da zaposli rastuću radničku klasu i one koji su izgubili posao zbog propasti starih domaćih firmi.

U toj krizi opet je pojačana emigracija Iraca. Oko 200.000 ljudi napustilo je Irsku od 1981. do 1990. Čitave generacije mladih stručnjaka su odmah po diplomiranju napuštale zemlju. Bio je to razočaravajući odliv "humanog kapitala", nešto suprotno od cilja za koji su politike u prethodne tri decenije bile dizajnirane. Osamdesete godine su više mirisale na "mračne" pedesete nego na optimizam u dve decenije između.

Brojni spoljni i unutrašnji faktori izazvali su to usporavanje progressa i podrivanje samopouzdanja. Globalni uslovi su bili pogoršani posle naftnih šokova 70-ih. Između 1980. i 1986, vladina potrošnja je porasla sa 54 na 62 procenta GNP, a javni dug je povećan sa 87 na 120 procenata GNP, dok je godišnji deficit budžeta iznosio 10 procenata GNP. Trećina poreza je odlazila na servisiranje duga. Između 1981. i 1986. inflacija je iznosila 11 odsto.

Mada je IDA 80-ih nastavila da privlači strane kompanije, propast nekih investicija izazvala je rasprave o preispitivanju strategije. Neke analize su ukazivale da se previše pažnje poklanja stranim investicijama, a da su veze stranih kompanija s domaćom industrijom slabe. IDA se u to vreme okrenula domaćoj industriji, mada nije napuštala svoju modernizacijsku strategiju privlačeći kompanije koje se bave softverom, biotehnologijama, farmaceutikom.

Na osnovu konsenzusa političkih ►

POHLEPA: Bankarske spekulacije dovele su do urušavanja finansijskog sistema

Najveći svetski dužnici

zemlja	zaduženje (kao % GDP-a)	spoljni dug (USD)	GDP 2009 (USD)	dug po glavi stanovnika (USD)
Irska	1.305% GDP	2,25 triliona	172,5 milijardi	535.529
Velika Britanija	428,8% GDP	9,12 triliona	2,128 triliona	149.281
Švajcarska	378,6% GDP	1,191 triliona	314,7 milijardi	156.694
Holandija	369,6% GDP	2,44 triliona	660 milijardi	145.928
Belgija	326,7% GDP	1,253 triliona	383,4 milijardi	120.267
Danska	307,3% GDP	607,818 milijardi	197,8 milijardi	110.502
Švedska	269,7% GDP	893,86 milijardi	331,4 milijardi	98.664
Austrija	251,4% GDP	809,2 milijardi	321,8 milijardi	98.554
Francuska	244,3% GDP	5,23 triliona	2,09 triliona	79.982
Portugal	231,2% GDP	537,85 milijardi	232,6 milijardi	50.230
Hong Kong	224,7% GDP	678,29 milijardi	301,8 milijardi	96.142
Finska	215% GDP	383,7 milijardi	178,8 milijardi	73.082
Norveška	208,8% GDP	558,4 milijardi	267,4 milijardi	119.805
Španija	176,9% GDP	2,40 triliona	1,36 triliona	59.459
Nemačka	176,8% GDP	4,97 triliona	2,81 triliona	60.357
Grčka	167,2% GDP	557,4 milijardi	333,4 milijardi	51.916
Italija	141,3% GDP	2,456 triliona	1,74 triliona	42.267
Australija	121,9% GDP	1,037 triliona	851,1 milijardi	48.787
Mađarska	120,6% GDP	224,36 milijardi	186 milijardi	22.650
SAD	98,4% GDP	13,92 triliona	14,14 triliona	45.302

U spoljni dug na ovoj tabeli uračunat je pozajmljeni kapital plus kamate koje vlade, institucije, entiteti, korporacije i individue duguju poveriocima van sopstvene zemlje

Izvor CBS news

KAKO DO NOVCA:
Muzičar u Dublinu svira
tradicionalnu muziku

stranaka iz 1987. irska vlada je umesto pokretanja velikih kenzijskih javnih projekata podržavala tržište osnivanjem inkubacijskih i inovacijskih centara kao pokretača industrijske aktivnosti; jačala veze između naučno-istraživačkog sektora i industrije; unapređivala umreženje srodnih preduzeća, povećavala nivo obrazovanja – ali i investirala, pre svega u telekomunikacije, koje su ostale u državnom sektoru sve do kasnih 90-ih. Irska je tako izgradila jednu od najboljih digitalnih mreža u Evropi.

CENTRALNA ULOGA DRŽAVE: Irski model ipak se nije svodio samo na kresanje troškova, što vide neki naši ortodoksni Kelti, već je podrazumevao i vodeću ulogu države u ostvarenju optimalnih preduslova za razvoj izvozno orijentisane privrede. Obrazovni sistem je i pored kresanja bio u ekspanziji, osavremenjivao je obrazovanje poslovnih menadžera. Irska je postala jedan od najvećih izvoznika softverskih usluga i servisa na svetu. Zajednička poljoprivredna politika EEZ-a pogodovala je irskoj poljoprivredi zbog većeg tržišta i dobrih cena. Porastao je izvoz metala, posebno cinka. Povećan životni standard i dobra perspektiva ponovo su ohrabрили duh Iraca, koji su se u anketama pokazivali među najvećim entuzijastima u Evropi.

Irska država je sve u svemu u poslednjih 60 godina igrala važnu ulogu u provođenju jedne

promišljene strategije razvoja u kojoj su pojedinci, biznismeni, institucije i vlada imali istu ambiciju. Bila je to kombinacija senzibilnih politika i pragmatizma: otvorenost prema svetskim tržištima, niski porezi, smanjenje javnih troškova i ukupnog poreskog opterećenja; i investicije u obrazovanje, ravnoteža u socijalnoj sferi...

U antikriznoj strategiji irske vlade iz 1987. neoliberalna strategija kombinovana je s trojnim sporazumima poslodavaca, sindikata i vlade, kojima je trebalo osigurati umerenost u zahtevima radnika za plate. Bilo je napeto oko sprovođenja u život takvih sporazuma, posebno među zaposlenima u javnom sektoru, jer je ispoljavano nezadovoljstvo zbog zahteva za skromnošću u platama dok su istovremeno plate dobro obrazovanih stručnjaka u privatnom sektoru silno porasle, i dok su razlike u zaradama u Irskoj bile bliže američkim (1:40) nego evropskim (1:10).

USPON: Zbog repatrijacije profita, bonusa i honorara (*royalty payments*) od strane multinacionalnih firmi, u Irskoj je GDP (po našem BDP, bruto društveni proizvod) znatno veći od GNP (BNP, bruto nacionalnog prihoda, koji uključuje cene robe i usluga proizvedenih u zemlji i sve dohotke domaćih lica ostvarene ekonomskim aktivnostima u zemlji i inostranstvu).

Od 1987. do 1990. tekuća potrošnja države

pala je sa 55 na samo oko 41 odsto GNP, a u sledećih pet godina na oko 34 odsto. Težilo se manjoj vladi, kresani su brojni programi i zatvorene brojne vladine agencije, smanjeni izdaci za zdravstvo, za obrazovanje, za puteve i izgradnju javnih stanova, za poljoprivredu i za vojsku.

Ti koraci su oštro kritikovani posebno kada su pogađali zdravstvene i socijalne službe, ali dubina budžetske krize diktirala je tempo “kresanja”, što su liberali slavili.

To nije mnogo bolelo, jer je Irska, jedna od najsiromašnijih zemalja u Zapadnoj Evropi, sa opadajućom populacijom, lošim životnim standardom, ubrzano postajala jedna od najuspešnijih, sa GDP po glavi stanovnika odmah iza Luksemburga, čak za trećinu višem od proseka za EU. Najveći uspeh irske ekonomije bilo je kreiranje novih radnih mesta – od 1990. do 2005. zaposlenost je skočila sa 1,1 na 1,9 miliona, a stopa nezaposlenosti od 4,4 procenta, što je bilo upola manje od EU proseka u to vreme.

Izgledalo je i da se ostvaruje dugoročni cilj svih irskih politika, stanovništvo Irske se uvećalo za skoro 15 procenata od 1996. do 2005, a Irska je od zemlje emigracije postala zemlja imigracije, oko 420.000 stranih radnika došlo je iz 10 novih članica EU, a među njima oko 150.000 Poljaka. Mada najveći broj emigranata planira da se vrati jednog dana, većina starih irskih emigranata se nikada nije vratila, ali deo ljudi koji su otišli 80-ih vratio se 90-ih, ohrabren od strane irske vlade. Smatra se da je Irska proteklih godina imala koristi od njihovog iskustva napolju.

SUNOVROT: Kako je onda *keltski tigar* bankrotirao? Pol Krugman piše u “Njujork tajmsu” da se Ircima to desilo zato što su, kao i Amerikanci, sa obe noge skočili u hrabri novi svet nadgledanog globalnog tržišta. Posebno “slobodan” bio je irski bankarski sektor, koji je nadevao balon stambenih kredita. Onda je balon pukao. Irska je bila u mini-krizi 2002. godine, verovatno zbog američke krize *e-kompanija*, ta kriza je sanirana uz izvesne napetosti između neoliberalne i neokorporativne komponente u vladinoj strategiji. Međutim, talasu svetske ekonomske krize 2008–2010. bio je razorniji: GDP je pao za tri odsto u 2008, osam odsto u 2009, a 10 odsto u 2010. Novac je postao skuplji, zbog kursnih igara irska roba je teže prolazila na evropskom tržištu, Irska je zapala u recesiju s ozbiljnim usporavanjem tržišta nekretnina. Cene kuća koje su u Irskoj do 2007. rasle brže nego u drugim razvijenim zemljama,

pale su za 50 odsto, što je mnoge ljude dovelo u situaciju da duguju više nego što vredi njihova imovina. Banke su onda davale kredite za otplatu kredita i spirala je išla nizbrdo.

U Irskoj postoji 60 kreditnih institucija, a bankarskim sistemom dominira takozvana "velika četvorka" – *AIB Bank, Bank of Ireland, Ulster Bank i National Irish Bank*. Irska vlada je izdvojila velike pare u pokušaju da vrati poverenje u bankarski sistem i prihvatila je da bude garant kredita i depozita, rekapitalizovala bankarski sistem i ustanovila nacionalnu agenciju za upravljanje imovinom (*The National Asset Management Agency*), čija skraćena NAMA podseća na naziv naših posleratnih robnih kuća "Narodni magazin". Ona može da preuzme zajmove za imovinu i razvoj. Sada neki od dužnika gledaju svoje kuće i kažu da će to uzeti NAMA.

Kombinacija deficita i bankarskih gubitaka pojačala je sumnje u irsku dugoročnu solventnost. Dok se u medijima spekulisalo da će sledeći slučaj biti Portugal, i da li će od evropskog pojasa za spasavanje vrednog 750 milijardi evra nešto ostati i za Španiju, beleže se i izjave evropskih političara da nije u pitanju

Migracija

Irska je iskusila velike padove populacije u vreme gladi zbog velikog mraza 1740–1741, kada se stanovništvo prepolovilo; zatim tokom velike gladi 1845. (Irci kažu Gorta mor), zvane još i krompirska glad, kada je milion ljudi emigriralo, a milion umrlo, kao i velike talase emigracije tokom ekonomskih kriza 30-ih, 50-ih i 80-ih prošlog veka. Posle sticanja irske nezavisnosti 1922, stanovništvo od samo 3 miliona opadalo je pomalo svake godine sve do 1950-ih, kada je 400.000 ljudi (sedmi na populacije) emigriralo za samo jednu deceniju.

samo sudbina Irske, već i evro-zone.

Evropski faktori nisu imali izbor do da Irskoj ponude izdašnu pomoć, a irskoj vladi nije preostalo ništa do da pomoć prihvati, uz obavezu štednje – pristala je da budžetski deficit, koji sada iznosi oko 12 odsto GDP, smanji na tri odsto do 2014. Ona je, inače, počela da kreše budžet još 2009, kada je smanjila plate u javnom sektoru.

Premijer Brajan Kauen najavio je da će izaći na nove izbore čim u decembru prođe budžet za 2011. Ta vlada je u pregovorima o pomoći vrednoj desetine milijardi evra sa Evropskom bankom i MMF-om naglašavala da mora štiti nacionalni suverenitet. Odras tog motiva viđen je kod Iraca možda i kad su rekli "ne" na referendumu 12. juna 2008. o evropskom Lisabonskom ugovoru, potpisanom 13. decembra 2007, mada su šesnaest meseci posle toga, na ponovljenom referendumu 2. oktobra 2009. ipak rekli "da".

Irska bojazan da će izgubiti samostalnost u vođenju sopstvene ekonomije verovatno se odnosi na jedan od ključeva irskog ekonomskog rasta, niski korporacijski porez od 12,5 odsto (10 odsto za izvesne proizvodne kompanije). Nemci i Francuzi pritiskaju Irsku da poveća poreze, kažu da ona sa ovako niskim porezima ne trguje fer. Prekomorske kompanije locirane u Irskoj, međutim, prete da bi se u tom slučaju povukle iz Irske, a i već je uočeno da se neke od njih sele u Poljsku zbog toga što u Irskoj radna snaga nije ni izdaleka više tako jeftina kao što je bila kad su one tamo došle. ◀

Milan Milošević

ПРОМОЦИЈА
30. новембар у 19,30
 Задужбина Илије М. Коларца
 Београд

ЗАВОД ЗА УЧБЕНИКЕ
Кућа знања

Драгољуб Мићуновић
ИСТОРИЈА ДРУШТВЕНИХ ТЕОРИЈА

Двотомна књига професора Драгољуба Мићуновића **Историја друштвених теорија** је на нашем језику најстудиознији и најпотпунији увид у историјски развој теорија о друштву. Изузетни широка филозофска, социолошка и политиколошка ерудисија омогућила је аутору да понуди дело које далеко превазилази домете квалитетних уџбеника и представља шtivo које покрива интересовања широког круга читалаца, од професорског и студентског дела академске заједнице до најшире јавности. Писана је бриљантним стилем који на убедљив, јасан и релативно једноставан начин приказује најдубље и најсложеније идеје и теорије из богате ризнице историје мисли о друштву од античког доба до нашег времена. Неоптерећена детаљима, књига не пропушта да истакне и поентира највредније идеје како најзначајнијих теоријских школа и праваца, тако и скоро свих најважнијих појединачних доприноса читаве псејде класичних и модерних мислалаца о друштву.

846,72 дин.

1.200,10 дин.

www.zavod.co.rs e-mail: prodaja@zavod.co.rs

БЕОГРАД Обилићев венац 5 тел. 011/2638-405	Косовска 45 тел. 011/3227-088	Краља Милана 19 тел. 011/3235-409	Вукасовићева 50 тел. 011/3594-835
НОВИ САД Сремска 7 тел. 021/662-4433	Матице српске 1 тел. 021/417-625	НИШ Трг краља Александра 3 тел. 018/511-428	КОСОВСКА МИТРОВИЦА Владе Петковића 1 тел. 028/425-111

Posle samita NATO-a u Lisabonu

Balkanska agenda

Za zemlje Zapadnog Balkana zaključak bi mogao glasiti da će NATO u predstojećim godinama posvetiti pažnju širenju i dovršenju misije na ovom prostoru

Upravo završeni samit Severnoatlantskog pakta u Lisabonu imao je za cilj da pokaže da je ovaj vojnopolitički savez i u svojoj šezdeset prvoj godini zadržao vitalnost i da je spreman da odgovori na bezbednosne izazove XXI veka. Vašington može biti zadovoljan pošto su u Lisabonu ispunjena sva američka očekivanja. Usvojen je novi strateški koncept na osnovu dokumenta "NATO 2020" koji je pripremila grupa stručnjaka sa Medlin Olbrajt na čelu, učvršćene su savezničke veze, nastavljen je rad na izgradnji odbrambenog raketnog štita, a prisustvo ruskog predsednika Dmitrija Medvedeva pokazalo je da se dijalog između NATO-a i Rusije nastavlja i da operacija NATO-a u Avganistanu i dalje može da računa na ruske baze u Srednjoj Aziji.

Uprkos tome što u ovom trenutku ne postoje direktne vojne pretnje bezbednosti članicama NATO-a, ovaj vojni savez je svoju svrhu potražio u odgovoru na izazove koje donosi globalizacija, poput ugrožavanja pomorskih komunikacija od kojih zavisi snabdevanje razvijenih zapadnih društava naftom i drugim strateškim sirovinama ili napada na njihove osetljive kompjuterske sisteme. Iako ovi izazovi ne zahtevaju odgovor nuklearnim snagama, u Lisabonu je još jednom ukazano na značaj nuklearnog naoružanja, pre svega američkog, za odvrćanje hipotetičkog agresora. Jačajući veze između SAD i Evrope kao i između Severnoatlantskog pakta i Evropske unije, planirajući dalje širenje i razvijajući odnose sa Rusijom, mediteranskim zemljama i drugim partnerima, NATO je na Lisabonskom samitu još jednom pokazao nameru da izraste u najmoćniju vojnu silu na svetu čija će baza ostati u Evropi.

DILEME: Uprkos slavljeničkoj atmosferi, neke dileme su ipak ostale. Među današnjim članicama izdvajaju se tri grupe zemalja koje različito vide budućnost ovog vojnopolitičkog saveza. Prvu čine SAD i Velika Britanija koje smatraju da bi NATO trebalo da nastavi da se širi i pokriva sve veći deo sveta odgovarajući, praktično, na sve moguće krize. Nove članice iz Istočne Evrope u tome ih, uglavnom, podržavaju, jer u daljem jačanju NATO-a vide garanciju bezbednosti naspram Rusije. Većina zapadnoevropskih članica je, ipak, mišljenja da bi NATO trebalo da ostane privržen svojoj izvornoj misiji odbrane Severnoatlantskog regiona i ne vide razloga za njegovu globalnu ulogu koja podrazumeva velike izdatke za naoružanje i misije van Evrope koje su se i u Iraku i u Avganistanu pokazale kao problematične. Vodeće članice EU, Nemačka i Francuska, pri tom ne vide ni razlog za dalje nadmetanje sa Rusijom, koja postaje sve važniji trgovinski partner i izvor nafte i gasa na kojima počiva njihova privreda.

Sa svoje strane, Rusija ostaje protivnik svakog širenja NATO-a iako ne propušta nijednu priliku za dijalog i razvoj odnosa sa ovom vojnopolitičkom organizacijom. Američki predsednik Barak Obama i ruski predsednik Dmitrij Medvedev do sada su načinili niz krupnih koraka na unapređenju odnosa Moskve i Vašingtona, ali je senku na njihove odnose bacila nedavna pobeda republikanaca u SAD na dopunskim izborima za američki Kongres koji su odmah stavili do znanja da se protive ratifikaciji sporazuma o ograničavanju strateškog naoružanja. Odmeravanje snaga dve velike sile tokom prethodnih godina završilo se nerešeno: uprkos protivljenju Rusije, SAD i većina njihovih saveznika u NATO-u priznalo je jednostrano proglašenu nezavisnost Kosova, ali su rat na Kavkazu i nezavisnost Južne Osetije i Abhazije jasno pokazali granicu do koje je Rusija spremna da toleriše širenje NATO-a. Namera NATO-a da se proširi na Gruziju i Ukrajinu za sada su zaustavili čvrst stav Moskve prema Gruziji i političke promene u Ukrajini, gde je posle nedavnih izbora splasnulo raspoloženje za ulazak u NATO.

NOVA MISIJA: To je, verovatno, bio povod da NATO na samitu u Lisabonu svoju pažnju ponovo usmeri ka zemljama Zapadnog Balkana. Iz američkog ugla posmatrano, angažovanje NATO-a na Balkanu predstavlja nedvosmisleni potvrdu nove misije ove organizacije. Vojna intervencija na Kosovu 1999. godine smatra se primerom uspešne

Foto: REUTERS

out-of-area operacije NATO-a koja je ubrzala ulazak Albanije i Hrvatske i otvorila perspektivu njegovog daljeg širenja na Zapadom Balkanu očekivanim prijemom Makedonije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Kruna ovog procesa bio bi eventualni ulazak Srbije u NATO koji bi donio konačnu potvrdu ispravnosti njegove politike tokom prethodnih dvadesetak godina. Koliko je ovakav način razmišljanja prisutan u krugovima NATO-a nedavno je potvrdio bivši američki ambasador SAD u Srbiji Vilijem Montgomeri, kada je na predstavljanju svoje knjige u Beogradu izjavio da je ubedljiva vojna i politička pobjeda na Balkanu bila jedan od glavnih razloga što se administracija Džordža Buša mlađeg odvažila na vojnu intervenciju u Iraku.

Za zemlje Zapadnog Balkana zaključak bi mogao glasiti da će NATO u predstojećim godinama posvetiti pažnju širenju i dovršenju misije na ovom prostoru. U deklaraciji Lisabonskog samita zapisano je: "Pozdravljamo postignuti napredak Kosovskih bezbednosnih snaga pod nadzorom NATO-a i Policije Kosova. Imajući u vidu poboljšavanje bezbednosne situacije, KFOR se kreće u pravcu jedne manje brojčane snage koja će biti fleksibilnija i koja će sprečavati nered. Očekujemo da ovaj proces tranzicije, koji podrazumeva smanjenje trupa, traje onoliko koliko nam uslovi dozvoljavaju." Kao što se moglo i očekivati, NATO je pozdravio poboljšanje odnosa sa Srbijom i poručio

Piše: Predrag Simić

da je članstvo u NATO-u za nju otvoreno. Da poruka u Beogradu bude ispravno shvaćena pobrinuo se hrvatski predsednik Ivo Josipović koji je, prema zagrebačkom "Jutarnjem listu", u Lisabonu izjavio da je "Srbija dobrodošla u NATO" ističući da bi njeno članstvo doprinelo jačanju stabilnosti regiona. Prema istom izvoru, Zagreb "pomaže i podržava" ulazak u NATO i Bosne i Hercegovine i Makedonije.

NIJE NA DNEVNOM REDU: Uprkos stavu zvaničnog Beograda da "ova tema nije na dnevnom redu", o njoj se nesumnjivo razmišlja i u Vašingtonu i u Moskvi. Još pre šesnaest godina, u jeku rata u Bosni i Hercegovini, javnost u Srbiji uzbudila je izjava američkog predstavnika u Kontakt grupi, ambasadora Čarlsa Tomasa, da "Vašington želi da vidi Beograd u NATO-u", na koju je tadašnji ruski ambasador u Zagrebu Leonid Kerestedžijanc kratko odgovorio da "Moskva prihvata članstvo Beograda u EU ali ne i u NATO-u". Ne tako davno pažnju je privukla i izjava ruskog predstavnika u ovoj organizaciji, Dmitrija Rogozina, da bi u slučaju ulaska Srbije u NATO Rusija promenila svoju politiku prema Kosovu. Aktuelne nedoumice Moskve prema Srbiji nedavno je izrazila i redovni član ruske Akademije nauka, inostrani član Srpske akademije nauka i umetnosti i član Senata Republike Srpske Jelena Guskova rečima da "ako Beograd toliko uporno pravi ustupke na Kosovu, Sandžaku i Vojvodini, zbog čega mu je uopšte potrebna podrška Rusije".

Otuda i izjave zvaničnog Beograda ne deluju ubedljivo. Pritisnuta dubokom ekonomskom i političkom krizom Srbija ne može mnogo da očekuje od najavljenog dijaloga Beograda i Prištine bez snažne podrške sa Zapada. Štaviše, bez ove podrške Srbija bi mogla da se suoči i sa dezintegrativnim procesima i u njoj samoj i to će verovatno uticati i na raspoloženje javnosti i, naročito, političkih krugova za koje brzo približavanje i ulazak u EU sve više deluju kao slamka spasa usled krize na koju ni vlast ni opozicija nemaju ubedljive odgovore. Iako i evropska birokratija u Briselu integraciju vidi kao logičan "sledeći korak" koji bi potvrdio da je Unija, uprkos krizi kroz koju prolazi, sposobna za nastavak svoje politike, otpor javnosti u državama-članicama ne uliva mnogo nade zemljama Zapadnog Balkana. Zbog toga nije teško pretpostaviti da bi, kao i toliko puta do sada, snažna podrška SAD mogla da donese preokret i ubrza "balkansko širenje EU". Nije teško pretpostaviti da se upravo na to i računalo u Vašingtonu kada je zemljama Zapadnog Balkana iz Lisabona upućen do sada najotvoreniji poziv da se priključe NATO-u.

Autor je profesor na Fakultetu političkih nauka

Ratifikacija

Prošlog četvrtka parlament Austrije je jednoglasno ratifikovao Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Srbijom. Mogle su se čuti sve same reči pohvale i vizije svetle evropske budućnosti Srbije

Šampanjac je na ledu, naručene su viršle sa senfom i zemičke. Sve je spremno za skromnu svečanost u jednoj dvorani parlamenta Austrije pošto Narodna skupština ratifikuje Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Srbijom. Zna se da je velika većina poslanika za, ali ne i da li će odluka biti jednoglasna, kaže poslanik socijalista Johan Majer u ulozi ljubaznog domaćina. Prisutni gosti su ambasador Republike Srbije u Beču Milovan Božinović, nekolicina uspešnih poslovnih ljudi sa srpskim korenima predvođeni predsednikom Austrijsko-srpskog privrednog foruma advokatom Radivojem Petrikićem i nekoliko novinara, svi pozvani da prisustvuju ratifikaciji SSP-a u parlamentu.

Odvode nas na galeriju. Tačka dnevnog reda – “Ratifikacija SSP-a sa Srbijom” kasni, jer se u okviru rasprave o spoljnopoličkom izveštaju u sali žučno i glasno diskutuje o Turskoj. Poslanik do samih granica prihvatljivosti desnog Saveza za budućnost Austrije peni za govornicom i šalje turskog ambasadora u Beču kući, i to Orijent ekspresom. Njegov pravednički bes izazvala je kritika ambasadora Turske na račun integracione politike Austrije, te izjava da su Turci u Austriji saterani uza zid. Tumačica za gluvo neme iza govornice užurbano maše rukama ne bi li jezikom znakova pratila ljutiti govor. Poslanik reži na “tolerantne romantičare”, pa se govori o “opsadi Turaka”, da bi se prešlo na pravo na samoopredeljenje Južnog Tirola koji je “90 godina” otrgnut od matice, a čija je autonomija u okviru Italije “samo prelazno rešenje”, jer, pobogu, tamo žive Austrijanci. Živeo Južni Tirol, živeo Tirol, uzvikuje desničarski poslanik, dovodeći u pitanje teritorijalni suverenitet susedne Italije. Dok njegovi partijski drugovi burno aplaudiraju, kolege poslanici iz ostalih partija ga gledaju ravnodušno, baš kao kada kod nas gledaju na još po nekog radikala koji spomene Karlovac, Karlobag i Viroviticu. Čitava halabuka o ugroženosti jedne dolaskom druge nacije i teritorijama koje treba vratiti, makar je izazivala manjina, za gosta sa Balkana u parlamentu jedne zemlje članice Evropske unije deluje nekako rezignirajuće.

Konačno na red dolazi Srbija. Posle razdražljive atmosfere nastaje prava nirvana. Jedan za drugim ređaju se govornici, socijalisti, narodnjaci i desniji od demohrišćana. Sve same reči hvale, odobravanja i podrške srpskom putu ka punoj integraciji u EU. Zahvaljuje se njegovoj ekselenciji ambasadoru Srbije što je došao da prisustvuje sednici. Sve u istom tonu govore sadašnji ministar spoljnih poslova Mihael Špindeleger, bivša ministarka spoljnih poslova Ursula Plasnik, kao i bivši kancelar i ministar spoljnih poslova Wolfgang Šisel. Gosti srpski na galeriji zadovoljno se smeškaju, prosto im je milo. Za razliku od Turaka, oko kojih se koplja lome, Srbi su očigledno jednoglasno dobrodošli i dobro prihvaćeni u Austriji, a Beograd naglašeno važan privredni i svaki drugi partner Beča, Austrija je pojedinačno i najveći investitor u Srbiji. Ogroman je pomak u odnosu na devedesete godine,

kada su početkom i usred jugoslovenskih ratova u Austriji Srbi bili žigosani kao zlikovci na Balkanu.

Hvale u bečkom parlamentu predsednika Borisa Tadića kako Srbiju vodi evropskim putem, kako je doprineo da se o Kosovu u Srbiji više ne raspravlja tako emocionalno, da Srbija svoju rezoluciju o Kosovu pred Generalnom skupštinom Ujedinjenih nacija usaglasila sa EU. Izražava se žaljenje što je SSP bio na ledu zbog nezavršenih haških poslova, i nada da će se sada Srbija užurbanim tempom približavati Briselu. Naravno da se spominju Mladić i Hadžić i nužnost njihovog hapšenja i izručenja. Plasnikova podseća da je potpisivanje SSP-a 2008. doprinelo izbornoj pobjedi proevropskih snaga predvođenih Borisom Tadićem, te koliko su važni gestovi pomirenja u regionu, kao kada je Tadić posetio Vukovar. A šef Slobodarske partije, druge desničarske opcije, Hans Kristijan Štrahe kaže da je Kosovo Srbija, da su Albanci uništili i zapalili više od 130 pravoslavnih crkava na Kosovu, poziva se na Rezoluciju 1244 i traži da EU sada pritiska malo Prištinu, a ne Beograd, te da je Srbija, za razliku od Turske, oduvek deo Evrope, ali često ostavljena na cedilu. Za svakog ponešto. Pošto nije bilo primedbi ni komentara na poplavu hvalospeva Srbiji, svi u sali prisutni poslanici su ustali – tako se glasa – te je SSP jednoglasno ratifikovan.

Gosti iz Srbije i austrijski Srbi i neki poslanici potom su otišli u dvoranu u kojoj su ih čekali šampanjac i hrskave viršle. Svratile su i predsednica parlamenta Barbara Pramer i Ursula Plasnik. Nazdravljeno je svetloj evropskoj budućnosti Srbije, za koju se Austrija, kako kažu domaćini, svesrdno zalaže.

ANDREJ IVANJI

Ovaj članak je napravljen uz podršku Evropske unije. Sadržaj ovog dokumenta je isključivo odgovornost nedeljnika "Vreme" i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske Unije. Projekat ("Viline Života u porodici evropskih naroda") finansira Evropska unija kroz program Medijski fond u okviru evropskih integracija, kojim rukovodi Delegacija EU u Srbiji a realizuje BBC World Service Trust.

JUŽNOJ KOREJI ESKALACIJA NIJE U INTERESU: Automobili za izvoz

SEUL – PJONGJANG

Ekonomskih posledica neće biti

Time
Majkl Šuman

Kakve će posledice na krhku svetsku ekonomiju ostaviti iznenadno bombardovanje južnokorejskog ostrva od strane Severne Koreje? Razmena vatre počela je nekoliko dana nakon što je svet saznao da Severna Koreja poseduje novo, moderno postrojenje za obogaćivanje uranijuma koje će proširiti nuklearne kapacitete Pjongjanga.

Opasne igre Severnokorejaca odigravaju se u vreme užasne nervoze na globalnom tržištu zbog Irske. Analitičari su već počeli da predviđaju da će zbog postupaka Severne Koreje investitori biti primorani da povlače rizične kontrapoteze, koji bi mogli da dovedu do jačanja dolara (koji se još doživljava kao "siguran raj") i slabljenja valuta i akcija širom sveta. Sve što podriva glavnog pokretača svetskog ekonomskog rasta, Aziju, moglo bi da se ispusti kao veliki, veliki problem u borbi protiv recesije. Međutim, ne bih bio previše zabrinut za svetsku ekonomiju zbog tenzija na Korejskom poluostrvu. Samovolja i nepredvidivost Kim Džong Ila u upotrebi vatrenog oružja sa neizvesnim ishodom može malo da uzdrma tržište, ali nije verovatno da će, po mom mišljenju, to ostaviti neke negativne posledice.

Ili nam bar tako istorija govori. Ekonomija Južne Koreje imala je najbolje performanse

tokom prethodnih 50 godina, uvek praćene pretnjama iz Severne Koreje. U poslednje vreme rastuće tenzije dovele su do kratkotrajnog poremećaja na tržištu, ali ništa više. U martu je Severna Koreja potopila južnokorejski brod, ali nije nastala ni kratkoročna ni dugoročna šteta po ekonomiju Južne Koreje, a ni šireg istočnoazijskog regiona. Izgledi da će ekonomija Južne Koreje nastaviti da jača su veliki, i ne vidim kako bi Severna Koreja mogla da ih zaustavi. Isto važi i za ceo region Azije.

Ova analiza se zasniva na pretpostavci da razmena vatre između dve Koreje do koje je došlo danas (utorak), neće dovesti do potpunog rata. Ostaje da se vidi šta će se dešavati narednih dana, ali Seul nema nikakav interes da provokacije Severne Koreje pretvori u rat. Štaviše, Južna Koreja ima interes da obuzda namere Kima Il Džonga da uvuče ove dve zemlje u sukob upravo stoga što bi rat mogao ozbiljno da ugrozi ekonomski napredak. Obuzdavanje diktatora je sigurno frustrirajuće i zamorno za Seul, ali nije verovatno da će oni zbog današnjeg bombardovanja promeniti stav. Jedina prava žrtva u priči je Severna Koreja, koja održava svoju ekonomiju na nivou srednjeg veka.

VATIKAN

Moralna upotreba kondoma

The Guardian
Martin Pendergest

Zašto nisam iznenađen činjenicom da je papa Benedikt XVI odustao od predašnjeg tvrdog Vatikanskog protivljenja upotrebi kondoma u cilju prevencije side? Odgovor je možda to što je papa, povrh svega, teolog.

Isto koliko je njegovo pastoralno iskustvo ograničeno, toliko je njegova akademska moć velika. On je duboko svestan centralističkog pristupa "razvitku", kao ključnom principu katoličkog učenja. Taj pristup onemogućava katoličku hijerarhiju da danas zabrani nešto da bi kroz neko vreme upravo to učinili obaveznim, ali onemogućava i papu da daje dogmatske izjave poput "kao što su naši prečasn prethodnici uvek učili".

Ubrzo nakon što je izabran, papa Benedikt XVI je veoma delikatno preokrenuo "teologiju tela" Jovana Pavla II – postavio je principe "humanizacije" ispred principa "idealizacije" seksualnosti. Prilikom posete Africi 2009. godine, govorio je o "humanizaciji seksualnosti", što je u medijima posmatrano kroz prizmu tadašnjeg odbacivanja crkvene ideje o upotrebi kondoma u preventivne svrhe u borbi protiv side. Niko tada nije obraćao pažnju (ili nije razumeo) na širi teološki kontekst i refleksiju onoga što je papa govorio. Novinari su stalno spočitavali činjenicu da je papa Jovan Pavle II bio eksplicitno protiv kondoma, a malo ko je mogao da primeti da Benedikt XVI nikad nije izričito bio protiv i da je on bio prvi papa koji je otvoreno govorio o prevenciji side, upotrebljavajući čak kolokvijalnu italijansku reč za kondom. On je tada govorio o kondomu kao preventivnom sredstvu za sprečavanje ove bolesti, a ne kako metodi sprečavanja trudnoće.

Ali, da li papin stav o upotrebi kondoma u preventivne svrhe znači da je došlo do radikalne promene u politici Katoličke crkve prema prevenciji side? Ne bih rekao. Očigledno je da katoličke i druge agencije rade na razvoju svesti u prevenciji zaraze HIV virusom i programima podrške koji će dati malo oduška i mira onima koji se plaše da konzervativna Katolička crkva pokušava da podrije sveobuhvatnu strategiju u borbi sa sidom.

piše:
Zorica Janković

Povodom otvaranja Muzeja Narodnog pozorišta

U punom ornatu

Priča o Milici Babić, prvoj srpskoj školovanoj kostimografkinji, supruzi našeg jedinog nobelovca Ive Andrića

Mišarska ulica u Beogradu jedva da u dužinu ima dve stotine metara. Sredinom prošlog veka njeni žitelji živeli su u desetak kuća i nekoliko stambenih zgrada, tako da su se svi međusobno poznavali, a svakoga sa strane, ko je nekog od njih redovno pohodio, ostali su smatrali bar svojim poznanikom. Posebnu pažnju privukle su im sve češće posete predratnog diplomate i tada već poznatog književnika Ive Andrića udovici diplomate Nenada Jovanovića, kostimografkinji Narodnog pozorišta Milici Babić, koja je sa svojom majkom živela u zgradi sa brojem 10.

MILICA: Milica je, kao i Ivo, rođena u Bosni (Bosanski Šamac, 2. septembar 1909). Po završenoj maloj maturi 1925. otac Stevan, imućni trgovac, šalje je u Beč i upisuje u Školu primenjene umetnosti Austrijskog muzeja za umetnost i industriju (Österreichisches Museum für Kunst und Industrie). Pri kraju petogodišnjih studija specijalizuje se za pozorišni i modni kostim, da bi po dolasku u Beograd, kao prvi srpski školovani kostimograf, bila s početka 1931. godine postavljena za slikara kostima (kostimografa) Narodnog pozorišta. Ulazak u pozorište i rad u grupi s pozorišnim slikarima Jovanom Bijelićem, Stanislavom Beložanskim i ruskim emigrantima slikarima Vladimirom Zagorodnjukom i Vladimirom Žedrinskim omogućio joj je napredak u profesiji, pa je tri godine kasnije (1934) u osnovanoj Glumačkoj školi Narodnog pozorišta postala prvi predavač za predmet *Istorija kostima i perike*, u rasponu od antike do druge polovine XIX veka.

Godine 1933. udaje se za dve godine starijeg Nenada Jovanovića, novinara i prevodioca, sekretara Centralnog presbiroa (venčani kum im je bio predsednik kraljevske vlade Milan Sršić), a 1939. godine odlazi sa suprugom u Berlin gde je dobio posao u diplomatskoj službi kao ataše za štampu. Ali, od profesije se ne odvaja, jer obavlja posao modnog dopisnika "Politike". Nenad je po povratku u Beograd 1943. kao rodoljub bio uhapšen i sproveden u logor Dahau, gde je bio zatočen do kraja rata. Umro je 28. februara 1957.

OBNOVA: Odmah po oslobođenju Beograda, u euforiji pobeđe, i pozorište je krenulo s obnovom. Već u prvoj pozorišnoj sezoni održano je 11 premijera: četiri drame, pet opera i dva baleta. U opštoj nemaštini izrada kostima, posebno za standardni operski i baletski repertoar, bila je pravi podvig. Tako su veštim rukama Milice Babić od džakova izrađeni kostimi za prvu posleratnu operu *Evgenije Onjegin*, dok joj je padobranska svila bila glavni materijal za izradu kostima za balet *Polovecki logor* iz opere *Knez Igor*.

Svoju davnašnju želju da se kao dekorativni umetnik oprobava u

Na početku
radne karijere

Narodno
pozorište
u vreme
početka
Milicine
radne karijere

IMAM ČAST: Mira Stupica proglašava otvorenim Muzej Narodnog pozorišta, 23. novembar

Foto A. Andić

Skica za kostim u baletu *Ohridska legenda* Stevana Hristića, 1955.

autentičnom istorijskom kostimu Milica je ispunila 1946. godine u operi Petra Konjevića *Knez od Zete* (režija Jovan Konjević, scenografija Stanislav Beložanski), primenivši srednjovekovnu ornamentiku na većini kostima, a već sledeće godine, u baletu *Ohridska legenda* Stevana Hristića, izvorni narodni kostim transformiše u scenski. Sledili su kostimi za *Karmen* i *Borisa Godunova* (1948), da bi na gostovanju Opere u Zagrebu, Ljubljani, Rijeci i Puli (1950) bilo izvedeno pet dela koja je Milica Babić kostimski opremila: *Knez Igor*, *Aida*, *Faust*, *Ohridska legenda* i *Romeo i Julija*.

OPUS: Kao kostimograf Narodnog pozorišta u Beogradu Milica Babić je radila punih 30 godina, opremivši oko tri stotine premijera (pored kostima, bila je i kreator maske, vlasulje i šminke). Rediteljske zamisli sledila je s punim poverenjem (Stupičine, Gaveline, Klajnove, Plaovićeve, Sabljiceve) dok je u saradnji sa scenografima (najviše je radila sa Vladimirom Žedrinskim i Miomirom Denićem) ostvarivala jedinstven sklad scenske slike. U punom ornatu, na sceni nacionalnog teatra, uz Milićine kostime, izvedena su dela najvećih svetskih i naših dramskih klasika: Šekspira, Getea, Molijera, Bruknera, Sterije, Njegoša, Nušića, Đure Jakšića, kao i autora muzičko-scenskih dela Mocarta, Pučinića, Verdija, Štrausa, Vagnera, Ofenbaha, Smetane, Bizeta, Prokofjeva, Rimskog-Korsakova, ►

U PRATNJI SUPRUGA: Ispraćaj Ive Andrića u Stokholm na dodelu Nobelove nagrade 1961.

Gotovca, Konjevića, Logara, Hristića, Hercigonje, Baranovića, Rajičića. Poslednju kostimografiju, pred penzionisanje, izradila je 1961. za operu *Kockar* Sergeja Prokofjeva u režiji Mladena Sablijića.

STARI PRIJATELJ: “Ja ova-ko više ne mogu, ne mogu da budem sama. Ti znaš koliko sam volela Nenada, ali njega više nema”, poverila se Milica Babić svojoj prijateljici Heleni Jovanović posle sve učestalijih poseta starog prijatelja Ive Andrića. Godinu dana kasnije, 27. decembra 1958, venčali su se u opštini Stari grad, Ivan Andrić, književnik, rođen 10. oktobra 1892. u Travniku, od oca Antuna Andrića i majke Katarine, i Milica Babić, slikarka, rođena 2. septembra 1909. u Bosanskom Šamcu, od oca Stevana Babića i majke Zorke. Svedoci na venčanju bili su supružnici Aleksandar i Julijana Vučo. U matičnoj knjizi venčanih upisano je: državljanstvo – FNRJ, narodnost – srpska.

A sve je počelo dve decenije ranije, u predvečerje rata, kada su Ivo Andrić i Nenad Jovanović preuzeli diplomatsku dužnost u Berlinu. Stari i usamljenom momku, ambasadoru Andriću, sve je više prijalo

Za radnim stolom u Narodnom pozorištu

VEČNA KUĆA: Aleja zaslužnih građana na Novom groblju u Beogradu

društvo Nenada i Milice, zapravo Milice, pa je prijateljstvo vremenom prešlo u grešnu ljubav (voleti ženu svog dobrog prijatelja). Sam Andrić reći će kasnije kako već tada nije mogao bez Milice, ali je to osećanje, trudeći se da ne povredi Nenada, skrivao posebno od javnosti. I tako sve do Nenadove smrti.

Kao supruga Ive Andrića, Milica je poživela deset godina; brak je trajao duplo manje od zabranjene ljubavi.

Bila je i u Stokholmu decembra 1961. godine kada mu je Švedska akademija dodelila Nobelovu nagradu za književnost. Umrula je iznenada u pedeset devetoj godini, usled srčanog udara, 24. marta 1968. u kući za odmor u Herceg Novom, do poslednjeg momenta mirno razgovarajući sa svojim suprugom. Počiva na Novom groblju u Beogradu, nedaleko od mesta gde će sedam godina posle njene smrti biti položena urna Ive Andrića (umro 13. marta 1975).

MUZEJ: Na istaknutom mestu u novootvorenom Muzeju Narodnog pozorišta u Beogradu nalaze se kostimografske skice Milice Babić. ◀

Autorka je istoričar i kustos Istorijskog muzeja Srbije

Dvadeset

Albert Ajnštajn (1879–1955), teorija relativnosti
 Isak Njutn (1643–1727), klasična mehanika
 Čarls Darvin (1809–1882), teorija evolucije
 Luj Paster (1822–1895), teorija klica
 Adam Smit (1723–1790), ekonomska teorija
 Džejms Maksvel (1831–1879), teorija elektromagnetizma
 Andreas Vesalijus (1514–1564), anatomija čoveka
 Nikolaj Kopernik (1473–1543), heliocentrični sistem
 Dimitrij Mendeljejev (1834–1907), periodni sistem elemenata
 Nils Bor (1885–1962), model atoma

Galileo Galilej (1564–1642), fizički eksperiment
 Ludvig Bolcman (1844–1906), statistička fizika
 Johan Kepler (1571–1630), zakoni kretanja planeta
 Marija Kiri (1867–1934), radioaktivnost
 Nikola Tesla (1856–1943), naizmenična struja
 Sergej Koroljev (1907–1966), raketni motor
 Alan Tjuring (1912–1954), kompjuter
 Klod Šenon (1916–2001), teorija informacija
 Fransis Krik (1916–2004), struktura DNK
 Verner Hajzenberg (1901–1976), princip neodređenosti

S. B.

DOŠLJAK IZ SVEMIRA: Kometa McNaught, januar 2007.

Nebeska tela na Zemlji

Piše: Marija Vidić

Gledaj tamo na nebu!

Neka ptica!

Avion?

To je supermen!

Ovaj dijalog s početka crtanog filma *Supermen* bio je prva asocijacija za mnoge ljude srednje generacije koji su pažljivo slušali vesti u petak, 12. novembra uveče. Tada je objavljeno da su pomalo

uspaničeni građani u nekoliko mesta na jugu Srbije videli izuzetno sjajnu zvezdu padalicu koja je uz eksploziju i prasak proletela iznad njihovih glava i završila negde na teritoriji Kosova.

U jednom trenutku neki od tih građana su čak počeli da se pravdaju da "nisu ludi" i da je na nebu zaista nečega bilo.

Sve je ubrzo potvrđeno iz Astronomske opservatorije u Beogradu: te večeri u 19.27 časova, visok sjaj meteora i bučna eksplozija opaženi su u regionu Leskovca, Vranja, Bujanovca i Preševa. Opservatorija je na svojoj stanici na planini Vidojevici kod Prokuplja

KEJP JORK METEORIT

Kejp Jork meteorit nazvan je po mestu na Grenlandu na kom je otkriven. Ovo je jedan od najvećih meteora od gvožđa, a na tlo Zemlje pao je pre oko 10.000 godina. Pretpostavlja se da se tada dogodila meteorska kiša, a na zemlji je pronađeno osam delova, od kojih najveći teži 31 tonu.

VILAMET METEORIT

Vilamet meteorit je najveći pronađen u Sjedinjenim Američkim Državama i šesti najveći na svetu. Izložen je u Američkom muzeju nacionalne istorije. Težak je oko 15,5 tona. Oko 91 odsto meteorita čini gvožđe, a 7,62 odsto nikal. Njegove dimenzije su 3,05 x 1,98 x 1,3 metra.

HOBA METEORIT

Hoba meteorit pronađen u Namibiji, najveći je meteorit otkriven na Zemlji. Mada zbog velike mase i dimenzija (2,7 x 2,7 x 0,9 metara) nije pomeran s mesta gde je pronađen, niti mu je izmerena masa, procenjuje se da teži oko 60 tona. Pretpostavlja se da je na površini Zemlje već 80.000 godina.

KAMPO DEL KIELO

Kampo del Kielo je grupa meteorita pronađenih u Argentini, severozapadno od Buenos Ajresa, ukupne težine veće od 100 tona. Krateri koje su napravili pri padu pre oko 4000-5000 godina zauzimaju površinu od 3 x 20 kilometara, i ima ih najmanje 26. Najveći meteorit teži 37 tona.

Snimak bolida

Da su u Astronomskoj stanici Vidojevica kod Prokuplja bili izuzetno srećni kada su uspeali da naprave snimak meteora, govori podatak da je kamera kojom je napravljen veoma jasan snimak puštena u rad samo dve nedelje ranije. Inače, projekat izgradnje Astronomске stanice Vidojevica pokrenut je od strane Astronomске opservatorije Beograd, a finansiralo ga je Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj.

Ekipa Astronomске opservatorije u Beogradu, koju vodi dr Milan Bogosavljević, narednih dana analizirala je snimke "Kamere za celo nebo" ("All-sky camera"). "Ova kamera je nalik osetljivom CCD fotoaparatu, ali sa vrlo širokim vidnim poljem, koja automatski fotografiše celo vidljivo nebo svaki minut, 24 časa dnevno", objašnjavaju u Opservatoriji.

Kamera se nalazi na krovu upravne zgrade stanice, i na snimku se, osim celog vidljivog neba po obodu, vide i krov, odžak upravne zgrade i vrhovi drveća. Na prvom snimku koji je kamera napravila oko 19.26 časova, minut pre prolaska meteora, vide se Mesec i mnogobrojne zvezde. Na sledećem snimku napravljenom u 19.27 časova je detektovan meteor, koji je znatno sjajniji od meseca.

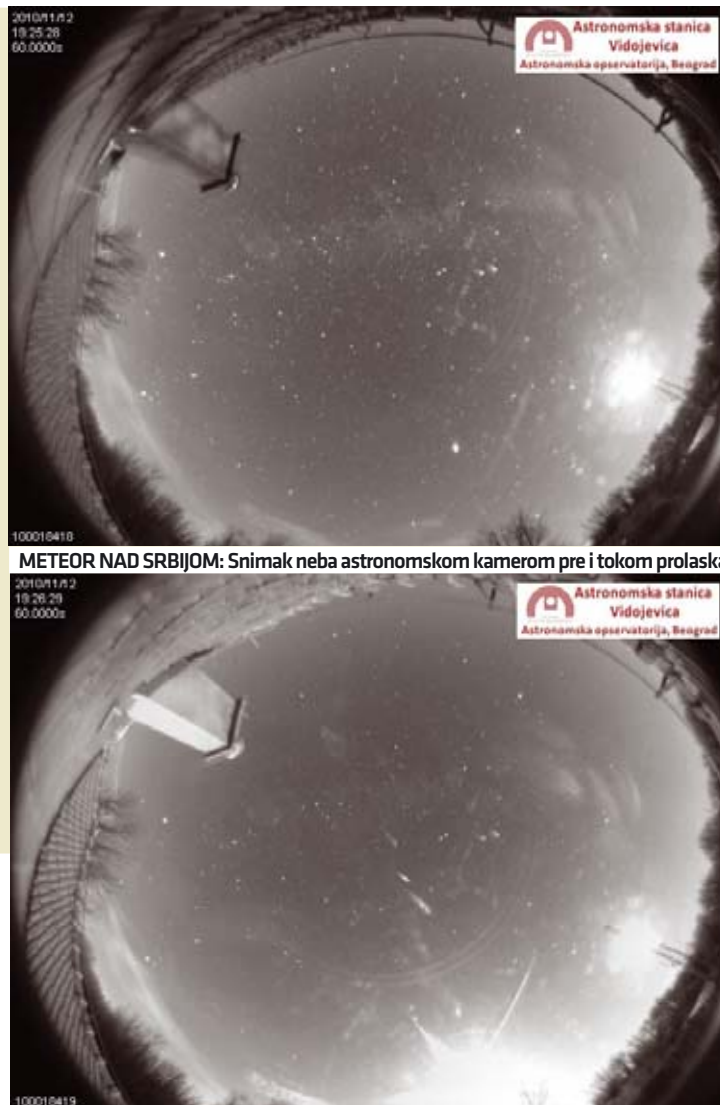
Na Vidojevici se, inače, privodi kraju izgradnja teleskopa sa ogledalom od 60 cm, a započet je i međunarodni projekat izgradnje velikog teleskopa klase 1,5 metara. Ovaj teleskop će, kako kažu u Opservatoriji, biti najmoderniji instrument te vrste na Balkanu.

uspela da napravi snimak meteora koji se te večeri kretao visoko u atmosferi u pravcu južno od Prokuplja, a jugozapadno od Leskovca i Vranja. Gde je tačno pao – ne zna se, ali je moguće da ćemo uskoro i saznati jer će se za mestom pada tragati. Ovaj događaj zaista je zanimljiv za građane, a posebno za astronome jer, prema nekim podacima, zabeleženo je da je na tlo Srbije bolid pao svega četiri puta. Prethodni put to je bilo 1919. kod Čačka, a ranije su meteoriti pronađeni 1877. godine kod Sokobanje i 1889. na planini Jelici.

Ovakav meteor – koji ima izuzetan sjaj i ponekad ostavlja trag na nebu koji može ostati vidljiv i po nekoliko minuta – astronomi nazivaju bolid, ili vatrena lopta. Meteori su, inače, obično vidljivi kada stignu na oko 100 kilometara iznad Zemlje, odnosno tada za nas imaju maksimalan sjaj, a kako navode u Opservatoriji, bolidi koji eksplodiraju "silaze" i do 40 kilometara od nas. U atmosferi Zemlje kreću se brzinom od 11 do 72 kilometra u sekundi. "Naš" bolid, osim eksplozije, pratio je i potres koji je, kako su objasnili u Astronomskoj

ČIKLUB

Čiklub krater, jedan od najvećih na svetu, star je 65 miliona godina, i nastao je kada je na to mesto pao ogroman meteorit, napravio rupe prečnika 180 kilometara, i kako mnogi naučnici smatraju, izazvao masovno izumiranje dinosaurus. Bolid koji je tu udario bio je prečnika najmanje deset kilometara.

METEOR NAD SRBIJOM: Snimak neba astronomskom kamerom pre i tokom prolaska

Meteori i meteoriti

Meteor je samo naziv za svetlosnu pojavu na nebu, dok su meteoriti nešto konkretno, ono što je palo dole – mali astronomski objekti koji su završili na Zemlji, a pronađeni su i na Mesecu i Marsu. Do sada je u najrazličitijim delovima naše planete pronađeno na hiljade meteorita, a prema ovogodišnjim podacima, reč je o više od 38.000 njih. S obzirom na toliki broj i učestalost, ne čudi što nisu padali samo u pustinje i na planine već su udarali i u ljude i životinje. U novijoj istoriji zabeleženo je da je 30. novembra 1954. u američkoj državi Alabama takozvani Hodžis meteorit, težak četiri kilograma, proleteo kroz krov kuće i upao u dnevnu sobu Ane Hodžis gde je udario najpre u radio aparat, pa onda u nju i povredio je. Osim samih meteorita, dokazi o njihovom padu na zemlju su i krateri koje su pravili pri udaru. Na primer, u Južnoj Australiji pronađen

je krater prečnika 90 kilometara, a još veći, prečnika 180 kilometara otkriven je na obali Jukatana. Još jedan od 100 kilometara nalazi se u Kvebeku. Ubedljivo najveći, Vredeford krater, nalazi se u Južnoj Africi i prečnika je 300 kilometara. Meteorit koji je pao na to mesto bio je širine, kako se pretpostavlja, oko deset kilometara.

Apofis

Prema brojnim informacijama koje kruže internetom, 2012. godine u decembru u Zemlju će udariti meteor Apofis i konačno će doći do kraja sveta. U stvarnosti, 99942 Apofis je asteroid koji bi trebalo da prođe blizu Zemlje 2029. godine. Kako su to u NASA objasnili, "naša planeta se lepo snalazila više od četiri milijarde godina, i kredibilni naučnici širom sveta utvrdili su da joj ne preti nikakva opasnost ni 2012". Prvobitna ispitivanja u 2004. godini zapravo su pokazala da postoji mogućnost, i to veoma mala, da 2012. Apofis udari u Zemlju, ali kasnijim, preciznijim ispitivanjima,

utvrđeno je da u to vreme neće biti ni blizu nas. Takođe, verovatnoća da on prilikom kasnijih prolaza ima nekakav uticaj na planetu gotovo ne postoji. Inače, pretpostavlja se da je Apofis prečnika oko 270 metara.

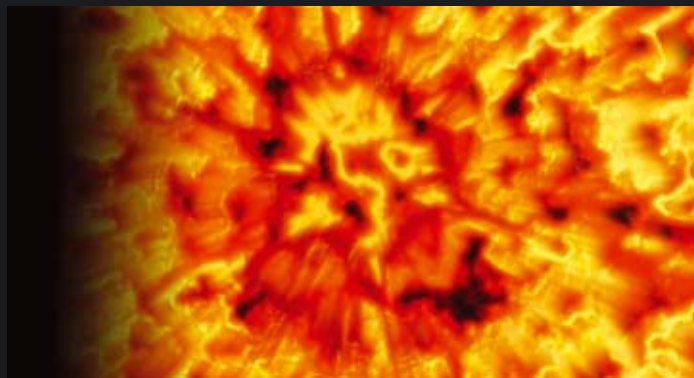
opservatoriji, najverovatnije posledica udarnog talasa tokom raspadanja meteora pri velikoj brzini u atmosferi. Ovakvi bolidi se veoma retko pojavljuju, a još ređe završavaju na Zemljinom tlu jer obično usled velike brzine sagore i raspadnu se. Zbog toga bi bilo veoma interesantno ukoliko bi njegovi ostaci bili pronađeni. U potrazi će moći da pomognu i zainteresovani građani, kojima je preporučeno da sačekaju sledeće obaveštenje Astronomske opservatorije u kom će biti preciznije definisana putanja bolida i moguće mesto pada. Neki navode

da je prečnik bolida manji od metra, s obzirom na jačinu potresa, i da je moguće da je na zemlji napravio znatno veći krater. Ipak, postoji i mogućnost da je meteor eksplodirao u vazduhu i da na Zemlji nema krupnih ostataka, već samo sitnih fragmenata koje je teško otkriti. Takođe, u Opservatoriji navode da postoji verovatnoća da je meteor preleteo teritoriju Srbije i završio u Makedoniji.

Osim brojnih očevidaca i snimka iz Opservatorije, postoji još jedan vrlo konkretan dokaz da je zaista bila reč o bolidu. Kako je saopšteno iz Opservatorije, po zasebnoj analizi Igora Smolića, saradnika Astronomske opservatorije i

Petničke meteorske grupe (PMG), blesak meteora je bio toliko jak da je čak registrovan odraz njegove svetlosti na oblacima iznad Zemuna i Beograda. "PMG poseduje specijalnu video kameru za snimanje meteora koja vrši automatska video snimanja svake noći. Ova kamera je postavljena na Institutu za fiziku Beograd, koji se nalazi u Zemunu. Ona nije detektovala sam meteor, već kratkotrajno ali snažno povećanje sjaja visokih oblaka, kao odraz bleska meteora sa velike visine u atmosferi. Blesak na oblacima je registrovan tačno u 19 časova 27 minuta i 15 sekundi, u isto vreme kada je napravljen i snimak meteora sa Vidojevice", navodi se u saopštenju.

Gde je taj Veliki prasak?

U CERN-u, kod Ženeve, najzad su izveli onaj eksperiment sa malim "Velikim praskom". Na dan 7. novembra, na dubini od 100 metara u tlu ispod Ženevskog jezera, čovek je posle punih 20 godina priprema i izgradnje najveće akceleratorne instalacije, na trenutak stvorio uslove nalik na one koji su vladali pri nastanku univerzuma.

I nisu nastale ni crne rupe. Ni paralelni univerzumi. Niti je iščezla galaksija u kojoj živimo. Nisu čak uletele ni patke koje plivaju, poleću i zaranjaju na Ženevskom jezeru, na obali kod statue Žan-Žaka Rusoa u sedećem položaju. Samo su se unutar jedne mašine sudarila dva snopa stravično ubrzanih jona i u tom sudaru, na tren stvorila temperaturu koja je milion puta veća nego ona u centru Sunca. Kao što je "Vreme" pisalo mnogo puta, akcelerator LHC, odnosno Veliki hadronski sudarač, čini 27 kilometara kružnog podzemnog tunela u kome se ubrzavaju snopovi čestica pomoću 9300 superprovodnih magneta (koji rade na temperaturi od -273°C).

Čestice koje su milijardu puta manje od ljudske dlake, u akceleratoru se ubrzavaju do energija od čak 7 TeV, što je u našem makroskopskom svetu uporedivo sa energijom klepeta krila komarca. Međutim, to je ne samo ogromna nego čudovišno ogromna energija za minijturni svet elementarnih čestica, pa se pri njenom oslobađanju događaju svakojaki inače nevidljivi fenomeni, serije raspada i kreacije čestica.

Sve to se na LHC-u snima pomoću četiri detektora koja su raspoređena oko kruga akceleratora. Dva ova detektora, ATLAS i CMS, na kojima rade i dva tima fizičara iz Srbije, snimaju sve te sudare kako bi ulovili misteriozni Higsov bozon. Tokom ovih sudara na LHC-u se ubrzavaju snopovi protona, onih koji u normalnim uslovima ne jure ispod švajcarsko-francuske granice, već samo spavaju u jezgri atoma.

Kakve veze sa tim ima Veliki prasak? Da bi se nešto saznalo o njemu, fizičari u CERN-u su zamenili uobičajeno "punjenje" sa protonima i ovog puta ubrzavali znatno, znatno teže jone olova. Ovo bi se moglo uporediti sa situacijom kad se na ringišpil, deca koja se najčešće vrte ukrug, zamene tenkovima. To je dovelo do toga da prilikom sudara nastane takozvana gusta supa kvarkova i gluona, koja je imala tako dramatično veliku temperaturu da se može porediti sa temperaturom Velikog praska.

"Sudari su proizveli mini verzije 'Velikog praska' kao i najviše temperature i gustine dosad ostvarene u toku nekog eksperimenta", izjavio je novinarima dr Dejvid Evans sa Univerziteta u Birmingemu, koji je učestvovao u ovom uspešnom poduhvatu, inače realizovanom u okviru CERN-ovog projekta ALICE. U narednih nekoliko nedelja fizičari će analizirati snimljene podatke i verovatno doći do novih zaključaka o tome šta se dogodilo sa Univerzumom u sličnim uslovima pre 13,7 milijardi godina. Vest o eksperimentu je, kao što je običaj sa CERN-om, već obišla svet, a u Srbiji je izazvala i celu seriju teorija zavere. O čemu je bolje ćutati.

S. BUBNJEVIĆ

Živeti u drugom polu

Galae, Hijiras, Nadle, Vinkte, Sereri Pokote... Sve su to nazivi iz raznih vremena i prostora naše planete za ljude koji nisu ni muškarci, a ni žene, tj. jesu žensko, a u stvari – nisu, odnosno: jesu muško, a u stvari – nisu. To su osobe čiji su razum i nagoni zarobljeni u suprotnom polu. Od pedesetih godina prošlog veka, takve osobe se nazivaju transseksualcima.

Transseksualizam se definiše kao duboki osećaj dugotrajne nelagodnosti izazvane anatomskim polom i konstantnom željom za promenom fizičkih karakteristika uključujući i promenu genitalija u suprotni pol. Nije otkriven pravi medicinski uzrok transseksualnosti, ali je dokazano da ljudi sa ovim poremećajem imaju fiziološki mozak suprotnog pola. Time su propali svi pokušaji psihijatrijskog lečenja transseksualnosti.

Transseksualci su bili različito tretirani kroz istoriju. I kod Rimljana, Indijaca, Indijanaca i Kenijaca, oni su morali da se izbere za određeni društveni status. Nekima je uspelo, pa su tako Nadle – treći pol kod Navaho Indijanaca (pleme koje je živelo na severozapadu Sjedinjenih Američkih Država) – bile visoko poštovane. U Indiji su Hijirasi istovremeno i prezirani i cenjeni. Često su bili plaćeni da prisustvuju i blagosiljaju venčanja, da deluju kao duhovni i društveni savetnici, ali su takođe tretirani i kao manje vredni.

Uglavnom je kod svih transseksualaca u istoriji civilizacije postojao makar ritual odstranjivanja “pogrešnih” genitalija. Tako su u Rimu muške Galae odsecale svoje penise i bacale ih na kućne pragove svojih sugrađana – kao ritualni čin. Pokušstva koja su primila te ostatke smatrali su ih za veliki blagoslov. Za uzvrat brinuli su se o ovim ljudima do njihovog oporavka kada su ceremonijalno primali žensku odeću i ženski identitet.

Danas se odstranjivanje, odnosno zamena

genitalija radi na mnogo sofisticiraniji način. Prvo se započinje sa hormonskom i psihoterapijom. “Uslovi za to su da je osoba punoletna prema zakonima zemlje u kojoj se leči, da je upoznata sa dejstvom hormona i rezultatima hormonske terapije na njegov/njen društveni život i da ima dokumentovano iskustvo ‘stvarnog života’ u polu u koji želi da izvrši tranziciju i to u trajanju od najmanje tri meseca”, kaže doc. dr Miroslav Đorđević, predavač u Café Scientifiqueu.

Nakon toga slede hirurške intervencije. Ukoliko su u pitanju pacijenti koji menjaju pol iz muškog u ženski, intervencije idu u pravcu feminizacije: vrše se operacije na glasnim žicama zbog dobijanja mekšeg, ženskog glasa, radi se korekcija crta

lica, korekcija Adamove jabučice, augmentacija grudi upotrebom silikonskih implanta, liposukcija, uz druge hirurške procedure oblikovanja novog ženskog tela. Hirurške intervencije na genitalijama obuhvataju uklanjanje muških polnih organa i kreiranje ženskih genitalija.

Kod pacijenata koji menjaju pol iz ženskog u muški, obično se prvo uklanjaju grudi, kao simbol ženskog pola, a kasnije se i ženske genitalije menjaju muškim.

Za tranziciju iz jednog pola u drugi neophodan je timski rad psihijatar, psihologa, endokrinologa, plastičnih hirurga, ginekologa i urologa. Ceo proces može da traje najmanje dve godine: od razgovora sa psihologom do završnog “ulepšavanja” kod plastičnog hirurga.

Nakon toga, danas Galae mogu imati poštovanje okoline, ali ono nije i zagarantovano kao nekad u Rimu. Konzervativna i neobrazovana društva transseksualnost još

Britanski savet na Festivalu nauke

British Council, kao tradicionalni partner Festivala nauke, i ove godine podržava program naučno popularnih predavanja u sklopu svoje dugoročne strategije popularizacije nauke u Srbiji. Posetioci festivala će imati

$$(3+4+5)_{\text{decembar} > 2010} = fN_4$$

www.festivalnauke.rs

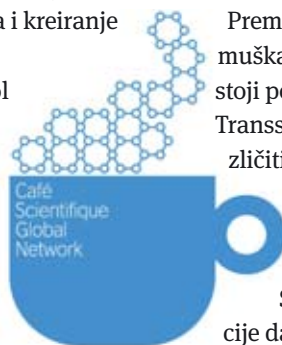
prilike da se sretnu sa zanimljivim predavačima i čuju njihova izlaganja na različite teme iz sveta nauke. Predavanja će se održavati u Studentskom kulturnom centru u periodu od 3. do 5. decembra. Među predavačima četvrtog beogradskog Festivala nauke naći će se i nekoliko finalista takmičenja “Laboratorija slavnih” iz prethodnih godina – Tijana Prodanović, koja će dati odgovor na pitanje “Hoćemo li dočekati 2013?”, Jovan Aleksić, sa temom “Kako da sa lakoćom savladate slabijeg?”, kao i Momir Đekić, koji će održati predavanje pod nazivom “Kako sam digao ruke od sunca?”

vezuju za mentalni poremećaj, za perversiju ili životni izbor. Zbog takvog stanja u društvima ogroman procenat transseksualaca ne doživi trideset godina, već se odlučuje na samoubistvo.

Prema nekim podacima među 12.000 muškaraca i među 34.000 žena postoji po jedna transseksualna osoba. Transseksualnost se može javiti u različitim životnim dobima pojedinca: i kod dece, i kod adolescenata i odraslih.

Od 2008. godine, i odluke Svetske zdravstvene organizacije da proglasi transseksualnost za bolest, pacijenti u Srbiji imaju pravo na besplatno lečenje ove bolesti. Za poslednje dve decenije, koliko se u Srbiji obavlja operacija promene pola, na taj komplikovan hirurški zahvat, odlučilo se stotinak stranaca i više od 150 žitelja Srbije. Beogradski stručnjaci za transseksualnu hirurgiju postali su je jedni od vodećih u svetu.

Priredio: MIRKO RUDIĆ

Verzija 3.0

Piše: Nikola Božić

U Istraživačkoj stanici Petnica nesvakidašnja situacija – u petak, 19. novembra, ovde se moglo videti oko pedeset stručnih saradnika, studenata, bivših polaznika, naučnih radnika, članova raznih tela Petnice, ali nigde srednjoškolaca. Obrnuta situacija u odnosu na redovnu. Svi ovi ljudi su se okupili da u razgovoru sa potpredsednikom Vlade Srbije i ministrom za nauku i tehnološki razvoj Božidarom Đelićem saznaju šta će se dešavati u skoroj budućnosti sa Petnicom – ovom, i u svetskim razmerama, veoma posebnom institucijom koja se bavi naučnim obrazovanjem mladih ljudi.

Pre toga se odigrala ceremonija potpisivanja Protokola o proširenju kapaciteta Istraživačke stanice Petnica, između ministra Božidara Đelića, gradonačelnika Valjeva Zorana Jakovljevića i direktora Petnice Vigora Majića. Za izgradnju novih i rekonstrukciju starih kapaciteta tokom ovog proširenja namenjeno oko pet miliona evra, a za opremanje laboratorija najsavremenijim naučnim uređajima i potrošnim materijalom obezbeđeno je dodatnih oko 2,5 miliona evra.

Kako je to izgledalo u formalnim obraćanjima na samoj ceremoniji? Ministar je izrazio zadovoljstvo što se njegovi planovi i podrška Petnici konačno dovode u fazu realizacije, ponovo podvukao značaj Istraživačke stanice za razvoj nauke u našoj zemlji, i podsetio na mogućnosti koje se otvaraju nakon završetka gradnje. Zbog svega toga naglasio je da Vlada Srbije ne želi samo da izgradi nove zgrade, već hoće i da osavremeni opremu, ali i da pomogne Petnici da u novom prostoru bude finansijski stabilnija i samostalnija.

Koliko je Valjevo ponosno na Istraživačku stanicu posebno je istakao gradonačelnik Jakovljević, dodajući da ona nije lokalna, a više

ni samo nacionalna, već ona koja ponekad u inostranstvu jeste prva asocijacija za grad Valjevo. Zbog toga je, kako kaže gradonačelnik, Valjevo spremno da sve svoje resurse stavi na raspolaganje ovom projektu i budućem razvoju Stanice.

Zahvaljujući na podršci i na viziji da u Petnicu treba ulagati, direktor IS Petnica Vigor Majić naglasio je da će preko 45.000 bivših polaznika biti presrećno što će svi oni novi, koji će doći, raditi u mnogo boljim uslovima.

FAZNI PRELAZ: Upravo zbog veličine investicije, ali i zbog značaja “faznog prelaza” koji će se Petnici desiti nakon proširenja kapaciteta Istraživačke stanice je zamolila ministra Đelića da isplanira vreme za razgovor sa bivšim polaznicima, studentima, stručnim saradnicima, svima onima koji učestvuju u kreiranju i realizaciji programa. Diskusija koja je usledila nakon prezentacije arhitektonskog rešenja je bila veoma zanimljiva i konstruktivna, a najčešće se doticala garancija od strane države da će Petnica biti prepoznata kao institucija od velikog značaja za neformalno obrazovanje mladih ljudi, i dugoročnost u finansijskoj podršci.

Razgovaralo se i o budućim programskim proširenjima i unapređenjima, paralelama sa sličnim svetskim institucijama. Razgovor je na kraju pokazao da je sama Petnica veliki agregator naučnika u jedan virtuelni oblak, jer su teme u razgovoru počele da liče na diskusije vezane za budućnost nauke uopšte, razvoj instituta, saradnju sa univerzitetima. Tako da je ministar, verovatno neočekivano, “pročešljan” po svim pitanjima koja tište domaće naučnike, a ne samo o temama vezanim za Petnicu.

I ovaj događaj, ali i prethodni meseci intenzivnog rada na pomoći arhitektama zaduženim za izradu idejnog rešenja novog kampusa, kao i pravljenju spiska opreme za svih 15 naučnih disciplina kojima se polaznici u Petnici bave, naterali su mnoge od nas godinama povezane za

PETNICA BUDUĆNOSTI: Projekat rekonstrukcije u vrednosti 5 miliona evra

Petnicom da počnemo da razmišljamo o tome šta nam suštinski mogu doneti novi prostor i oprema. Koja je nova uloga Nove Petnice.

I do sada je Istraživačka stanica inovirala svoje programske sadržaje, ali zbog nedostataka kapaciteta najčešće jednokratno. Nova Petnica će moći da se bavi različitim aktuelnim temama na sistematski način, kao na dosadašnjim regularnim programima. Energija i energetska efikasnost, klimatske promene, ekonomija, sociologija, robotika, ekologija... U nauci je mnogo novih disciplina i oblasti koje su interesantne i našim srednjoškolcima.

S druge strane, kao što znamo, školski programi se sporo menjaju i adaptiraju na nove informacije i saznanja. Petnica bi mogla upravo da zauzme tu neformalnu poziciju predstavljanja novih tema iz nauke našem obrazovnom sistemu. I učenicima, koji su uvek najviše zainteresovani, upravo baš za te moderne teme, ali i nastavnicima, kako bi u redovnoj nastavi mogli da odgovore na sva pitanja svojih učenika. Mnogo pre nego se te teme pronađu u udžbenicima i nastavnim planovima. Na ovaj način Petnica bi mogla još uspešnije da nastavi da bude most između formalnog obrazovnog sistema i novih tema, ideja i inovacija u nauci.

PODELA NOVIH ULOGA: Što se tiče ciljne grupe korisnika programa Istraživačke stanice Petnica, ona se može proširiti na četiri stuba. Prvi stub je *popularizacija nauke*, i on podrazumeva proširenje programskih sadržaja za osnovce, pa čak i uvođenje programa nastave u prirodi za najmlađe osnovnoškolce. Drugi stub je *naučno obrazovanje*, i on najviše odgovara dosadašnjim aktivnostima u Petnici. Srednjoškolci će dobiti priliku da kroz simulaciju naučnoistraživačkog procesa nauče kako izgleda baviti se naukom, naprave svoje prve naučne korake, i proizvedu naučne rezultate.

Treći stub je *edukacija naučnih edukatora*, što podrazumeva rad sa nastavnicima iz osnovnih i srednjih škola, ali i organizaciju stručnih

skupova i seminara za univerzitetske profesore. Ovaj stub je veoma važna nadogradnja rada sa učenicima, jer podrazumeva dugoročno poboljšavanje uslova u kojima se nauka uči u školama, i omogućava mnogo većem broju učenika da budu adekvatno informisani i upoznati sa aktuelnim naučnim trendovima.

Četvrti stub je stub *verifikacija naučnog rada mladih*, i on podrazumeva rad sa studentima i postdiplomcima. Do sada su studenti, bivši polaznici redovnih programa, bili angažovani kao vršnjački edukatori, i usput su dobijali priliku da i sami rade na sopstvenom usavršavanju. Nova Petnica bi trebalo da omogući i podstakne naučni rad studenata redovnih studija i postdiplomaca, i da im omogući ambijent za verifikaciju naučnog rada i pre nego što se i formalno izbore za naučna zvanja. Ovo će omogućiti da se i afilijacija IS Petnica počne pojavljivati u naučnim časopisima, što je do sada bio slučaj samo u nekim naukama (astronomija, psihologija).

Prethodnih 28 godina Petnica je zahvaljujući svojoj kreativnosti, praćenju naučnih i tehnoloških trendova, osluškivanju potreba mladih koji vole nauku, i svojoj nezavisnosti uspeła da izraste u instituciju koja je veoma cenjena u celom svetu, podržana od strane celokupne domaće naučne zajednice i prihvaćena od strane nastavnika kao mesto za kvalitetno usavršavanje.

Nova, Petnica v3.0, mogla bi da ostane sve to, ali i postane mnogo snažniji zamajac obrazovanja, usavršavanja, podsticanja kreativnosti kod mladih, ali i mesto gde će prava nauka i tehnološke kompanije biti na izvoru mladih ljudi koji upravo žele da se bave naukom i tehnologijom. Petnica bi trebalo da bude prepoznata kao mesto za podsticanje svih oblika kreativnosti, bez obzira na uzrast, i kao mesto koje produkuje buduće snage za razvoj naše zemlje.

Autor je rukovodilac Odeljenja matematičko-tehničkih nauka
i programski rukovodilac seminara astronomije ISP

Šta je meni nauka?

ZA VIŠE INFORMACIJA VIDETI
WWW.FESTIVALNAUKE.RS

Zašto biste ponovo, po četvrti put, došli na Festival nauke? Možemo za početak da izbrojimo razloge. Četiri izložbe, 25 interaktivnih postavki, 27 inspirativnih predavanja. Tri dana, i to na tri lokacije – u Robnoj kući Kluz kod Beograđanke, u Studentskom kulturnom centru i u Galeriji Narodne banke Srbije. Ovogodišnji će festival, logično, biti najveći do sada i opet će po starom receptu svakojakim naučnim čudima pokušati da vas oduševi i pre svega probudi vašu radoznalost. Uz goste iz Italije, Francuske i drugih zemalja, uz prave mađioničare i prave naučnike, uz silne predavače i demonstratore, šou će

biti veći i šokantniji za sve one koji veruju da je nauka samo “dosadna stvar”. Jer, na festivalu je sve – i gužva i galama i dugi redovi pred ulazom – samo nije dosadno. Međutim, sudeći po programu, ove godine ima i suštinskih novotarija – program dobrim delom računa na to da ste možda već bili i videli ovaj festival, pa je osvežen i unapređen. I neće biti iznenađenje ako interes za eksperimente koji oduzimaju dah bude podjednak sa onim koji će vladati za predavanjima na sve veće teme savremene nauke. Program pomalo računa i na to da sada dolazite i sa nekim vrlo konkretnim pitanjima. Jedno od najvažnijih

je svakako – Šta je nauka meni? Ovogodišnji festival se, u odnosu na prethodne, najviše približava odgovoru na to pitanje. Da li je tu reč samo o nekakvom tehnološkom napretku koji obični građani dobijaju dok se naučnici igraju? Ili je upravo nauka ta koja pruža odgovore na pitanja koja nas lično najviše tište? I to baš ona o kojima ne stiže-

mo da razmišljamo od svakodnevnih briga. Ili, nemamo dovoljno znanja da ih napadnemo. Na Festivalu nauke, od 3. do 5. decembra, bićete bliže tom odgovoru. Niste uzalud potegli do Kluzi i SKC-a ako tu, recimo, saznate da vama lično nauka ne čini ništa – onda

možete sa pravom reći kako odbijate da finansirate mali, ali beskorisni budžet za nauku. Ako pak ustanovite da nauka čini i te kako mnogo za vaš život, i da bi vam mogla činiti i više, s obzirom na to šta ume i može, onda će vaš glas za ulaganjima u nauku biti jači i prodorniji.

U međuvremenu, za naučnu zajednicu ili bar onaj njen deo koji uviđa da je po društvo u maloj zemlji poput Srbije najvažnija njena popularizatorska i obrazovna komponenta, Festival nauke je već postao prelomni događaj u godini. Kalendar se već organizuje od Festivala do festivala, nešto kao u slučaju Noći muzeja.

S. B.

Šta smo saznali između 19 i 20?

VRUĆA VEST O KOVAČNICI

Prestizhni arheološki časopis “Journal of Archaeological Science” sastavio je spisak najpopularnijih, odnosno “vrućih” članaka koji su objavljeni između jula i septembra. Prvi na listi je rad naše mlade naučnice Miljane Radivojević o prvim evropskim kovačnicama: “On the Origins of Metallurgy in Europe: Metal Production in the Vinca culture”, o kome je “Vreme nauke” već pisalo. Miljana je na doktorskim studijama arheometalurgije, na UCL

Institutu za arheologiju u Velikoj Britaniji, a srpskoj i svet-skoj javnosti postala je poznata po svom otkriću da je vinčanska kultura najstarija metalurška kultura Evrope.

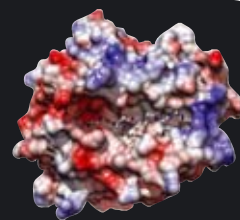

“PRISLUŠKIVAČ” U SVEMIRU

Nacionalna kancelarija za izviđanje Sjedinjenih Američkih Država, 21. novembra lansirala je najveći satelit koji je ikada poslat u svemir. Lansiran je iz stanice Kejv Kanaveral na “Delta-4 Heavy” raketi, a služiće za prisluškivanje neprijatelja.

NAPREDAK U BORBI PROTIV HIV-A

Samo jedna od 300 osoba sa HIV-om ima imuni sistem koji ume da prepozna i uništi inficirane ćelije. Kako je nakon velikog istraživanja utvrdio Brus Voker, imunolog i direktor Ragon instituta u Opštoj bolnici u Masačusetsu, male promene u strukturi proteina mogle bi da pomognu i drugim pacijentima zaraženim HIV-om da izgrade imuni sistem koji je u stanju da spreči razvoj bolesti. Iako kažu da su još daleko od leka protiv HIV-a, zahvaljujući ovom otkriću, naučnici bi u budućnosti mogli da utiču na imuni sistem ljudi kako bi se on lakše borio sa ovom bolešću.

Zašto biram Tita

Baždarenje nostalgije

VREME 1037

U poređenju sa ambijentom u kojem danas obitavamo, jugoslovenski socijalizam ipak – i uprkos svim svojim falinkama – jeste (bio) “zlatno doba”. Ne zato što je socijalizam kao takav bolji ili lepši od kapitalizma, već zato što je smešno uopšte i nazivati današnje društveno uređenje kapitalizmom. Prosto rečeno, ljudi su ovde uspeali da zamrže kapitalizam pre nego da su ga i upoznali, a to je na prvom mestu posledica načina sprovođenja privatizacije. Zapadni kapitalizam kojem smo, kao, težili nema gotovo nikakvih dodirnih tačaka sa ovim divljim, paradržavnim u kojem smo se nesrećno obreli.

Sledeći razlog zbog kojeg je jugonostalgija razumljiva – i potpuno opravdana – jeste osećaj lične bezbednosti kod građana. Nasilje i kriminal su danas do te mere prisutni da se čovek ni u rođenoj kući više ne oseća sigurnim, što je u doba SFRJ, priznaćete, bilo nezamislivo. To je naprosto činjenica koju čak i najzagriženiji Titomrsci ne mogu da ospore.

A da ne govorim o redovnoj plati svakog prvog u mesecu, o tome da letovanje na moru za ogromnu većinu Jugoslovena nije predstavljalo luksuz, već nešto najnormalnije što se maltene podrazumeva, kao i još podosta sličnih “sitnica”.

Što se mene lično tiče, između socijalizma

i kapitalizma, biram kapitalizam, ali između Miloševića i Tadića biram – Tita!

Milan Marinković, elektronskom poštom

Denacifikacija kao model

Mamuzanje mrtvog konja

VREME 1037

Autor donosi zaključke koji su odranije manje-više svima poznati; poređenje Miloševićeve Srbije sa Hitlerovom Nemačkom je tačno. Zato smo i bombardovani, kako bi Miloševićeva ratna mašinerija stala, kao onomad Hitlerova.

Međutim, kada smo već kod ove paralele, autor bi zapravo trebalo da zaključi da se moralno i svako drugo uzdizanje Srbije može ostvariti jedino primenom modela denacifikacije koja je sprovedena u posleratnoj Nemačkoj. Nijednom Nemcu posle 1945. godine nije palo na pamet (a i bilo je zabranjeno) da piše grafite “Hitler je heroj” ili da nosi majice “Gebels je heroj”. U današnjoj Srbiji se ovakvi suveniri sa likom Mladića mogu javno kupovati na pijaci. Sa druge strane, ne razumem autorov (prepotentan) stav da je članstvo u Uniji sa Rumunijom, Bugarskom, a tek “ne daj Bože” Hrvatskom depasirano. U čemu i po čemu je Srbija, objektivno, bolja od ovih navedenih zemalja? Smatram da je interes Srbije zbog nje same (a ne zbog EU) da ima dobrosusedske odnose sa svima. I kao poslednje: u svim današnjim tekstovima u Srbiji niko ne govori o moralnoj

odgovornosti za ono što je učinila narodima u okruženju i samoj sebi. Svi tekstovi su cinični, sarkastični ili se svode na Kalimerov (a neopravdan) zaključak: “Nepravda, pa to je strasno!”

Vladimir Đurović, elektronskom poštom

Predsednik za 3,26 evra

Skupštinska estetika

VREME 1037

Lepo je što se u ovoj zemlji bar negde i u nekim slučajevima ceni umetnost i vrednuje umetnički rad :).

Ja sam na Limundu (aukcijski sajt) nakon deset dana na licitaciji, prodao portret predsednika Tadića (ulje na platnu 30 x 40 cm) za 346 dinara!

Link do aukcije je bio i na oficijelnom profilu DS-a na Fejsu.

Neko dobije 3,26 evra za predsednika, a neko...

Darko Topalski, elektronskom poštom

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurir]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2009	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do kraja 2009. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

KNJIGE I DVD-ovi

Srbija	Svet
FILIP ŠVARM: knjiga i DVD Jedinica	790 din 34 USD
samo knjiga Jedinica	670 din 23 USD
DRAGAN TODOROVIĆ: Trupni portret	600 din 19 USD

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Mišarska 12, Beograd**, ili faksom na broj **011/3238-662**, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 205-13281-15**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

RADOST TELEFONIRANJA

ALEKSANDAR ZOGRAF.

PRE NEKOLIKO GODINA SAM DOŠAO DO RAZGLEDNICE, PROIZVEDENE U ŠPANJI ŠEZDESETIH, KOJA JE IZGLEDALA GROTESKNO BAŠ ZATO ŠTO JE, NEKAKO USILJENO, TREBALO DA PRIKAŽE RADOST TELEFONIRANJA ZBUNJENOG DEČARCA...

NAKON TOGA, OBRATIO SAM PAŽNJU NA RAZGLEDNICE POSVEĆENE DECI
KOJA TELEFONIRAJU, I USPEO DA SAKUPIM ČITAVU MALU
KOLEKCIJU. IAKO JE NAMERA BILA DA SVE TO DELUJE LJUPKO,
IZLOŽENE NA JEDNOM MESTU OVE RAZGLEDNICE
OSTAVLJAJU UTISAK VIZUELNE POEZIJE KOJU
JE TEŠKO OBJASNITI...

Konopac

Prvi koji pamtim bio je razvučen preko celog dvorišta, po širini. Jednim krajem pričvršćen za našu, a drugim za komšijsku kuću, našem dvorištu okrenutu leđima, bez ijednog prozora sa te strane. Ne sećam se da je ikad pukao. Ali, jednom je iz zida ispao klin za koji je bio vezan, baš na toj, komšijskoj strani. Prosto, izvukao se pod težinom mokrih peškira, koji su tiho i pokorno skliznuli u prašinu. To su isti oni peškiri zbog kojih se ljutila komšinica Verica. Tvrdila je da namerno peremo i čiste, da bi svi videli koliko ih imamo. Eto, jednom se i to obistinilo, kad smo ove, prašnjave ali čiste, morali da peremo ponovo.

foto: Tanja Stanković

Dakle, izvukao se klin i trebalo ga je ponovo ukucati. Odredili smo jednog muškog predstavnika za taj posao, dali mu čekić i poslali ga u dvorište. Još nije ljudski ni zamahnuo čekićem, ali vlasnica kuće se već stvorila tu, a mi smo virili kroz prozor i slušali dijalog koji kao da je ispao direktno iz neke od serija Siniše Pavića na koje smo se ljutili i tvrdili da nemaju veze sa stvarnim životom. “Šta to radiš?” “Sviram na klaviru.” “Što mi razbijaš kuću?” “Nemam gde da okačim gaće.” “Od vaše familije nema većih baksuza.” “Nema, Mileva, i nemoj da tražiš.”

Posle smo se preselili u zgradu. Tamo nije bilo konopaca za veš, ali je postojala zajednička terasa, na kojoj su na nekim metalnim konstrukcijama bile razapete čelične žice kojima ništa nisu mogli ni vetar ni mokri peškiri. Ali pavićevski dijalozi su se ponavljali jer su zaposlene žene imale nezgodan običaj da kače veš rano ujutru, pred odlazak na posao, pa su lupkale štiklama i budile komšiluk koji je živio ispod: “Sad ću da zovem miliciju jer me budiš i televiziju da slika kako mi na krovu trupce mečka!”

Onda su lokalne vlasti zaključile da ravni krovovi nisu dobri, da se fasade krune, pa onima na najvišim spratovima stanovi prokišnjavaju. Umesto zajedničke terase na kojoj su nikle garsonjere i jednosobni stanovi, dobili smo zajedničku prostoriju za sušenje veša. Tamo je svako imao svoj konopac, pa smo mogli da optužujemo jedni druge za odvezivanje, seckanje ili – najpodmuklije – stanjivanje konopca zapaljenom cigaretom, gotovo do kraja, ali nikako sasvim, nego da konačno pukne baš kad komšinica dođe i počne da kači veš. Pošto nikada niko nije uhvaćen da zaista seče nečiji konopac, pre će biti da su sve te štrange, žice, štrikovi i kanapi puca li sami od sebe, ili od upotrebe, ali, nema veze. Dobro nam je došlo kao povod za svađe sa komšilukom.

Kumina zgrada imala je genijalan sistem za sušenje veša. Između njihove i zgrade preko puta, na svakom spratu, razvučeni su konopci sa nekim sistemom za namotavanje, pa su žene iz zgrada kačile veš na istoj žici, namotanoj na točkić. Na stranu sad to što je čitavo naselje ličilo na cirkus sa svim tim gaćama, peškirim, jastučnicama i jorganskim navlakama razvučenim od prvog do šestog sprata dve zgrade koje su gledale jedna na drugu. Cela ta konstrukcija bila je idealna da komšinici preko puta pošalješ pisamce prikačeno štipaljkom za konopac. Ona samo treba da okrene čekrk i dovuče ga do svog prozora. Ili da joj doturiš prašak za pecivo, jer je baš sad podmesila kiflice i shvatila da ga više nema. Ali, niko to nije za takve svrhe koristio. Naprotiv, krajnje nemaštovito, koristili su mehanizam isključivo za kačenje veša. I, naravno, kao povod za svađu: “Pereš veš jednom nedeljno, a samo tri para gaća okačiš, štroko jedna?!”

Soba sa terasom u studentskom domu prava je blagodat jer to znači obezbeđeno mesto za sušenje veša. Pod uslovom da onaj ko je pre vas živio u sobi nije odneo konopac. A jeste, sigurno, baš kao što je odšrafio i sve sijalice u sobi. Te dve stvari neće zaboraviti nikad, ali će zato ostaviti, na primer, kožnu jaknu ili neku drugu dragocenu stvar, pa će mesecima (nakon što mu uđete u trag i obavestite ga o zaboravljenom blagu) obećavati da će po nju doći. A to se nikada neće desiti. Sušenje veša u studentskom domu podrazumeva i pojavu primeraka muškog roda iz pasivnih krajeva, koji će, dok se čerečiš sa svojih 160 centimetara visine u pokušaju da okačiš veš, dobacivati sa okolnih terasa, fascinirani pogledom na ženske gaće. Ili na ono što im u kontrastu liči na ženske gaće. Urlik iz mraka: “Ovo je kapa, volino napaljena!!!”

Pre neki dan mi je pukao konopac na terasi. Vratila sam veš u mašinu, oprala ga ponovo i nabavila onaj žičani sušač na rasklapanje. Može da stane na terasu, a može i unutra. Ne može da pukne, ne čerečim se, niko ne može da vidi šta kačim i da mi dobacuje i prebrojava gaće i peškire. I baš mi je nekako bez veze.

Jovana Gligorijević

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec